

การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ฉัตรพันธ์ ปิ่นหย่า

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยากรและส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2562

การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยากรและส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ฉัตรพันธ์ ปิ่นหย่า

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.นครศ รั้งควัด)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.นครศ รั้งควัด)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
ชื่อผู้เขียน	นายฉัตรพันธ์ ปิ่นหย่า
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริม การเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คือ 1) ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร 2) ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 3) เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร 4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยการวิจัยนี้ใช้วิธีแบบผสม คือ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก จากกลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างวิธีแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 ราย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน ได้แก่ การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากกลุ่มประธานตามกระบวนการตัดสินใจทั้ง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก และขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก โดยมีประเด็นที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีสถานภาพสมรส สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการทำนาเฉลี่ย 2 คน พื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 5.85 ไร่ มีรายได้ในการทำนา

เฉลี่ย 74,474.29 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนาส่วนใหญ่ใช้ทุนของตนเอง มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 30 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 2 กลุ่ม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เฉลี่ยประมาณ 3 ครั้งต่อเดือน การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางด้านการเกษตรเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี การเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 9.22 คะแนน และเกษตรกรมีการให้ความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่ ระดับการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร และความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ อายุ

ปัญหาเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ขั้นตอนในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วมโครงการยุ่งยาก 2) การฝึกอบรมเน้นวิชาการมากกว่าการปฏิบัติ 3) ปัญหาเรื่องเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สนับสนุนไม่เพียงพอ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่สำคัญ ได้แก่ 1) โครงการฯ ควรลดขั้นตอนในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 2) การฝึกอบรมควรเน้นวิชาการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติ 3) โครงการฯ ควรสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มากขึ้นและเร็วขึ้น

คำสำคัญ : การตัดสินใจ, โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่, เกษตรกรผู้ผลิตข้าว

Title	DECISION MAKING ON THE PARTICIPATION IN A LARGE AGRICULTURAL EXTENSION SYSTEM PROJECT OF RICE FARMERS IN WIANG PA PAO DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE
Author	Mr. Thirapan Pinya
Degree	Master of Science in Resources Development and Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Saisakul Fongmul

ABSTRACT

The objectives of this qualitative and quantitative study were to investigate: 1) socio-economic attributes of large scale rice farmers in Wiang Pa Pao district, Chiang Rai province; 2) knowledge about a large agricultural farming extension project; 3) reason of decision making to participate in the project of the farmers; 4) factors related to the reason of decision making to participate in the project of the farmers; and 5) problems encountered and suggestions of the farmers about the project. In-depth interview was conducted with 10 large scale rice farmer heads in Wiang Pa Pao and they were obtained by purposive sampling. Besides, an interview schedule was conducted with another sample group of 175 small scale rice farmers and they were obtained by Taro Yamane's formula. Obtained data were analyzed by using descriptive and inferential statistics (multiple regression analysis)

Regarding the qualitative study, it was found that the reasons of decision making to participate in the project comprised 4 steps; 1) problem analysis, 2) alternative finding, 3) alternative assessment, and 4) decision making to choose an alternative. In this respect, there were 3 important aspects: 1) group forming, 2) production, and 3) marketing. For the quantitative study, it was found that most of the small scale farmers were male, 56 years old on average, elementary school graduates and below, and married. They had 4 family members, 2 household workforce, and 5.85 rai of rice growing area on average. They earned an income from rice growing for

74,474.29 baht per year and most of them had their own capital. The small scale rice farmers had 30 years of experience in rice growing and they had been members of two groups on average. They perceived news or information about the project about 3 per months on average. They contacted agricultural staff 3 times per year on average. They attended training or joined educational trip twice a year on average. It was found that the small scale rice farmers had knowledge about the project at a high level (a score of 9.22 on average). Also, they had a high level of the reason of decision making to participation in the project (=4.38). The following were positive factors related to the reason of decision making: educational attainment, perception of news or information about the project, agricultural personal contact, training and educational trip, and knowledge about the project. However, age was found to be a negative factor.

The following were problems encountered in the project implementation: 1) steps in joining the project having complex conditions; 2) the training was more on academic knowledge rather than practice; and 3) inadequate support on rice seed. The following were suggested about the project: 1) the project should reduce steps of the participation in the project; 2) the training should focus on both academic knowledge and practice; and 3) the project should support on rice seed more than before and it should be more rapid.

Keywords : decision making, Large Agricultural Extension System Project, rice farmers

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายสกุล ฟองมูล ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นครเศรษฐ์รังควิต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์ ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ปรับปรุงงานวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ และขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ในสาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร รวมถึงบุคลากรที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวก ดูแล และให้คำแนะนำให้ถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ขอขอบคุณทุนศิษย์ก้นกุฏิของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้สนับสนุนทุนในการทำวิจัย และขอขอบคุณ คุณสุเมธ ชัยอินทร์ และคุณศิริพงษ์ ดีโก้ ประธานาแปลงใหญ่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา เหนือสิ่งใด ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ป้า อา และผู้ที่มีอุปการคุณ ที่คอยสนับสนุนให้การทำงานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ฉัตรพันธ์ ปิ่นหย่า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหางานวิจัย.....	3
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 ทฤษฎีและการตรวจสอบเอกสาร.....	8
ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ.....	8
ความหมายของการตัดสินใจ.....	8
ประเภทของการตัดสินใจ.....	9
กระบวนการตัดสินใจ.....	10
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่.....	17
ความเป็นมาของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่.....	17

ความหมายระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่.....	18
โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่).....	19
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้.....	27
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้.....	27
สภาพทั่วไปของอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย	30
ข้อมูลเกี่ยวกับนาแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
ภาคสรุป	39
กรอบแนวคิดในการวิจัย	40
สมมติฐานงานวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	42
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
ประชากร.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การทดสอบเครื่องมือ.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ระยะเวลาในการวิจัย.....	52
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	53
ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ	54
เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่.....	54
ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ.....	57

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย.....	57
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย	69
ตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย	72
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย.....	93
ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย.....	101
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	103
สรุปผลการวิจัย.....	104
ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ.....	104
ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ.....	104
อภิปรายผลการวิจัย.....	108
ส่วนที่ 1 อภิปรายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	108
ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัยเชิงปริมาณ.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	112
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	112
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	113
บรรณานุกรม.....	114
ภาคผนวก.....	119
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเชิงคุณภาพ.....	120
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเชิงปริมาณ.....	123

ภาคผนวก ค ผลการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย 136

ประวัติผู้วิจัย..... 140

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 เป้าหมายนาแปลงใหญ่ ปี พ.ศ. 2560-2564	21
ตารางที่ 2 แสดงการสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	44
ตารางที่ 3 ระยะเวลาในการวิจัย	52
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	59
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ	62
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะสังคม	66
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	69
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	71
ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	73
ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา	75
ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา.....	80
ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก	85
ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก.....	90

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระด้วยกันเองที่
นำเข้ามาสมการ โดยกำหนดสัญลักษณ์ตัวแปร ดังต่อไปนี้..... 94

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระด้วยกัน 95

ตารางที่ 16 การกำหนดสัญลักษณ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลใน
การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ดังต่อไปนี้..... 96

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริม
การเกษตรแบบแปลงใหญ่ 100

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอเวียงป่าเป้า 30

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด 40

บทที่ 1

บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักที่สำคัญของโลกครึ่งหนึ่งของประชากรทั่วโลกบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักเพื่อเป็นแหล่งพลังงานในการดำรงชีวิต ในทวีปเอเชียประชากรมากกว่า 80% บริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก (อรรถคูตี ทศน์สองชั้น, 2526: 1) โดยเฉพาะข้าวกับประเทศประชาคมอาเซียนมีความผูกพันกันสูงมาก จะเห็นได้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับข้าว โดยนำข้าวมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของอาเซียนที่แสดงว่าประชาคมอาเซียนมีวัฒนธรรมร่วมกันผ่านข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของประชากรทุกประเทศและมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างจุดเชื่อมต่อของความรู้สึกเป็นพวกพ้องและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน วัฒนธรรมข้าวจึงเป็นเสมือนวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตในหลากหลายมิติที่คล้ายคลึงกันของชาติต่าง ๆ การบริโภคข้าวของคนอาเซียนถือได้ว่าเป็นอาหารหลักหรือวัตถุดิบหลักในการประกอบอาหาร โดยชาวอาเซียนสร้างสรรค์อาหารจากข้าวได้มากมายทั้ง ข้าว หวาน หรือเครื่องดื่ม สำหรับประเทศไทยข้าวเป็นพืชที่สำคัญอย่างยิ่งของชีวิตคนไทย โดยคนไทยบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักและการปลูกข้าวยังเป็นวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรม เช่น ประเพณีทำขวัญข้าว ประเพณีการแห่นางแมว และพิธีแลกนาขวัญ เป็นต้น (อัจฉรา โพธิ์ดี, 2556)

ประเทศไทยมีการผลิตข้าวทั่วประเทศ โดยในปี 2558/2559 มีพื้นที่ปลูกข้าว ประมาณ 69.25 ล้านไร่ แบ่งเป็นนาปี 60.79 ล้านไร่ นาปรัง 8.46 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 46.4 ของพื้นที่การเกษตร เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีจำนวน 4.16 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 65 ของเกษตรกรทั้งประเทศ สามารถผลิตข้าวได้ 31.61 ล้านตันข้าวเปลือก และส่งออกทำรายได้ให้แก่ประเทศปีละประมาณ 200,000 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของภาคการเกษตร นอกจากนี้ ข้าวยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการจ้างงานในอุตสาหกรรมข้าวหลายล้านครัวเรือน (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2560)

ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลมีการดำเนินนโยบายข้าวทางด้านราคาเป็นหลัก ทำให้มีการเพิ่มพื้นที่การผลิตและผลผลิตเพิ่มจำนวนมากขณะเดียวกันความใส่ใจในเรื่องการผลิตและการพัฒนาคุณภาพข้าวน้อยลง ส่งผลทำให้ผลผลิตข้าวเฉลี่ยของไทยอยู่ในอันดับที่ 6 ของอาเซียน โดยมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพียง 448 กิโลกรัม รองจาก เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และลาว มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 862 779 616 592 และ 588 กิโลกรัม ตามลำดับ และทำให้ประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในด้านการตลาดต่างประเทศกับประเทศอื่นๆได้ และการส่งออกข้าว

ลดลงจำนวนมาก ทำให้มีปริมาณข้าวคงเหลือในประเทศจำนวนมาก และราคาข้าวเปลือกตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตข้าวของประเทศมีการบริโภคภายในเพียงครึ่งเดียวส่วนที่เหลือจะต้องส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ (อิทธิ พิศาลวานิช, 2554: 161) อีกทั้ง โครงสร้างภาคการเกษตรของไทย ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรขนาดเล็ก และเป็นการผลิตที่มีลักษณะต่างคนต่างทำ การดำเนินการลักษณะดังกล่าวทำให้ภาคเกษตรต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าพันธุ์พืช ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าใช้จ่ายของเครื่องจักรกลการเกษตร และค่าจ้างแรงงาน ด้านการเกษตร รวมทั้ง ปัญหาการขาดอำนาจการต่อรองในกระบวนการผลิตและการจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain) และปัญหาด้านการถ่ายทอด องค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ที่ยังไม่เข้าถึงตัวเกษตรกรได้เท่าที่ควรเพื่อเป็นการลดข้อจำกัดดังกล่าว จะต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิต และการบริหารจัดการร่วมกัน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559)

รัฐบาลจึงมีความพยายามที่จะเข้ามาแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนในภาคเกษตรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถทำการผลิตได้อย่างยั่งยืน โดยในปี พ.ศ. 2558 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด ทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการแข่งขันให้แก่เกษตรกร โดยบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและเกษตรกร (กรมการข้าว, 2558)

จังหวัดเชียงรายจัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน เป็นแหล่งผลิตพืชผลด้านเกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศ มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมต่อการผลิต โดยเฉพาะด้านการผลิตข้าวคุณภาพดี ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมไทย ข้าวเหนียว และข้าวเจ้า โดยจังหวัดเชียงรายมีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 1,381,701.47 ไร่ เป็นลำดับที่ 19 ของประเทศ และเป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่ปลูกข้าวมากที่สุดในภาคเหนือตอนบน แต่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ กลับเป็นลำดับที่ 26 ของประเทศ โดยในปี 2560 ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ของจังหวัดเชียงราย คือ 571 กิโลกรัมต่อไร่ ต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยตามยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี พ.ศ. 2558 - 2562 (ไม่ต่ำกว่า 600 กิโลกรัมต่อไร่) ดังนั้น จังหวัดเชียงรายควรพิจารณาหาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในการเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณภาพผลผลิตข้าวให้สูงขึ้น ซึ่งจังหวัดเชียงรายก็ได้มีนโยบายตามประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพมาตรฐานสากล และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการเกษตรของจังหวัดเชียงราย อย่างไรก็ตาม จังหวัดเชียงรายได้มีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยเฉพาะข้าว เนื่องจากข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกมากที่สุดในจังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นการพัฒนา

ประสิทธิภาพในการผลิตและการตลาดข้าว และยกระดับความเป็นอยู่ให้กับเกษตรกร (ศูนย์วิจัยข้าว เชียงราย, 2561)

ปัญหางานวิจัย

แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาขยายผลและประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่องการพัฒนาการเกษตรในระยะต่อไป ถือเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาประเทศจากวิถีการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การบริหารจัดการการเกษตรแบบสมัยใหม่ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

อย่างไรก็ตามกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มุ่งเน้นให้เกษตรกรมีโอกาสเข้ามาสู่การส่งเสริมในระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ให้มากขึ้น โดยมีข้าวเป็นสินค้าหลักที่มีการส่งเสริมในรูปแบบของเกษตรแปลงใหญ่มากกว่าพืชชนิดอื่น เนื่องด้วยประเทศไทยมีเกษตรกรปลูกข้าวจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีนโยบายเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขและหลักเกณฑ์การพิจารณาเข้าร่วมโครงการ เพื่อเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรสามารถเข้าร่วมโครงการได้เพิ่มขึ้น โดยปรับแก้หลักเกณฑ์การเข้าร่วมจากการรวมกลุ่มเกษตรกรอย่างน้อย 50 ราย และพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1,000 ไร่ เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรอย่างน้อย 30 ราย และพื้นที่รวมกันตั้งแต่ 300 ไร่ ขึ้นไป โดยหลักเกณฑ์การพิจารณาในส่วนของกรรวมกลุ่มให้เน้นการรวมกลุ่มที่มีการแบ่งหน้าที่ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเมล็ดพันธุ์ ด้านดินและปุ๋ย ด้านอารักขาพืช และด้านเครื่องจักรกลการเกษตร โดยมีกรมการข้าวเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่) มีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560-2564 มีเป้าหมายโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในแต่ละปีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี พ.ศ. 2564 ต้องมีนาแปลงใหญ่ทั้งสิ้น 18,800 แปลงใหญ่ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ทั้งสิ้น 1,504,000 ราย พื้นที่ 19.375 ล้านไร่ (กรมการข้าว, 2560) ซึ่งปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2561 มีชาวนาเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 175,647 ราย รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 2,433,172 ไร่ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561a)

ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ซึ่งข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสร้างรายได้ให้เกษตรกรในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยมีเกษตรกรที่ปลูกข้าวทั้งหมด 6,006 ราย และข้าวยังเป็นพืชที่นิยมปลูกมากที่สุดในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้าจังหวัดเชียงราย โดยส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรายย่อยที่มีลักษณะต่างคนต่างทำ (สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงป่าเป้า, 2558) โดยมีเกษตรกรเพียง 312 ราย เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (โครงการแปลงใหญ่, 2560)

การที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพิ่มมากขึ้นส่วนสำคัญคือการตัดสินใจของเกษตรกร ดังนั้น การที่เกษตรกรจะตัดสินใจปรับเปลี่ยนการผลิตที่เคยปฏิบัติแบบเดิมไปสู่กิจกรรมแบบใหม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาอย่างมีหลักการและขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการโดยเฉพาะการตัดสินใจของเกษตรกรโดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ประกอบกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและความรู้ ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจของเกษตรกรแตกต่างกัน

ผู้วิจัยสนใจศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยจะทำการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก รวมไปถึงศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อีกทั้งยังศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้อย่างเหมาะสม ตรงจุดและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้ผลิตในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีลักษณะอย่างไร
2. เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มากน้อยเพียงใด

3. เกษตรกรมีเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นอย่างไร

4. ปัจจัยทางใดที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

5. เกษตรกรมีปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

5. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในครั้งนี้คาดว่าจะประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผลการวิจัยที่ได้สามารถเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น กรมการข้าว และกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อจะนำผลการวิจัยที่ได้ศึกษาเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้กับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้าและอำเภอใกล้เคียง เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพิ่มมากขึ้น

2. ผลการวิจัยที่ได้สามารถเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น กรมการข้าว และกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อจะนำผลการวิจัยที่ได้ศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินการ

ส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของเกษตรกรได้มากขึ้น

3. ผลการวิจัยที่ได้สามารถเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบแนวทางในการศึกษาวิจัยในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย แบ่งขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ คือ ศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่) ในปี พ.ศ. 2560 ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่) ในปี พ.ศ. 2560 ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 273 ราย และ 2. กลุ่มศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านโป่งเทวี ตำบลบ้านโป่ง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 39 ราย รวมทั้งสิ้น 312 ราย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก รวมไปถึงศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาการดำเนินการศึกษา 10 เดือน (1 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ถึง 31 มีนาคม พ.ศ. 2562)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การตัดสินใจ หมายถึง การที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวพิจารณาเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับตัวเอง โดยมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและใช้เหตุผลในการเลือกเพื่อที่ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยอาศัยข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาอย่างมีหลักการ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก

1. การวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ขั้นตอนที่เกษตรกรให้เหตุผลในการพิจารณาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำนา

2. การพิจารณาค้นหาทางเลือก หมายถึง ขั้นตอนที่เกษตรกรให้เหตุผลในการพิจารณาค้นหาหนทางปฏิบัติหรือแนวทางใหม่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

3. การประเมินผลทางเลือก หมายถึง ขั้นตอนที่เกษตรกรให้เหตุผลในการพิจารณาว่าหนทางปฏิบัติหรือแนวทางใหม่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เมื่อนำไปใช้แล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตรงตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. การตัดสินใจเลือกทางเลือก หมายถึง ขั้นตอนที่เกษตรกรให้เหตุผลในการพิจารณาตัดสินใจในการเลือกปฏิบัติหรือเลือกทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการแก้ปัญหา

โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ หมายถึง การรวมกลุ่มเกษตรกร 30 ราย ขึ้นไปและมีพื้นที่ทำการเกษตร 300 ไร่ขึ้นไป โดยโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด ทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการแข่งขันให้แก่เกษตรกร โดยบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและเกษตรกร

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพผลิตข้าวและเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่) ในปี พ.ศ. 2560 ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

บทที่ 2

ทฤษฎีและการตรวจสอบเอกสาร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
3. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
4. สภาพทั่วไปของอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ความหมายของการตัดสินใจ

ความหมาย “การตัดสินใจ” มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

Frank E. Harrison (1981: 3) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการประเมินผลเกี่ยวกับทางเลือกหรือตัวเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย การคาดคะเนผลที่เกิดจากทางเลือกปฏิบัติ ที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด

ถวัลย์ วรเทพพิชญ์ (2530: 2) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการเลือกหนทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากบรรดาทางเลือกต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการโดยอาศัยหลักเกณฑ์บางประการพิจารณาตัดสินใจ ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่

1. การตัดสินใจต้องมีทางเลือก และทางเลือกที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้นั้นต้องมีมากกว่าหนึ่งทางเลือก จึงต้องทำการตัดสินใจ
2. การตัดสินใจต้องมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่ต้องการบรรลุ และเราเองยังไม่แน่ใจว่าหนทางเลือกต่างๆ ที่จะทำได้นั้น ทางเลือกใดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีกว่ากัน
3. การตัดสินใจเป็นเรื่องของกระบวนการใช้ความคิดใช้หลักเหตุผล เป็นเกณฑ์ในการประเมินทางเลือก หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการประเมินทางเลือกที่สำคัญ คือ ความสามารถของทางเลือกในการสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ซูซีย์ เทพสาร (2546: 7) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการคิดโดยใช้เหตุผลในการเลือกหรือตัวเลือกลงใดสิ่งหนึ่งจากหลายทางเลือกที่มีอยู่ โดยไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายให้มากที่สุด เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด และตอบสนองความต้องการของตนเองให้มากที่สุด

พนา มาศ ตรีวรรรกุล (2543: 8) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการของมนุษย์ในการพิจารณาเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด จากทางเลือกหลายทางเลือก เพื่อนำการตัดสินใจไปปฏิบัติให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และตอบสนองความพึงพอใจ และความต้องการที่กำหนดไว้ การตัดสินใจในการแก้ปัญหาหรือเลือกทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องกระทำอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงต้องมีขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง

สุพรรณิ เลขกลาง (2555: 6) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง ความคิดหรือการกระทำ หรือกระบวนการของมนุษย์ที่จะคัดเลือกแนวทางหรือสิ่งที่ตนเอง หรือกลุ่มบุคคลมีความเห็นว่า แนวทางหรือสิ่งที่เลือกนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในเหมาะสมที่สุด ถูกต้องที่สุด และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อประโยชน์และสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองหรือสังคมได้ตามต้องการ

จากความหมายของการตัดสินใจ จึงสรุปได้ว่า การตัดสินใจนั้นเป็นการที่มนุษย์พิจารณาเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับตัวเอง โดยมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและใช้เหตุผลในการเลือกเพื่อที่ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ประเภทของการตัดสินใจ

รศนา อัจชะกิจ (2537: 86-87) กล่าวว่า การตัดสินใจ แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การตัดสินใจภายใต้ภาวะแน่นอน (Certainty) ผู้ตัดสินใจมีข้อมูลที่สมบูรณ์แน่ชัดเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์
2. การตัดสินใจภายใต้ภาวะไม่แน่นอน (Uncertainty) ในชีวิตประจำวันการตัดสินใจภายใต้ภาวะไม่แน่นอนมีโอกาสเกิดได้มากที่สุด ผู้ตัดสินใจต้องปฏิบัติด้วยความมีเดเมนเพราะปราศจากหรือแทบไม่มีข้อมูล เพื่อประกอบการพิจารณา
3. การตัดสินใจภายใต้ภาวะเสี่ยง (Risk) มีโอกาสเป็นไปได้สูงรองจากการตัดสินใจภายใต้ภาวะไม่แน่นอนเนื่องจากเป็นสภาวะที่มีสภาพอยู่กึ่งกลางระหว่างความแน่นอนและความไม่แน่นอน การตัดสินใจจะกระทำตามข้อมูลที่พอมืออยู่บ้างแต่ไม่สมบูรณ์ ข้อมูลที่ได้รับเพียงช่วยให้คาดเดาว่าตามรูปแบบความน่าจะเป็นนั้น สภาวะการณ์ใดมีโอกาสจะเกิดได้บ้าง

ศรีสุรางค์ ทินะกุล (2542: 197) กล่าวว่า การทำการตัดสินใจ แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การทำการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่แน่นอน (Decision making under certainty) เป็นการสนใจที่ผู้ทำการตัดสินใจทราบแน่นอน ว่าสภาวะการณ์ใดๆจะเกิดขึ้นและจะทำการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์นั้น

2. การทำการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่ไม่แน่นอน (Decision making under uncertainty) เป็นการตัดสินใจที่ผู้ทำการตัดสินใจทราบแต่เพียงว่าสภาวะการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจที่อาจเกิดขึ้นได้บ้าง โดยไม่ทราบโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสภาวะการณ์ แต่พอที่จะกำหนดความน่าจะเป็นของแต่ละสภาวะการณ์ได้โดยพิจารณาในเชิงจิตพิสัยหรืออาศัยข้อมูลจากการทดลองทำมาแล้ว

3. การทำการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง (Decision making under risk) เป็นการทำการตัดสินใจที่นอกจากผู้ทำการตัดสินใจจะทราบว่ามีสภาวะการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจเกิดขึ้นบ้างแล้ว ยังทราบถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นแต่ละสภาวะการณ์

ทองใบ สุตขารี (2542: 303) กล่าวว่า ประเภทการตัดสินใจ มีดังนี้

1. การตัดสินใจแบบมีโครงสร้าง หมายถึง การตัดสินใจ ซึ่งมักเกิดขึ้นเป็นประจำ และมีเกณฑ์การตัดสินใจ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้าง หมายถึง การตัดสินใจที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหรือเป็นการตัดสินใจที่ไม่สามารถนำกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติที่มีอยู่ไปประกอบการตัดสินใจได้ทันที จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสมกับเงื่อนไขและสถานการณ์

จากประเภทของการตัดสินใจ จึงสรุปได้ว่า การตัดสินใจ แบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. การตัดสินใจภายใต้ภาวะแน่นอน (Certainty) ผู้ตัดสินใจมีข้อมูลที่สมบูรณ์แน่ชัดเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์

2. การตัดสินใจภายใต้ภาวะไม่แน่นอน (Uncertainty) ผู้ตัดสินใจต้องปฏิบัติด้วยความแทบไม่มีข้อมูล เพื่อประกอบการพิจารณา

3. การตัดสินใจภายใต้ภาวะเสี่ยง (Risk) ผู้ตัดสินใจมีข้อมูลอยู่บ้างแต่ไม่สมบูรณ์

กระบวนการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจ (Process of decision making) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย การตัดสินใจโดยมีลำดับขั้นของกระบวนการดังกล่าว เป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผลและมีกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือช่วยในการหาข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจ ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจมีอยู่หลายรูปแบบโดยขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของนักวิชาการแต่ละท่าน (Plunkett and Attner, 1994:162 อ้างใน กุลชลี ไชยนันตา, 2539: 135)

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอกระบวนการตัดสินใจ ดังนี้

วุฒิชัย จานงค์ (2523: 7) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจจะใช้ขั้นตอนการแก้ปัญหาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ โดยปกติแล้วขั้นตอนต่างๆ นั้นจะแบ่งได้น้อยที่สุด 4-5 ขั้นตอน แต่ทั้งนี้ผู้แบ่ง

ขั้นตอนนั้นจะแบ่งได้มากน้อยสักประการใด เพราะในบางกรณีอาจแบ่งมาถึง 8-9 ขั้นตอนก็เป็นได้ ขั้นตอนของการตัดสินใจ ได้แก่

1. การแยกแยะตัวปัญหา (Problem Identification) เป็นกระบวนการตัดสินใจขั้นตอนแรก เมื่อผู้ตัดสินใจรู้สึกว่าได้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายใน ของจัดการว่าได้ปรากฏการณ์บางอย่างที่ไม่เป็นไปตามที่คาดคิด เป็นขั้นแยกแยะทำความเข้าใจกับตัวปัญหาที่แท้จริงออกมาให้ได้ โดยการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ นั้นเอง

2. การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น (Information Search) ในขั้นที่สองของขั้นตอนการตัดสินใจเป็นการเสาะหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ทั้งนี้การเสาะหาข่าวสารควรจะเป็นไปตามแนวความคิดที่หามาจะจำเป็นมีความเกี่ยวข้องจำเป็นกับตัวปัญหาและมีความเพียงพอในการแก้ปัญหา

3. การประเมินค่าข่าวสาร (Evaluation Information) เป็นการประเมินว่าข่าวสารที่ได้มานั้นถูกต้อง เหมาะสม เพียงพอ ตรงกับเวลา และสามารถนำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่ ซึ่งจะมีการหาข่าวสารเพิ่มเติมหลังจากประเมินค่าข่าวสารบางอย่างออกไป ถ้าเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา

4. การกำหนดทางเลือก (Listening of Alternatives) ในขั้นนี้สำคัญมากของการตัดสินใจ คือการกำหนดทางเลือกให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ การกำหนดทางเลือกนั้นจะต้องพยายามครอบคลุมวิถีทางที่จะแก้ปัญหาได้ในหลายๆวิธี ทางเลือกทุกทางในการช่วยเราแก้ปัญหาที่มีความสำคัญหลายระดับแตกต่างกัน จึงต้องกำหนดที่ลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหาเพื่อที่จะสรุปในการที่จะเลือกในขั้นตอนนี้

5. การเลือกทางเลือก (Selection of Alternatives) เป็นการเลือกทางเลือกที่กำหนดไว้ เพื่อจะนำไปปฏิบัติต่อไป เป็นที่ยอมรับว่าเป็นการตัดสินใจอย่างแท้จริง

6. การปฏิบัติตามการตัดสินใจ (Implement of Decision) เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจที่ได้เลือกทางเลือกไว้แล้ว

ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 196) กล่าวว่า การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาใดๆ แบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การพิจารณาถึงตัวปัญหา (Identification of problem) ในขั้นแรกต้องเริ่มต้นด้วยการพิจารณาถึงปัญหาที่แท้จริงเสียก่อนว่าเป็นอย่างไร การที่จะทราบปัญหาที่แท้จริงเป็นเรื่องยาก ทั้งนี้เพราะเนื่องจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีหลายปัญหาด้วยด้วยกันจึงต้องทำการวิเคราะห์รายละเอียดของแต่ละปัญหา

2. การพิจารณาค้นหาทางเลือก (Search for alternative) โดยปกติแล้วปัญหาใดๆอาจมีวิธีการแก้ไขได้หลายวิธีด้วยกัน ดังนั้น จึงต้องมีการค้นหาทางเลือกสำหรับแก้ปัญหา และไม่ควรรอยางยิ่งที่จะด่วนตัดสินใจโดยมิได้พิจารณาถึงทางเลือกอื่นเลย

3. การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of alternative) ในการประเมินผลนี้เพื่อที่จะให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด จะต้องมีการประเมินผลที่ถูกต้องว่าทางเลือกใดดีกว่าทางเลือกอื่นๆ ทางเลือกแต่ละทางถ้าหากนำไปใช้แล้วจะก่อให้เกิดผลดีมาน้อยเพียงใด

4. การตัดสินใจเลือกทางเลือกนำไปใช้แก้ปัญหา (Choice and implementation of alternative) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจที่ใช้ดุลยพินิจตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด สำหรับการแก้ปัญหาหรือการดำเนินงานในอนาคต

มันทนี ยมจินดา (2539: 29-33) กล่าวว่า ขั้นตอนการตัดสินใจ เมื่อเผชิญกับปัญหาที่ต้องการตัดสินใจ พฤติกรรมของคนอาจแตกต่างกันไป บางคนชอบคิดแก้ไขปัญหด้วยตนเอง บางคนต้องขอความเห็นจากคนอื่น บางคนหมกมุ่นไม่เป็นอันกินอันนอน บางคนก็ต้องนอนสัปดาห์หนึ่ง จึงจะสมองโปร่งคิดแก้ปัญหาได้ อย่างไรก็ตามถ้าเราประมวลแนวทางเหล่านั้นมาจัดเป็นระบบแล้วพบว่า การตัดสินใจทุกครั้งนั้น เราจะผ่านกระบวนการหนึ่งเสมอ ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. พิจารณาตัวปัญหา (Problem Identification) ในหลายกรณีที่ต้องตัดสินใจการดำเนินการลงไปแล้วมิได้ช่วยแก้ปัญหาให้เป็นผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย สาเหตุสำคัญประการหนึ่งได้แก่การที่ไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหานั้นๆ

ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจ หากการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างราบรื่นเป็นกิจวัตรไม่มีอะไรแตกต่างกับวันอื่นๆที่ผ่านมาการปฏิบัติตนเป็นไปเช่นเดิม ก็ไม่ต้องตัดสินใจ เมื่อใดที่เกิดข้อขัดข้องทำให้ต้องคิดเลือก เช่น เลือกที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ เลือกปฏิบัติแบบใด เมื่อนั้นกระบวนการตัดสินใจก็จะเกิดขึ้น ผู้ที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว นั้นเนื่องจากจับประเด็นได้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริงเป็นประการแรก การจะพิจารณาตัวปัญหาได้ชัดเจน จึงควรทำความเข้าใจกับปัญหาก่อน

หลักการวิเคราะห์ปัญหา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นอย่ารีบตัดสินใจ ต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ หาข้อมูลโดยการตั้งคำถาม คำถามที่ดีจะมีลักษณะแบ่งแยกส่วนที่เป็นปัญหากับไม่เป็นปัญหาออกจากกัน การแบ่งแยกอาจทำได้หลายแง่หลายมุม เช่น แบ่งแยกตามสถานที่ ตามเวลาหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น

2. ค้นหาทางเลือก (Search for alternatives) เมื่อคิดว่าได้พบต้นเหตุของตัวปัญหาแล้ว ขั้นต่อไปคือหาวิธีแก้ไข ซึ่งแน่นอนว่าย่อมมีหลายวิธีด้วยกัน และคงจะเป็นไปได้ยากที่วิธีใดวิธีหนึ่ง จะได้รับผลสำเร็จสมบูรณ์ไม่มีข้อเสียเลย ปกติแล้วแต่ละวิธีจะมีผลดีบ้าง ข้อบกพร่องบ้างแตกต่างกันไป ซึ่งผู้ตัดสินใจจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

3. ประเมินทางเลือก (Alternatives evaluation) จากขั้นตอนที่ 2 ค้นพบทางเลือกคือ วิธีที่จะแก้ปัญหาได้หลายวิธีก็เกิดข้อยุ่งยากขึ้นมาอีกกว่าจะเลือกวิธีใด บางคนตัดสินใจไม่ได้จนแล้วจนรอดกว่าจะตกลงใจได้ก็ใช้เวลานานมาก สิ่งหนึ่งที่เชื่อว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญก่อนการตัดสินใจ คือ

ข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมมาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาทางเลือกแต่ละวิธี ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจนมีความน่าเชื่อถือมากเพียงใด ก็จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจประเมินทางเลือกต่างๆ ที่ค้นพบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วด้วยความเชื่อมั่น

4. ตัดสินใจเลือกทางเลือก (Alternative selection) เมื่อได้ผ่านขั้นตอนต่างๆ มาจนประเมินผลได้ว่าทางเลือกใดเหมาะสมที่สุด ก็มาถึงขั้นตอนสุดท้ายคือ ตัดสินใจว่าจะดำเนินการตามทางเลือกที่ได้เลือกแล้ว ถ้าการตัดสินใจได้กระทำอย่างละเอียดรอบคอบมีหลักเกณฑ์ การดำเนินการตามขั้นตอนของทางเลือกที่เลือกไว้นั้นจะดำเนินไปอย่างมีความเชื่อมั่น ในทางตรงกันข้าม ถ้าการปฏิบัติตามทางเลือกนั้นเป็นไปในลักษณะลังเล เปลี่ยนแปลงแก้ไขเสมอ ก็อาจเป็นสิ่งที่ชี้ได้ว่าการตัดสินใจดังกล่าวยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540: 196) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจ (Decision-making Process) ที่มีหลักและเหตุผลซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. วิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) ในขั้นแรกของกระบวนการตัดสินใจต้องรู้ว่ามีปัญหาหรือเรื่องอะไรที่ต้องตัดสินใจ ปัญหาคืออะไรกันแน่ เมื่อทราบปัญหาแล้วต้องพยายามหาข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องต่างๆ ที่ต้องการพิจารณาตัดสินใจ เช่น พยายามหาสาเหตุของปัญหา ความเกี่ยวพันระหว่างปัญหาต่างๆ ความจำเป็นหรือความเร่งด่วนของปัญหาที่จะต้องแก้ไข หากจะแก้ปัญหานั้นๆ จะต้องมีแนวทางและข้อจำกัดอะไรบ้าง

2. หาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา (Developing alternatives) ในขั้นนี้ต้องพิจารณาว่ามีแนวทางหรือทางเลือกใดบ้างที่จะแก้ปัญหาหรือดำเนินการเพื่อปรับปรุงสถานการณ์ได้

3. วิเคราะห์ทางเลือก (Analyzing alternatives) ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อการพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งต้องดำเนินการ 2 ประการ คือ 1) รวบรวมข้อดีและข้อจำกัดหรือปัญหาของแต่ละทางเลือกที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้เมื่อปฏิบัติ และ 2) พิจารณาดูว่าแต่ละทางเลือกนั้นทางเลือกใดที่คิดว่าจะสนองวัตถุประสงค์หรือใช้ได้ผลเพื่อแก้ปัญหาหรือปฏิบัติงานได้ดีที่สุด หรือเป็นอันดับรอง

4. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Selecting alternative) เมื่อได้มีการวิเคราะห์และตั้งเกณฑ์สำหรับทางเลือกไว้แล้วในขั้นที่ 3 การเลือกก็ต้องพิจารณาให้เป็นไปตามเกณฑ์ คือ ด้านความเป็นไปได้ของทางเลือกที่จะสนองต่อวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ปัญหาและความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากร

5. ดำเนินการตามที่ตัดสินใจ (Implementing decision) การปฏิบัติตามการตัดสินใจติดตามมาเองโดยอัตโนมัติ การปฏิบัติหรือดำเนินการตามตัดสินใจนั้นจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับการดำเนินการตามแผนที่ได้เตรียมไว้ คือ เกี่ยวข้องกับคำถามต่อไปนี้จะทำอะไรให้สำเร็จ มีลำดับขั้นตอนอย่างไรเมื่อใด ใครทำ และทำอย่างไรจึงจะได้ผล

พจนานาศ ตีรวิรรรกุล (2543: 5) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจทำเกษตรผสมผสาน หมายถึง การตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรตามกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ขั้นตอนที่เกษตรกรได้นำเอาสภาพปัญหาของการทำการเกษตร ได้แก่ ปัญหาการผลิต ปัญหาปัจจัยการผลิต ปัญหาการตลาด ปัญหาเงินทุน ปัญหาแรงงาน ปัญหาเกี่ยวกับข่าวสารความรู้ มาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

2. การพิจารณาค้นหาทางเลือก หมายถึง ขั้นตอนที่เกษตรกรนำเอาข้อมูลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกที่จะตัดสินใจเลือกมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

3. การวิเคราะห์ทางเลือก หมายถึง ขั้นตอนที่เกษตรกรได้พิจารณาคุณสมบัติด้านต่างๆ ของทางเลือกโดยพิจารณาจากข้อดี ข้อจำกัดของทางเลือกที่จะสนองวัตถุประสงค์หรือใช้ได้ผลเพื่อแก้ปัญหาหรือปฏิบัติได้ดี โดยพิจารณาในแง่การใช้ทรัพยากรและผลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

4. การตัดสินใจเลือกทางเลือก หมายถึง ขั้นตอนที่เกษตรกรตัดสินใจเลือกทางเลือกทำกิจกรรมในการทำเกษตรผสมผสาน โดยตัดสินใจเลือกทางเลือกตามข้อมูลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกแต่ละทางเลือก

จากขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ จึงสรุปได้ว่า กระบวนการตัดสินใจมีขั้นตอนหลักๆ 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ปัญหา
- 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก
- 3) การประเมินผลทางเลือก
- 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

เสาวภา ธรรมบุตร (2525: 21) ได้กล่าวถึงการตัดสินใจตามความคิดเห็นของ William W.Reeder ว่า โดยทั่วไปรูปแบบทางจิตวิทยาสังคม (Social psychology) ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ และการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยบุคคลจะแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้นเข้าสู่ตัวคนๆ นั้น ซึ่งการแปลงปัจจัยภายนอกมาสู่ตัวบุคคลนี้จะอยู่ในรูปของความเชื่อ (beliefs) และความไม่เชื่อ (disbeliefs) ซึ่งความเชื่อและความไม่เชื่อเป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกโดยตรง การตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคล จะประกอบด้วยความเชื่อและความไม่เชื่อหลายๆ อย่างรวมกัน และการกระทำ

ทางสังคม (social action) ประกอบด้วยกลุ่มของปัจจัยหลายประการ บุคคลอาจตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเดียวกัน แต่ปัจจัยหรือเหตุผลการตัดสินใจจะแตกต่างกัน เหตุผลดังกล่าวประกอบด้วย

1. ปัจจัยดึงดูด (Pull factors) ประกอบด้วย

1.1 เป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย (Goals) คือ กิจกรรม วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ ความเชื่อ ความรู้ กิจธุระ หรือสภาพความเป็นอยู่ที่คุณต้องการความมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผล ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ผู้กระทำจะมีการกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ไว้ล่วงหน้า และผู้กระทำพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น

1.2 ความเชื่อ (Belief orientation) คือ การรับรู้หรือความเข้าใจของแต่ละคน หรือของกลุ่มต่อสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากการที่คุณได้รับรู้ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดหรือความรู้ที่ตนเอง ซึ่งความเชื่อจะมีผลต่อการตัดสินใจของคุณและพฤติกรรมทางสังคม บุคคลจะเลือกรูปแบบของพฤติกรรมบนพื้นฐานของความเชื่อที่ตนยึดมั่นอยู่ในการกระทำทางสังคมใดๆ ต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอแต่อย่างไรก็ตาม ความเชื่อนี้จะส่งผลให้คุณกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นก็ไม่ได้

1.3 ค่านิยม (Value) เป็นสิ่งที่คุณยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะค่อนข้างถาวร ผู้กระทำเชื่อว่าวิธีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบที่จะยึดถือปฏิบัติค่านิยมของมนุษย์หรือของผู้กระทำทางสังคม จะแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของผู้กระทำทุกรูปแบบ ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของคุณ โดยบุคคลพยายามที่จะกระทำให้สอดคล้องกับค่านิยมที่ตนเองยึดถืออยู่

1.4 นิสัยและขนบธรรมเนียม (Habit and customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วและสืบต่อกันมาด้วยประเพณี ซึ่งถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย เช่น ไม่มีการอนุมัติ ไม่มีการร่วมมือ หรืออาจลงโทษอย่างเด็ดขาดตามระเบียบกฎหมาย ดังนั้นในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์หรือของผู้กระทำทางสังคมส่วนหนึ่ง เนื่องมาจากแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

2. ปัจจัยผลัก (Push factors) ประกอบด้วย

2.1 ความคาดหวัง (Expectation) เป็นการรับรู้ของผู้กระทำทางสังคมว่าคุณหรือกลุ่ม หรือสังคมโดยทั่วไปต้องการให้เชื่อหรือรู้สึกหรือประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์นั้น หรือกล่าวได้ว่าความคาดหวัง คือ ทำที่ของคุณที่มีต่อพฤติกรรมของคุณที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง ซึ่งคาดหวังหรือต้องการให้คุณนั้นถือปฏิบัติและกระทำในสิ่งที่ตนต้องการ ดังนั้นในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของคุณนั้น ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความคาดหวังและทำที่ของคุณอีกด้วย

2.2 ข้อผูกพัน (Commitment) เป็นสิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าตนเองผูกพันที่จะต้องทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาที่ตนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ผู้กระทำจะทำตามคำสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น ดังนั้นข้อผูกพันจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคลเนื่องจากบุคคลนั้นๆ จะรู้สึกว่าคุณภาพที่ตนเองมีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

2.3 การบังคับ (Forces) เป็นความเชื่อที่อยู่ในใจของผู้กระทำว่าตนเองต้องตัดสินใจหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่ตนเองรู้สึกที่ไม่มีทางเลือกอื่นๆ อีก นอกจากจะต้องประพฤติตามในสถานการณ์ที่ผู้กระทำสิ่งต่างๆ แต่ยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำดีหรือไม่นั้น การบังคับจะเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจปฏิบัติได้เร็วขึ้น ดังนั้นการบังคับจึงมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เนื่องจากบุคคลมักมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติเมื่อถูกบังคับให้ทำ

3. ปัจจัยความสามารถหรือปัจจัยสนับสนุน (Able factors) ประกอบด้วย

3.1 โอกาส (Opportunity) คือ ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือทางเลือกที่มีอยู่ ซึ่งเมื่อผู้กระทำพิจารณาแล้วเห็นว่า ภายใต้สถานการณ์นั้นมีช่องทางจังหวะเวลาที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้เลือกกระทำได้ ดังนั้นการที่บุคคลจะตัดสินใจและประพฤติปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดลงไป จึงขึ้นอยู่กับโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

3.2 ความสามารถ (Ability) คือ การรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับกำลังหรือพลังของตนเองในการที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนบรรลุผลสำเร็จภายใต้สถานการณ์นั้นๆ ผู้กระทำจะตระหนักถึงความสามารถของตนเองก่อนที่จะมีการตัดสินใจและกระทำทางสังคม เพราะรู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำไปแล้วจะมีความสามารถกระทำได้นั่นเอง ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วบุคคลจะกระทำพฤติกรรมใดๆ จะพิจารณาขีดความสามารถของตนเองเสียก่อน

3.3 การสนับสนุน (Support) คือ การช่วยเหลือซึ่งผู้กระทำเชื่อว่ากำลังได้รับหรือจะรับรู้จากผู้อื่นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งผู้กระทำจะเป็นผู้เลือก ดังนั้นบุคคลมักจะมีแนวโน้มเอียงที่จะตัดสินใจและกระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อรู้ว่าจะได้รับ การสนับสนุนจากผู้อื่น

ประยูร พรหมพันธ์ 2517 อ่างในราม บ่อมทอง (2541: 14-15) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับเวลาสถานการณ์ การตัดสินใจที่ไม่เหมาะสมแก่เวลาและสถานการณ์ แทนที่จะเกิดผลดีอาจเกิดผลเสียได้ ดังนั้นการตัดสินใจจึงควรให้สอดคล้องเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์

2. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุคคลและสถานที่ถ้าหากการตัดสินใจ แก่ปัญหานั้นไปกระทบกระเทือนกับบุคคลหรือสถานที่ อาจจะทำให้การสนใจแก่ปัญหานั้นไม่ประสบความสำเร็จในทางกลับกันการตัดสินใจนั้น มีบุคคลสนับสนุนหรือสถานที่ไม่เป็นอุปสรรคก็เป็นสิ่งเกื้อหนุนให้การแก้ปัญหาประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับค่านิยมของสังคม การตัดสินใจแก้ปัญหาที่แม้ว่าจะชอบด้วยเหตุผล แต่อาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมได้

4. ปัจจัยเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามการตัดสินใจ

Everett M. Rogers (1983: 232) ได้กล่าวว่า สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเพื่อใช้ในการตัดสินใจของเกษตรกร คือ วิธีการใหม่หรือแนวคิดใหม่นั้นจะต้องมีคุณสมบัติทั้งสิ้น 5 ประการ คือ

1. คุณประโยชน์ที่เหนือกว่า (Relative Advantage) คือลักษณะคุณประโยชน์ ความดีเด่นของนวัตกรรม (ความคิดหรือแนวปฏิบัติใหม่ๆ) ซึ่งบุคคลพิจารณาแล้วยอมรับว่าดีกว่าของเก่า

2. ความสอดคล้องเหมาะสม (Compatibility) คือระดับความสอดคล้องของนวัตกรรม ค่านิยมประสบการณ์เดิมและความต้องการตามความความคิดของผู้รับ

3. ความยุ่งยาก (Complexity) คือระดับความยุ่งยากต่อการเข้าใจและการใช้ตามความคิดเห็นของผู้ใช้นวัตกรรม

4. ความสามารถในการทดลองได้ (Trialability) คือคุณสมบัติของนวัตกรรมที่ผู้ใช้สามารถทดลองปฏิบัติขนาดเล็กได้

5. การสังเกต (Observability) หมายถึงลักษณะของผลลัพธ์หรือผลตอบแทนที่ซึ่งสามารถมองเห็นได้

แนวคิดเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ความเป็นมาของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาของกระทรวง (Road Map) โดยมีโครงการที่สำคัญคือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ และสินค้าประมง โดยมีการดำเนินการมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2558 และในการปรับโครงสร้างการผลิตนั้นจะให้ความสำคัญในเรื่องของการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรรายย่อยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ โดยการรวมแปลงเป็นแปลงใหญ่ ก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดเดียวกันในพื้นที่ใกล้เคียงกันมาร่วมกันทำการผลิตและร่วมกันทำการขายสินค้าเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต และสร้างอำนาจต่อรองให้กับเกษตรกร โดยในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่นาร่อง จำนวนทั้งสิ้น 600 แปลง โดยมีการส่งเสริมใน 9 ชนิดพืชเป้าหมายของการส่งเสริมคือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ประมาณ 20% และเพิ่มผลผลิตได้ประมาณ 20% ซึ่งพืชที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมมากที่สุดได้แก่ ข้าว (กมลรัตน์ ธีระพงษ์, 2560)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายให้มีการดำเนินงานตามมาตรการรวม 6 มาตรการ คือ ๑) มาตรการ ลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันสินค้าเกษตร ๒) มาตรการ บริหารจัดการ พื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ๓) มาตรการ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ๔) มาตรการ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ๕) มาตรการ เกษตรอินทรีย์ และ ๖) มาตรการ ธนาคารสินค้าเกษตร สำหรับการปรับโครงสร้างการผลิตข้าว ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี 2558-2562 และมีเป้าประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวในระยะยาวให้กับชาวนาทั้งประเทศ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดความมั่นคงในอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด โดยขับเคลื่อนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิตข้าวของชาวนา ตามมาตรการที่ 3) ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยเน้นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าว โดยมีการกำหนดเขตที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวแต่ละชนิดพันธุ์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิต การบริหารจัดการการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้ชุมชนมีการบริหารจัดการในการผลิตและการตลาดอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่ชุมชนชาวนา (กรมการข้าว, 2558)

ความหมายระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ หมายถึง การส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิตและการบริหารจัดการร่วมกันตลอดจนการจัดการด้านการตลาด เพื่อการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพิ่มโอกาสในการแข่งขัน โดยมีหน่วยงานภาครัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ซึ่งระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่นี้ตั้งกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน (สำนักงานส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร, 2559)

เกษตรแปลงใหญ่ คือ วิธีการหนึ่งในการเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของหน่วยผลิต ด้วยการคำนวณทางเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุดหรืออีกนัยหนึ่งคือการบริหารความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างต้นทุนการผลิตกับปริมาณการผลิตและขนาดการผลิต เพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยการผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี (พันธุ์พืช ปุ๋ย เครื่องจักรกลทางการเกษตรและเทคโนโลยีสมัยใหม่) การจัดการด้านการตลาดและห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้ง มีการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจ มี 3 ประการ ดังนี้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561b)

1. การเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างกำไร (ประสิทธิภาพและผลผลิตภาพที่เพิ่มขึ้น)
2. ความมั่นคงของกิจการและการเติบโต (การขยายกิจการ การพัฒนาผลผลิตและผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างไม่มีสิ้นสุด)

3. ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและคุณค่าทางโภชนาการ)

การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นระบบการส่งเสริมการเกษตรที่ ยึดพื้นที่เป็นหลัก ในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อม ๆ กับการร่วมมือร่วมใจของเกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มการผลิต มีผู้จัดการแปลงเป็นผู้บริหารจัดการพื้นที่ ในทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร, 2561)

การส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมโดยยึดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นหลักในการดำเนินงาน ทำการพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ และมีการดำเนินการในลักษณะบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนเพื่อจัดการบริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่นั้น ๆ โดยองค์ประกอบของการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559)

1. ผู้จัดการพื้นที่ (Field Manager) ในช่วงแรกของการส่งเสริมนั้นจะมอบหน้าที่ให้กับนักส่งเสริมการเกษตรหรือเกษตรกรอำเภอในแต่ละพื้นที่เป็นผู้ทำหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทานและเมื่อการส่งเสริมเข้าสู่ระยะที่สอง จะมีการถ่ายทอดความรู้และฝึกอบรมเกษตรกร เพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้จัดการแปลงต่อไป

2. พื้นที่แปลงใหญ่ (Land Plot) เป็นการรวมแปลงเกษตรของเกษตรกร โดยรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีการเพาะปลูกพืชชนิดเดียวกันมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง

3. เกษตรกร (Farmer) เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเจ้าของแปลงในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้มีการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายการผลิตและการตลาด มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันรวมถึงร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการและดำเนินการตามแผน

4. การบริหารจัดการแปลง (Management) โดยผู้จัดการพื้นที่ที่จะต้องเป็นบริหารจัดการแปลงทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทานเริ่มตั้งแต่ การบริหารจัดการในเรื่องของปัจจัยการผลิต การดูแลในระหว่างทำการผลิต การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีเพื่อมาช่วยให้การผลิตเกิดประสิทธิภาพรวมถึงการบริหารจัดการด้านการตลาดเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้กับสมาชิกโดยการบริหารจัดการแปลงนั้นจะมีการทำอย่างเป็นระบบเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมาย และดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่)

รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงมหาดไทย ได้มีนโยบายในการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวและรายได้ของชาวนา โดยจัดทำแผนการผลิตและการตลาด

ข้าวครบวงจร เพื่อบริหารจัดการข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยวางแผนในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด กำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมการผลิตข้าวในปี พ.ศ. 2560 และปี พ.ศ. 2561 จำนวนประมาณ 30.25 ล้านตัน โดยการส่งเสริมการปลูกพืชอื่น หรือการเกษตรอื่น เช่น การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ การประมง ทดแทนการปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสมีรายได้ที่สูงขึ้น และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อทำการผลิตในระบบเกษตรแปลงใหญ่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การยกระดับมาตรฐาน และบริหารจัดการผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน ในเขตพื้นที่นาที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าว โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรมีโอกาสเข้ามาสู่การส่งเสริมในระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ให้มากขึ้น จากผลการดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการส่งเสริมแปลงใหญ่ปี 2558 จำนวน 11 แปลง ปี 2559 จำนวน 369 แปลง รวม 380 แปลง พื้นที่ 942,148.30 ไร่ เกษตรกรจำนวน 64,000 ราย เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตต่อตันได้เฉลี่ย ร้อยละ 20 เพิ่มผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย ร้อยละ 15 สำหรับ ปี 2560 ได้มีเป้าหมายการดำเนินการแปลงใหญ่เพียง 45 แปลง รวมกับปี 2559 เป็น 425 แปลง

ซึ่งในการดำเนินการส่งเสริมนโยบายเกษตรแปลงใหญ่นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตของเกษตรกรที่เป็นรายย่อย เพื่อให้เกิดการผลิตที่ประหยัดต่อขนาด และเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับเกษตรกร รวมไปถึงเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และเกษตรกรเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม

จากนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องการให้เกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มกัน และสามารถเข้ารับการส่งเสริมในรูปแบบเกษตรแปลงใหญ่มากขึ้น จึงได้ปรับหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการดังนี้

1. เกษตรกรต้องมีการร่วมตัวกัน 30 คน ขึ้นไป และมีพื้นที่รวมกัน 300 ไร่ ขึ้นไป ไม่จำเป็นต้องเป็นแปลงติดกันเป็นผืนเดียวแต่ควรมีพื้นที่อยู่ภายในชุมชนใกล้เคียงกัน
2. เกษตรกรต้องสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และควรมีขบวนการรวมกลุ่ม แต่หากยังไม่เป็นกลุ่ม ต้องเป็นกลุ่มที่สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดเป็นกลุ่มต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิต มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน
2. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เป้าหมายและสถานที่ดำเนินการ

1. เป้าหมายการดำเนินงานนาแปลงใหญ่ (ข้าว) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพิ่มเป็นนาแปลงใหญ่จำนวน 1,175 แปลง เพิ่มขึ้น 750 แปลง จาก 425 แปลง ในปี 2560 และเพิ่มเป็น 18,800 แปลง พื้นที่ 19.375 ล้านไร่ ในปี 2564

2. สถานที่ดำเนินการจำนวน 49 จังหวัดในปี 2560 ได้แก่ เชียงราย น่าน ลำปาง พะเยา แพร่ พิชญ์โลก อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร ตาก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร อุทัยธานี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี อ่างทอง ชัยนาท นครนายก สมุทรปราการ ลพบุรี หนองคาย บุรีรัมย์ บึงกาฬ มหาสารคาม สุรินทร์ ขอนแก่น ยโสธร อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ มุกดาหาร ชัยภูมิ นครราชสีมา ร้อยเอ็ด อานาจเจริญ สระแก้ว ชลบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี สุราษฎร์ธานี ชุมพร ตรัง สตูล ปัตตานี นราธิวาส พัทลุง และพังงา และเพิ่มเป็น 70 จังหวัด ในปี 2564

3. เกษตรกรที่ร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนการผลิตต่อตันไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20

4. ยกระดับคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐานข้าว GAP

ระยะเวลาดำเนินการ

เป้าหมายในการดำเนินโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่) ปี พ.ศ. 2560-2564

ตารางที่ 1 เป้าหมายนาแปลงใหญ่ ปี พ.ศ. 2560-2564

เป้าหมายในการดำเนินงาน	รายละเอียด (รายปี)					รวมทั้งสิ้น
	2560	2561	2562	2563	2564	
เป้าหมายแปลง (สะสม)	1,175	2,350	4,700	9,400	18,800	18,800
เป้าหมายแปลงเพิ่ม	750	1,175	2,350	4,700	9,400	18,375
พื้นที่ (ล้านไร่) (สะสม)	1.750	2.925	5.275	9.975	19.375	19.375
เกษตรกร (ราย) (สะสม)	94,000	188,000	376,000	752,000	1,504,000	1,504,000

ที่มา : (กรมการข้าว, 2560)

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

1. หน่วยงานหลัก กรมการข้าว
2. หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมชลประทาน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

1. กลุ่มชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดี ได้มาตรฐานไว้ใช้เองและกระจายในท้องถิ่น เมื่อสิ้นสุดโครงการจะสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีจำนวน 376,000 ตัน สามารถกระจายเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีได้ ประมาณ 25 ล้านไร่ และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดีตันละ 2,000 บาท คิดเป็นรายได้เพิ่มขึ้นรวม 752 ล้านบาทต่อปี
2. กลุ่มชาวนาผู้ผลิตข้าวคุณภาพ ประมาณ 18,800 กลุ่ม พื้นที่ 19,375,000 ไร่ สามารถผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดีได้ประมาณ 9,687,500 ตันข้าวเปลือก ลดต้นทุนการผลิตไม่น้อยกว่าตันละประมาณ 1,000 บาท คิดเป็นมูลค่าประมาณ 9,687.5 ล้านบาทต่อปีและจำหน่ายได้ในราคาสูงขึ้นประมาณ 500 บาทต่อตัน คิดเป็นมูลค่า 4,843.75 ล้านบาทต่อปี
3. สร้างชุมชนชาวนาที่มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน จำนวน 18,375 ชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนชาวนาอื่นๆ ได้

กิจกรรมและวิธีดำเนินงาน

1. จัดทำข้อมูลและคำแนะนำในการผลิต
 - 1.1 จัดทำทะเบียนสมาชิกและบันทึกข้อมูล ทีมผู้จัดการแปลงและเกษตรกรสมาชิก จัดทำข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกให้สอดคล้องกับข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ข้อมูลการผลิต-การตลาดของเกษตรกร และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องตามแบบเก็บข้อมูลของระบบเกษตรแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตรายบุคคล (Individual Farm Production Plan: IFPP) ทั้งนี้ ให้บันทึกข้อมูลในระบบออนไลน์ bigfarm60.doae.go.th
 - 1.2 จัดทำเอกสารคำแนะนำในการผลิตเพื่อนำไปใช้ในการจัดทำแผนการผลิตของสมาชิก โดยจัดประชุมสมาชิกเพื่อวิเคราะห์สภาพการผลิตข้าว ต้นทุนการผลิต สภาพพื้นที่ จากนั้น กำหนดคำแนะนำในการผลิตข้าวเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาในการผลิตของกลุ่ม มุ่งเน้นให้สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตของตนเอง และกำหนดวิธีการเพาะปลูกข้าว

ร่วมกันโดยมีเจ้าหน้าที่ ปรชาษฐ์ชาวบ้านหรือ smart Farmer เป็นผู้ให้คำปรึกษาชี้แนะ จากนั้นจัดทำเอกสารคำแนะนำเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเพาะปลูกต่อไป

2. การพัฒนาทีมผู้จัดการแปลง

จ้างสถาบันการศึกษาและภาคเอกชนที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญด้านบริหารจัดการและการพัฒนาผู้นำ โดยพัฒนาทีมผู้จัดการแปลง ให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการกลุ่มและบริหารเชิงธุรกิจเกษตร รวมทั้งติดตามให้คำปรึกษาการทำงานของทีมผู้จัดการแปลง โดยพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้จัดการแปลง รวมทั้งพัฒนาเกษตรกรอำเภอและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ ไปพร้อมกันด้วย

3. การพัฒนาด้านการผลิต

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลแปลง ทีมผู้จัดการแปลงและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเวทีเพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ประกอบการวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพการตลาด และการบริหารจัดการ โดยมีกรอบแนวทางการพัฒนา 9 ประเด็น ดังนี้

- 1) พัฒนาและสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน
- 2) พัฒนาการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่
- 3) ส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกรในแต่ละแปลงให้มีความเข้มแข็ง
- 4) พัฒนาการบริหารจัดการการตลาดและเชื่อมโยงการตลาด
- 5) บริหารจัดการโครงการและการพัฒนาผู้จัดการแปลง
- 6) เพิ่มคุณภาพและได้รับการรับรองคุณภาพ (GAP)
- 7) การเกษตรผสมผสานและอาชีพเสริมสำหรับครัวเรือน
- 8) จัดระบบการปลูกพืชสำหรับพืชอายุสั้น (เช่น การปลูกพืชใช้น้ำน้อยในฤดูนาปรัง)
- 9) อื่นๆ

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและกลุ่มผู้ผลิตข้าวคุณภาพดี

1. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสนับสนุนจำนวน 3 ปี ดังนี้ ปีที่ 1 และปีที่ 2 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 20% ของพื้นที่ ส่วนปีที่ 3 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 10% ของพื้นที่ เป็นการส่งเสริมให้มีการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและเกษตรกรในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดทำแปลงไม่เสี่ยงต่อสภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม จากสมาชิกที่มีความสนใจ สนใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและสามารถปฏิบัติตามกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามคำแนะนำของทางราชการในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีกระจายสู่สมาชิกและส่วนที่

เหลือเพื่อจำหน่ายในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งให้การสนับสนุนกระสอบสำหรับบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

2. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตข้าวคุณภาพดีเพื่อส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ดีในการเพาะปลูก โดยภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวในปีแรกแก่สมาชิกทุกคนในอัตรา 1 ใน 3 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวสวนปีต่อไปให้ใช้บริการเมล็ดพันธุ์จากกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวภายในกลุ่ม เพื่อให้ชาวนาได้เรียนรู้ประโยชน์ของการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปใช้ในการเพาะปลูก แล้วยินดีใช้บริการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่มีการผลิตภายในกลุ่มในฤดูต่อไป รวมทั้งได้นำความรู้ในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตไปทดลองปฏิบัติในแปลงนาของตนเองด้วย เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีเป็นเทคโนโลยีเริ่มต้นในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญมากนักเนื่องจากมีความเชื่อว่าสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ของตนเองไว้ใช้ได้

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเครื่องจักรกลการเกษตร

1. สนับสนุนชุดเครื่องปลูกสำหรับให้กลุ่มเกษตรกรยืมไปใช้เพื่อใช้ส่งเสริมและสาธิตการปลูกข้าวแบบประณีตเป็นแถวเป็นแนว ทำให้ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ลดลงสามารถลดต้นทุน และดูแลรักษาข้าวได้สะดวก

2. สนับสนุนเครื่องตัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ ให้กลุ่มเกษตรกรยืมไปใช้ในการตัดและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพมาตรฐานเพื่อกระจายในกลุ่มผู้ผลิตข้าวคุณภาพดีและในชุมชน ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามอัตราที่ทางราชการแนะนำจะทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตเพิ่มผลผลิตและได้ผลผลิตข้าวที่มีข้าวคุณภาพดี

3. การบริหารจัดการรถเกี่ยวข้าว โดยการสำรวจปริมาณรถเกี่ยวข้าวของผู้ประกอบการที่มีในชุมชน และเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการรถเกี่ยวข้าวในพื้นที่ในกรณีที่มีรถเกี่ยวข้าวไม่เพียงพอในชุมชนเพื่อให้บริการสมาชิกนาแปลงใหญ่ได้อย่างเพียงพอ ทันเวลา และสามารถต่อรองราคาค่าจ้างเกี่ยวข้าวที่เหมาะสม

3.4 ปรับระดับพื้นที่นา มีการปรับพื้นที่นาสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถควบคุมและรักษาระดับน้ำได้ดี เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น ส่งเสริมในเขตพื้นที่ผลิตข้าวคุณภาพ Premium โดยให้การสนับสนุนในพื้นที่ของเกษตรกรที่มีความพร้อมในการปรับพื้นที่นา มีเป้าหมาย 3% ของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด มีการดำเนินการนำร่องในปีแรก จำนวน 600 ไร่

3.5 ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ เพื่อส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ ในชุมชนทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งสามารถดำเนินการตามรูปแบบของธนาคารปุ๋ยอินทรีย์หรือกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นาหรือในครัวเรือน นำกลับมาใช้ประโยชน์เป็นวัตถุดิบผลิตปุ๋ยดังกล่าว

กรณีดำเนินการตามรูปแบบธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นาหรือในครัวเรือนมาฝากไว้ที่ธนาคารเพื่อให้ธนาคารผลิตปุ๋ยให้เกษตรกรมาเบิกถอนเอาไปใช้ประโยชน์เมื่อวัสดุนั้นย่อยสลายเป็นปุ๋ยแล้วหรือให้เกษตรกรกู้ยืมปุ๋ยจากธนาคารไปใช้แล้วใช้หนี้ด้วยวัสดุเหลือใช้จากไร่นาหรือปุ๋ยคอก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการผลิตและมีการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องและได้ปุ๋ยที่มีราคาถูก โดยมีคณะกรรมการบริหารงาน มีการกำหนดระเบียบ วิธีการ กู้ยืม ฝาก ถอน การส่งใช้คืน และดอกเบี้ยของธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการ

3.6 ส่งเสริมการบริหารจัดการศัตรูข้าว เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการศัตรูข้าว ในชุมชน โดยจัดตั้งเป็นศูนย์บริหารจัดการศัตรูข้าวชุมชน (ศจช.) ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ในการผลิตสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าวทดแทนการใช้สารเคมี (หรือการจัดทำแปลง ส่งเสริมจัดระบบนิเวศในนาข้าวมีการปลูกพืชชนิดต่างๆ เช่น ไม้ดอกสีเหลืองและสีขาหรือพืชผักสวนครัวบริเวณรอบ ๆ แปลงนาเพื่อลดการระบาดของศัตรูข้าว รวมทั้งทำหน้าที่สำรวจและเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าวและให้คำแนะนำในการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าวในชุมชน

3.7 ถ่ายทอดความรู้ จัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ การพัฒนาการผลิตและการบริหารจัดการแปลง ดังนี้

1. จัดเวทีเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ด้านการผลิต และการบริหารจัดการแปลงผลิตข้าว วัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การเพิ่มมูลค่าข้าว การบริหารจัดการและการตลาด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม รวมทั้งเป็นการเรียนรู้วิธีการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กลุ่มตั้งไว้ โดยดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร สำหรับเกษตรกรกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กำหนดจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวน 5 ครั้ง

2. จัดทำแปลงเรียนรู้และสาธิต ดำเนินการ 10 ไร่ต่อแปลง โดยเน้นพื้นที่ที่ติดถนนสายหลักของชุมชนเพื่อให้สามารถเดินทางมาศึกษาดูงานได้สะดวก และเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน เพื่อสาธิตและถ่ายทอดความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าวแบบประณีต และทดสอบชุดเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การปฏิบัติดูแลรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสมได้แก่ วิธีปลูก การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสาน การจัดการน้ำแบบประหยัด และการเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนและให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพดี โดยมีการบันทึกต้นทุนการผลิต ผลผลิต และรายได้สุทธิ และมีการจัดทำป้ายแปลงเพื่อประชาสัมพันธ์ ขนาดประมาณ 3 x 5 เมตร

3. จัดทำสื่อเรียนรู้ และเผยแพร่ด้านการผลิตข้าว จัดทำสื่อและชุดองค์ความรู้ในการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพข้าว ได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์ วิดีโอ วิทยุ แผ่นพับ แผ่นปลิวโปสเตอร์ บทความ นำสื่อมวลชนดูงาน ข้าวหนังสือพิมพ์ รวมทั้งการเผยแพร่ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หอกระจายข่าวในชุมชน โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสถานีวิทยุชุมชน เป็นต้น

4. ติดตามให้คำแนะนำการผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP ซึ่งเป็นการติดตามให้คำแนะนำแก่กลุ่มนาแปลงใหญ่ อย่างน้อย 5 ครั้ง โดยมีการจัดทำแผนการติดตามที่ชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการดำเนินการรวบรวมปัญหาอุปสรรคเพื่อนำเสนอผู้เกี่ยวข้องทราบและดำเนินการแก้ไข

5. จัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ในการให้บริการวินิจฉัยและป้องกันกำจัดศัตรูข้าวเพื่อให้บริการชาวนาด้านวิชาการ การถ่ายทอดความรู้ การให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาด้านข้าว ณ พื้นที่ในชุมชนหรือหมู่บ้านและการติดตามช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่เมื่อเกิดสถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าว ปัจจุบันมีรถหน่วยบริการเคลื่อนที่จำนวน 7 หน่วย และจัดหาหน่วยบริการเคลื่อนที่เพิ่มเติมให้กับศูนย์วิจัยข้าวหลัก ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวหลัก และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตหรือศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชของกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี 2562

3.8 พัฒนาส่งเสริมระบบควบคุมภายใน GAP แบบกลุ่ม เข้าสู่การตรวจรับรอง เพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวโดยการยกระดับมาตรฐานการผลิตข้าวคุณภาพ การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตให้ได้ตามมาตรฐาน GAP การยื่นขอรับรองมาตรฐาน GAP โดยการรับสมัครเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมผลิตข้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน GAP ในระบบกลุ่ม ๆ ละ 30 คน หากมีสมาชิกมากให้แบ่งเป็นกลุ่มย่อย มีการจัดกระบวนการให้ความรู้แก่เกษตรกรแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 3 ครั้งตลอดฤดูเพาะปลูก ให้คำปรึกษาในการจัดทำแบบบันทึกข้อมูล และจัดทำระบบควบคุมภายในกลุ่มและตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น จากนั้นกรมการข้าวสนับสนุนการดำเนินการตรวจประเมินระบบการผลิตตามมาตรฐาน

4. การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มโดยใช้แนวทางการพัฒนา Smart Farmer Smart Group รวมทั้งแนวทางการพัฒนาอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งและยั่งยืน ดังนี้

4.1 จัดเวทีชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจของสมาชิกในชุมชน และร่วมกันกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม เลือกตั้งคณะกรรมการและร่วมพิจารณาแผนการผลิต กำหนดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว เพิ่มคุณภาพผลผลิตข้าว ตั้งแต่การเตรียมดิน การปรับปรุงบำรุงดิน การเลือกเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี การปลูก การดูแลรักษา จนถึงเก็บเกี่ยว รวมทั้งเชื่อมโยงและบริหารจัดการเรื่องการตลาด กำหนดจัดแปลงละ 2 ครั้งโดยครั้งที่ 1 เพื่อสร้างความเข้าใจในชุมชนและครั้งที่ 2 เพื่อร่วมกันวางแผนในการดำเนินงาน

4.2 จัดประชุมผู้นำกลุ่มระดับจังหวัด เพื่อสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานในระดับจังหวัด หาพันธมิตรในการผลิตและการตลาดข้าวในแต่ละชุมชน และจัดทำข้อเสนอในการขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการในปีต่อไป บุคคลเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำกลุ่มนาแปลงใหญ่ ที่ปรึกษาแปลงใหญ่และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดจัดประชุม ทุกๆ 3 เดือน

4.3 ประชุมหน่วยงานภาคีในระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อทราบผลความก้าวหน้า การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานภาคีเครือข่าย ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่เจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้อง กับโครงการฯ ทั้งในส่วน of หน่วยงานส่วนภูมิภาคของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือ อาจารย์ถึงหน่วยงานในส่วนภูมิภาคของกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5 การพัฒนาด้านการตลาด

5.1 วิเคราะห์ความต้องการซื้อข้าวในแต่ละพื้นที่ เพื่อหาความต้องการของชนิดพันธุ์ และคุณภาพข้าวที่ผู้ประกอบการต้องการ โดยจัดประชุมผู้ประกอบการในแต่ละจังหวัด ได้แก่ โรงสี สหกรณ์การเกษตร ร้านค้า ร้านอาหาร และโรงพยาบาล เป็นต้น

5.2 จัดกิจกรรมเชื่อมโยงและจัดกิจกรรมจับคู่ธุรกิจนาแปลงใหญ่เพื่อสร้างช่องทาง ด้านการตลาด

5.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาดและการถ่ายทอดผ่านสื่อต่างๆเพื่อเป็นการ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการผลิตข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าวของนาแปลงใหญ่ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ ร่วมกับองค์กรภาคประชาชน/องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

Carter (1973 อ้างใน ชรินทร์ ศิริแก้ว, 2556: 6) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่างๆที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากประมวล ประสบการณ์ต่างๆ

Bradran (1995 อ้างใน ชรินทร์ ศิริแก้ว, 2556: 7) กล่าวว่า ความรู้ คือ ความสามารถในการรับ จดจำ และใช้ข้อมูลด้วยความเข้าใจ (Comprehension) ประสบการณ์ (Experience) ความสามารถในการตัดสินใจ (Discernment) และความชำนาญ (Expertise)

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2542: 67) กล่าวว่า ความรู้ คือ การรับรู้ เข้าใจ แยกแยะ วิเคราะห์ และประเมินได้ในใจ ดังนั้นจะมีความรู้ได้ก็ต้องมีความรู้ใคร่ครวญจนเข้าใจและประเมินได้ว่าสิ่งใด เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม แต่จะยังไม่เคยลงมือปฏิบัติ

รำไพ แสงเมือง (2540: 5) กล่าวว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ สิ่งของ และบุคคลที่ได้จากการสังเกต ประสบการณ์ การรายงาน โดยที่มนุษย์ได้รับและเก็บสะสมไว้ และสามารถแบ่งระดับความรู้ได้ 6 ขั้นตอนคือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล

สิริรัตน์ พิชิตพร (2546: 8) กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความหมาย กฎเกณฑ์ สถานที่ สิ่งของ และบุคคลที่ได้จากการสังเกต ประสบการณ์ การรายงาน โดยที่มนุษย์ได้รับและเก็บสะสมไว้สำหรับนำไปใช้ประโยชน์และสามารถแบ่งระดับความรู้ได้ 6 ขั้นตอน คือความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

ไอรัก ตัญสมุท (2556: 10) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง การที่มนุษย์เราสามารถนึกได้ ระลึกได้ จดจำ และเข้าใจ จากการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ สิ่งของ เหตุการณ์หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์หรือสื่อต่างๆประกอบกัน

สรุปได้ว่า ความรู้ คือ การรับรู้จากประสบการณ์และการเรียน โดยที่มนุษย์ได้รับและเก็บสะสมไว้ และสามารถแบ่งระดับความรู้ได้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ความรู้ ความจำในสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน 2) ความเข้าใจ เข้าใจความหมายของสิ่งนั้น 3) การนำไปใช้ การนำสาระสำคัญไปใช้ในสถานการณ์จริง 4) การวิเคราะห์ การแยกเรื่องราวออกเป็นส่วนย่อยๆ 5) การสังเคราะห์ การรวมส่วนประกอบต่างๆเข้าด้วยกัน และ 6) การประเมินผล การตัดสินคุณค่าในสิ่งที่กำหนดความมุ่งหมายได้โดยการใช้เกณฑ์ที่แน่นอน

การวัดความรู้

เครื่องมือในการวัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดเหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะแตกต่างกัน โดยเครื่องมือที่นิยมใช้กันมากคือ แบบทดสอบ โดยผู้ทดสอบจะแสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรม เช่น การพูด การเขียน และการทำท่าทาง เป็นต้น เพื่อให้สังเกตเห็นหรือสามารถนับจำนวนได้ เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น รูปแบบทดสอบ มี 3 ลักษณะ ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2535: 102)

1. ข้อสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบโดยการโต้ตอบด้วยวาจา หรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบกับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือบางครั้งเรียนว่าการสัมภาษณ์
2. ข้อสอบข้อเขียน ว่างแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่
 - 2.1 แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบาย บรรยาย ประพันธ์ หรือวิจารณ์เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรู้นั้น

2.2 แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ถูกสอบพิจารณาเปรียบเทียบตัดสินข้อความ หรือรายละเอียดต่างๆ ริงมีอยู่ 4 แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำตอบ แบบจับคู่ แบบเลือกตอบ

3. ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูด หรือการเขียนเครื่องหมายใดๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง

สรุปสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งใช้แบบถูกผิด ซึ่งเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและสะดวกในการนำไปวิเคราะห์

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเวียงป่าเป้า มีลักษณะสภาพเป็นป่าและภูเขาเป็นส่วนใหญ่ มีพื้นที่ราบลุ่ม 10 % ของพื้นที่ทั้งหมดซึ่งล้อมรอบไปด้วยภูเขา พื้นที่ราบ ตามแนวถนน สายเชียงราย - เชียงใหม่ จากทิศเหนือไปยังทิศใต้ ซึ่งมีความยาวประมาณ 45 กิโลเมตร และกว้างจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตกประมาณ 27 กิโลเมตร มีพื้นที่ ทั้งอำเภอ 1,127 ตารางกิโลเมตร หรือ 760,625 ไร่

แหล่งน้ำที่สำคัญ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและมีภูเขาล้อมรอบ มีพื้นที่ราบเป็นรูปแอ่งกระทะพอประมาณ มีความกว้าง ประมาณ 27 กม.ความยาว 41 กม.มีภูเขาฝึ้นน้ำอยู่ทางทิศตะวันตกและทิศใต้ เป็นต้นกำหนดของน้ำแม่ลาว น้ำแม่ฉางข้าว น้ำแม่ปุ่น น้ำแม่โถ และน้ำแม่เจดีย์ พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติขุนแจ แหล่งน้ำที่สำคัญในการประกอบอาชีพได้แก่ แม่น้ำลาว น้ำแม่เจดีย์ อ่างเก็บน้ำแม่ฉางข้าว และอ่างเก็บน้ำสักป่าสัก นอกจากนี้ อาศัยน้ำฝนประกอบอาชีพทางการเกษตร

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของอำเภอเวียงป่าเป้า แบ่งเป็น 3 ฤดู

ฤดูร้อนระหว่างเดือน มีนาคม ถึง พฤษภาคม อากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 20 ถึง 40 องศาเซลเซียส

ฤดูฝนระหว่างเดือน มิถุนายน ถึง ตุลาคม ฝนตกชุกในเดือนสิงหาคม มักจะมีน้ำป่าไหลหลาก อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 15 ถึง 30 องศาเซลเซียส

ฤดูหนาวระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์ อากาศหนาวจัดในเดือนธันวาคมอุณหภูมิอยู่ระหว่าง -2 ถึง 25 องศาเซลเซียส บนยอดดอยจะมีน้ำค้างแข็งได้

ลักษณะประชากร

ด้านชาติพันธุ์ ชาวพื้นเมืองได้อพยพมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ช่วงที่เกิดกบฏเงี้ยวมีทั้งไทยยวน และ ไทยยองประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมือง มีประมาณ 60,000 คน และมีชาวเขาเผ่าม้ง ลาหู่ (มูเซอร์) ลีซอ และกะเหรี่ยง ประมาณ 15,000 คน โดยเฉพาะเผ่ามูเซอร์มีมากที่สุด เดิมทีได้อพยพมาจากมณฑลยูนนาน เสฉวน กวางสี แล้วถูกจีนรุกราน เคลื่อนย้ายมาสู่รัฐเชียงตุง รัฐฉานของพม่า และลาว แล้วทยอยเข้ามาสู่ไทย

การผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า

1. ข้าวนาปี

เนื้อที่เพาะปลูก 33,643 ไร่

ฤดูการผลิต เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม

พันธุ์ ในอำเภอเวียงป่าเป้า เกษตรกรปลูกทั้งข้าวเหนียว ข้าวเจ้า และข้าวญี่ปุ่นพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกข้าวเหนียวจะปลูกพันธุ์ กข. 6 กข 10 และสันป่าตอง 1 พันธุ์ข้าวเจ้าที่นิยมปลูกได้แก่ กข 15 ,ขวมะลิ 105 พันธุ์ข้าวญี่ปุ่นที่นิยมปลูก ได้แก่ กวก 1, กวก 2 อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 5-10 กก.ต่อไร่

การปลูก เกษตรกรนิยมปลูกโดยใช้วิธีปักดำ โดยหว่านกล้าลงในแปลงก่อน เมื่อมีอายุได้ 25 ถึง 30 วัน ถอนไปปักดำและมีเกษตรกรบางรายได้นำไปปักดำอีกประมาณ 25 ถึง 30 วันนำไปปักดำในแปลงนาประมาณเดือน กรกฎาคม ถึง สิงหาคม

โรคแมลงศัตรูพืช โรคข้าวที่พบมากคือ โรคใบไหม้ จะพบทุกระยะของการเจริญเติบโตของข้าว ส่วนแมลงที่ระบาดได้แก่ บั่ว หนอนกอ หนอนกระทู้คอรวงข้าว และเพลี้ยไฟ

การใช้ปุ๋ย เกษตรกรจะทำการใส่ปุ๋ยเคมี 2 ครั้ง และเสริมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ I M O อีกจำนวน 50 – 100 กก.ต่อ ไร่

ครั้งที่ 1 หลังจากปักดำได้ 30 วัน ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 20 ถึง 25 กิโลกรัมต่อไร่

ครั้งที่ 2 ก่อนข้าวตั้งท้อง ปุ๋ยสูตร 46 – 0 – 0 อัตรา 10 ถึง 15 กิโลกรัมต่อไร่

การเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง และตากแดดไว้ในนาไม่ต่ำกว่า 3 วันแล้วนำมากองรวมกันไว้จึงทำการนวด มีเกษตรกรบางรายได้ใช้รถเกี่ยวข้าว ผลผลิตเฉลี่ย ข้าวเหนียว 750 ถึง 850 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเจ้า 700 ถึง 750 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนข้าวญี่ปุ่น 800 ถึง 1,000 กิโลกรัมต่อไร่

2. ข้าวนาปรัง

เนื้อที่เพาะปลูก 13,226 ไร่

ฤดูการผลิต เดือนมกราคม ถึง เดือนพฤษภาคม

พันธุ์ ในอำเภอเวียงป่าเป้า เกษตรกรปลูกทั้งข้าวเหนียว ข้าวเจ้า และข้าวญี่ปุ่นพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกข้าวเหนียวจะปลูกพันธุ์ กข 10 และสันป่าตอง 1 พันธุ์ข้าวเจ้าที่นิยมปลูก ได้แก่ กข. 7 ข้าวหอมสุพรรณ พันธุ์ข้าวญี่ปุ่นที่นิยมปลูกได้แก่ กวก 1 , กวก 2 อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 5 ถึง 10 กิโลกรัมต่อไร่

การปลูก เกษตรกรนิยมปลูกโดยใช้วิธีปักดำเพียงอย่างเดียว โดยหว่านกล้าลงในแปลงก่อน เมื่อมีอายุได้ 25 – 30 วัน จึงถอนไปปักดำประมาณเดือน กุมภาพันธ์ และขณะนี้เกษตรกรหันมาทดลองการหว่านน้ำตม กันมากขึ้นเพื่อลดต้นทุนการผลิต

โรคแมลงศัตรูพืช โรคข้าวที่พบมากคือ โรคใบไหม้ จะพบทุกระยะของการเจริญเติบโตของข้าว ส่วนแมลงที่ระบาดได้แก่ บั่ว หนอนกอ หนอนกระทู้คอรวงข้าว และเพลี้ยไฟ

การใช้ปุ๋ย เกษตรกรจะทำการใส่ปุ๋ยเคมี 2 ครั้ง และเสริมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ Indigenous Microorganism (I M O) อีกจำนวน 50 ถึง 100 กิโลกรัมต่อไร่

ครั้งที่ 1 หลังจากปักดำได้ 30 วัน ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 20 ถึง 25 กิโลกรัมต่อไร่

ครั้งที่ 2 ก่อนข้าวตั้งท้อง ปุ๋ยสูตร 46 - 0 - 0 อัตรา 10 ถึง 15 กิโลกรัมต่อไร่

การเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง และตากแดดไว้ในนาไม่ต่ำกว่า 3 วันแล้วนำมากองรวมกันไว้แล้วทำการนวด และมีเกษตรกรบางรายได้ใช้รถเกี่ยวข้าว ผลผลิตเฉลี่ยทั้งตำบล ข้าวเหนียว 800 ถึง 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเจ้า 700 ถึง 800 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนข้าวญี่ปุ่น 800 ถึง 1,000 กิโลกรัมต่อไร่

ข้อมูลเกี่ยวกับนาแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

กลุ่มสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ได้เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ในปี พ.ศ. 2560 โดยมีจำนวนทั้งหมด 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 273 ราย พื้นที่ 2,288 ไร่ และ 2. กลุ่มศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านโป่งเทวี ตำบลโป่งเทวี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 39 ราย พื้นที่ 400 ไร่ รวมทั้งสิ้น 312 ราย พื้นที่ 2,488 ไร่

ซึ่งแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วย 1) ประธานนาแปลงใหญ่ 2) ประธานทีมเมล็ดพันธุ์ 3) ประธานทีมจัดการดินและปุ๋ย 4.) ประธานทีมบริหารจัดการศัตรูข้าว และ 5) ประธานทีมเครื่องจักรกล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชิต แดงปรก (2551: 72-78) ได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรกรอินทรีย์เมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมากทั้งใน ขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหา ขั้นตอนการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่ และขั้นตอนประเมินผลทางเลือก ตามลำดับ ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะประกอบด้วยด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญในระดับมากกับขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะด้าน 1) ปัญหาด้านสุขภาพของผู้ใช้สารเคมีทางการเกษตร 2) ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน 3) การขาดเงินทุนหมุนเวียนและมีหนี้สินค้างชำระ และ 4) การให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน

ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกในการเข้าร่วมกิจกรรมผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมาก โดยเฉพาะด้าน 1) ความปลอดภัยของตนเองและครอบครัว 2) ระบบเกษตรอินทรีย์ที่สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 3) ระบบเกษตรอินทรีย์ที่ปฏิบัติได้หลายอย่างและสร้างรายได้ตลอดทั้งปี และ 4) การได้ให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน

ขั้นการประเมินทางเลือกในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมาก โดยเฉพาะด้าน 1) ความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค 2) ความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน 3) ความอดทน ขยันหมั่นเพียร และทำอย่างสม่ำเสมอไม่เร่งรีบ 4) ความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกับกิจกรรมอื่นที่ทดลองทำได้ และ 5) การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้นของตนเองและครอบครัว

ส่วนขั้นการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ผู้ให้ข้อมูลก็ได้ให้ความสำคัญระดับมากเช่นกัน โดยเฉพาะด้าน 1) ความตื่นตัวเกี่ยวกับสุขภาพของผู้บริโภคที่จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการตลาดอาหารอินทรีย์ 2) ความเชื่อมั่นที่ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต และ 3) การอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์เกี่ยวกับ 1) การขาดเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปส่งเสริม และ 2) หน่วยงานที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีน้อย โดยข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด รวมทั้งต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง

วัลลภ พรหมทอง (2551: 15-38) ได้ศึกษาปัจจัยมีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีแรงงานในครอบครัว 2-3 คน มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 10 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นของตนเอง รวมทั้งเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร พบว่า อายุ รายได้ จำนวนพื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร ความเพียงพอของรายได้ต่อการครองชีพ และลักษณะพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร สำหรับการดำเนินกิจกรรมเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรนั้น พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีความรู้และความเข้าใจต่อโครงการ โดยมีกิจกรรมทั้งการขุดสระน้ำ ปลูกข้าว ปลูกพืช และจัดแบ่งพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า หลังจากทำเกษตรทฤษฎีใหม่แล้วรายได้เพิ่มขึ้น และสภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนด้านปัญหาอุปสรรคนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านเงินทุนโรคพืชระบาดและขาดแหล่งน้ำ โดยเสนอแนะให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านจัดหาแหล่งเงินทุน จัดหาแหล่งน้ำหรือขุดสระเพิ่มเติม รวมทั้งการให้บริการความรู้ของเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ

เอกพงษ์ จอมขันเงิน (2552: 149-163) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลวิจัยพบว่า มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับมาก มีรูปแบบการทำการเกษตรคือทำนาอย่างเดียว ได้รับการฝึกอบรมเกษตรทฤษฎีใหม่โดยเฉลี่ย 4.87 ครั้ง มีประสบการณ์ไปทัศนศึกษาดูงานเกษตรทฤษฎีใหม่โดยเฉลี่ย 4.01 ครั้ง โดยภาพรวมเกษตรกรมีการรับข้อมูลข่าวสารเรื่องเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ จากแหล่งต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย แหล่งข้อมูลที่สำคัญที่เกษตรกรได้รับข่าวสารมากที่สุดคือวิทยุโทรทัศน์เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับมาก มีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วยต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ มีปัญหาการทำเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับปานกลางจากวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร มีจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ 1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2) จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 3) รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน 4) ลักษณะพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่ราบ 5) ปริมาณการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ 6) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ และ 7) ทัศนคติต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งปัจจัยเกือบทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบคือจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แสดงว่า เกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนมากกว่า มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนมากกว่า มีลักษณะพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่ราบ มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่มากกว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่มากกว่า มีทัศนคติต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ดีกว่า จะมีแนวโน้มในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่มากกว่าเกษตรกรที่มีปัจจัยดังกล่าวเป็นจำนวนน้อยกว่า และพบว่าเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากจะมีแนวโน้มในการตัดสินใจทำการเกษตรทฤษฎีใหม่น้อยลง

ชัยทัตต์ กาบบัว (2552: 107-112) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร แรงงานในครัวเรือน จำนวนพื้นที่ถือครอง การเป็นสมาชิกกลุ่ม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และประสบการณ์การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร และมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์เพียงเล็กน้อย

พิมพ์สุจี ทับเคลียว (2553: 76-78) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านจิตลักษณะของกลุ่มที่ทำการเกษตรผสมผสานมีความคิดเห็นด้านความรู้ คือการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมากเกินไปทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ด้านทัศนคติ คือ การทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวเสี่ยงต่อราคาผลผลิตตกต่ำ และด้านแรงจูงใจ คือได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน กระบวนการตัดสินใจในการทำการเกษตรผสมผสาน คือ 1) เริ่มจากวิเคราะห์ปัญหาพบว่าทำการเพาะปลูกพืชชนิดเดียวกันเป็นเวลานานโดยไม่มีการพักดินและปรับปรุงดินทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดต่ำลง 2) พิจารณาทางเลือกด้านต่างๆ ได้แก่ สภาพพื้นที่ สภาพดินฟ้าอากาศ แหล่งน้ำ ปริมาณน้ำ การตลาด ราคาผลผลิต การซื้อขายผลผลิต แหล่งข่าวสารข้อมูล และการรวมกลุ่มเพื่อผลิตและจำหน่าย 3) การวิเคราะห์ทางเลือกพบว่าเกษตรกรสามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการจำหน่ายได้ และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก พบว่า เกษตรกรพิจารณาถึงประโยชน์และเกื้อกูลต่อกิจกรรมอื่นในพื้นที่ มีรายได้ดีและแน่นอน ราคาดีและมีตลาดรับซื้อแน่นอน

สุพรรณิ เลขกลาง (2555: 75-76) การตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์จากการฝึกอบรมโดยเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ในระดับมาก มีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำนาแบบอินทรีย์ และระดับการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ ระหว่างเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบกับเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบร่วมกับเกษตรเคมีพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาระดับการตัดสินใจเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและบริการมีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จิรวรรณ เลิศคุณลักษณ์ (2555: 52) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จากการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก พบว่ามีเพียง 4 ปัจจัย ได้แก่ สถานะภาพทางสังคม การศึกษา และสภาพพื้นที่สวน เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก และอายุ เป็นความสัมพันธ์เชิงลบ

ศรัณย์ ชุมภูเมือง (2556: 61-69) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนปลูกยางพารา ได้แก่ ปัจจัยด้านการภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านเทคนิค และด้านการตลาด พบว่า ทุกปัจจัยมีผลต่อการตัดสินใจที่ระดับความสำคัญมากที่สุด และผลจากการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับ ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ได้พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ปัจจัยส่วนบุคคลทุกปัจจัย ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจและไม่ตัดสินใจ ทั้งนี้เนื่องจากจุดอ่อนและความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลที่จะหนุนเสริมการวิเคราะห์เพื่อ ได้มาซึ่งคำตอบที่สมบูรณ์ได้ส่วนผลการศึกษาในด้านกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการสวนยางพาราของกลุ่มที่

ลงทุนปลูกยางพารา พบว่า ในด้านกระบวนการผลิตมีการเลือกพันธุ์ และเตรียมพื้นที่ปลูกที่เหมาะสม รวมทั้งการใช้ปุ๋ย ตัดแต่งกิ่ง และสารเคมีเพื่อบำรุงและป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และวัชพืช มีการกำหนดกระบวนการและวิธีการกรีดยาง และการแปรรูป มีการบำรุงรักษา โดยการปลูกพืชคลุมดิน การป้องกันอัคคีภัยในฤดูแล้งรวมทั้งการบริหารจัดการด้านบุคลากร การเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการจัดระบบบัญชี

เพ็ญประภา ราหุล (2556: 162-163) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ประสพการณ์ในการทำสวนยางพารา อาชีพเดิมก่อนทำสวนยางพารา รายได้ต่อปีของครัวเรือน พื้นที่ทำสวนยางพารา จำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา การแบ่งเปอร์เซ็นต์ผลผลิต และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับยางพาราผ่านสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

พลากร วิชาวส์ดี (2557: 61-73) ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสนใจของการตัดสินใจรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านราคา ด้านการบริหารจัดการตลาด ด้านเทคโนโลยีการผลิต และด้านสังคมและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับระดับความสนใจของการตัดสินใจรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

พิเชฐ ไชยวงศ์ (2558: 69-71) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกข้าวสีของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่. โดยศึกษาจากทัศนคติของเกษตรกรในการเลือกปลูกข้าวสีพันธุ์ต่างๆ ซึ่งมีข้าวหอมนิลเป็นพันธุ์ที่ใช้เปรียบเทียบในการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจในเรื่อง รายได้จากการเพาะปลูกมากที่สุด ขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกข้าวหอมมะลิแดง คือ กลุ่มเกษตรกรรวม ปลูกเพื่อบริโภคเหลือแล้วจึงขาย ประสพการณ์การปลูกข้าวสี ขนาดของพื้นที่เพาะปลูก รายได้จากการเพาะปลูก (นาปี) และพันธะสัญญา ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรรวม ปลูกเพื่อบริโภคเหลือแล้วจึงขาย ขนาดของพื้นที่เพาะปลูก ต้นทุนการเพาะปลูก (นาปรัง) ราคาข้าวเปลือกแห้ง และมาตรฐานรับรองสินค้าเกษตร นอกจากนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกข้าวกำลังานนา (เหนียวดำ) ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรรวม ปลูกเพื่อบริโภคเหลือแล้วจึงขาย ประสพการณ์การปลูกข้าว พื้นที่ราบลุ่ม ต้นทุนการเพาะปลูก(นาปรัง) มาตรฐานรับรองสินค้าเกษตร และพันธะสัญญากับบริษัท

อรรถพล มนตรี (2558: 90-92) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยการทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีการถดถอยพหุ ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ย และหนี้สิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการ

ตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกร โดยตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามคือ หนี้สิน และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรตามคือ รายได้เฉลี่ย

รัฐชาติ พรรษา (2558: 110-113) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกร ในอำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติคือ เพศ สถานภาพ และการรับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และจำนวน แรงงานในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ ร้อยละ 42.90

พุดิสรรค์ เครือคำ (2559: 65-69) กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วม โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาว ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาวส่วนใหญ่มีการตัดสินใจตามกระบวนการตัดสินใจทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ปัญหา การพิจารณาค้นหาทางเลือก การประเมินทางเลือก และการตัดสินใจนำ ทางเลือกไปปฏิบัติ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการ ปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกร ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือดูงานด้านการเกษตร และความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร เกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาวของโครงการหลวง

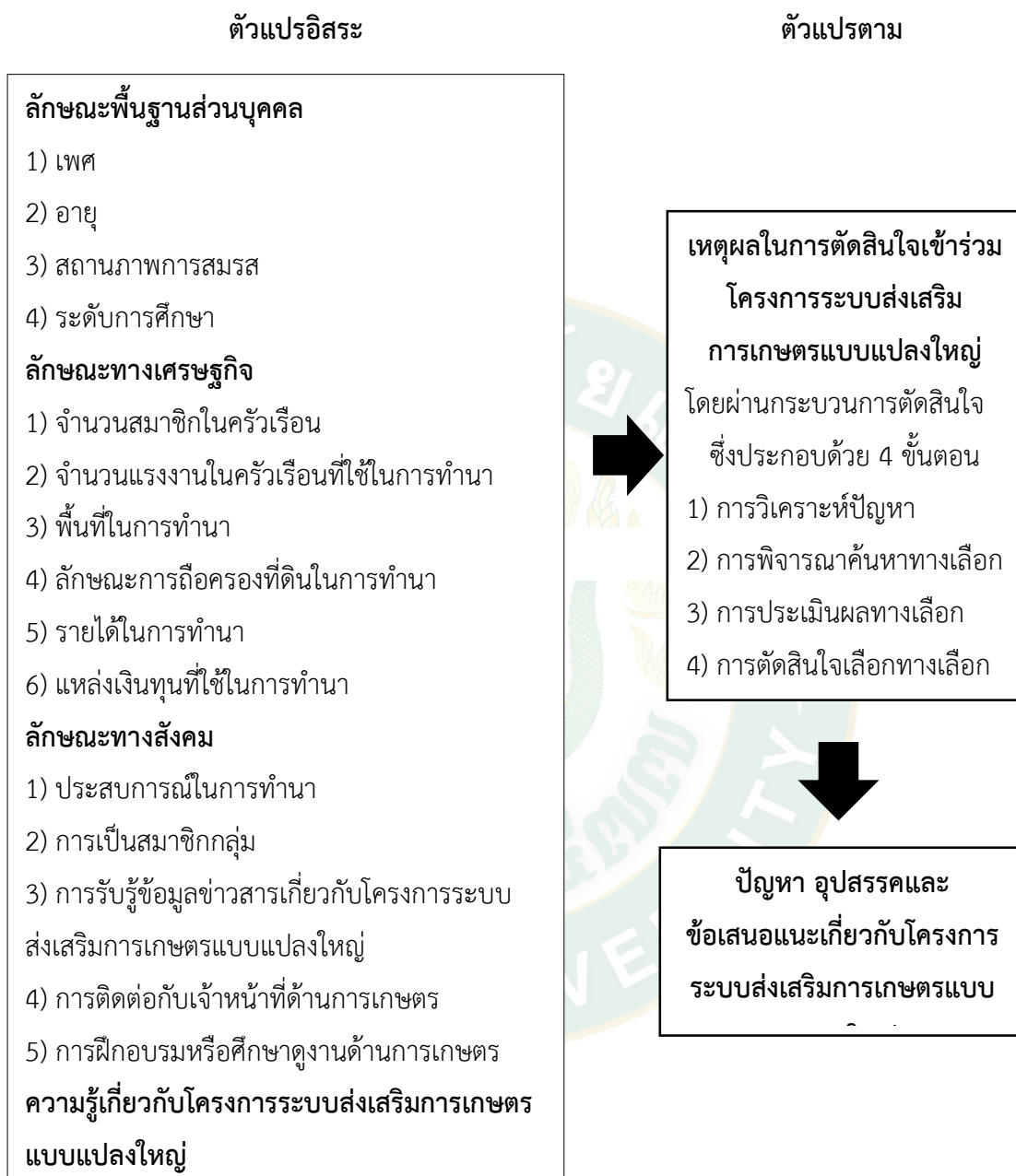
ภาคสรุป

โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่) เป็นโครงการที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิต เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด โดยมีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560-2564 มีเป้าหมายโครงการ ในปี พ.ศ. 2564 ทั้งสิ้น 18,800 แปลงใหญ่และเกษตรกร 1,504,000 ราย พื้นที่ 19.375 ล้านไร่ ซึ่งปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2561 มีชาวนาเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 175,647 ราย รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 2,433,172 ไร่

ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ซึ่งข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสร้างรายได้ให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างมาก โดยมีเกษตรกรที่ปลูกข้าวทั้งหมด 6,006 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงป่าเป้า, 2558) ซึ่งปัจจุบันมีเกษตรกรเพียง 312 ราย ที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (โครงการแปลงใหญ่, 2560) การที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่เพิ่มมากขึ้นส่วนสำคัญคือการตัดสินใจของเกษตรกร จึงเป็นที่มาของการวิจัยเรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในครั้งนี้

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการวิจัยเพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก และปัจจัยที่อาจมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา สถานภาพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในการทำนา พื้นที่ในการทำนา ลักษณะการถือครองในการทำนา รายได้ในการทำนา แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำนา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร ความรู้ และ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จึงเป็นที่มาของกรอบแนวคิดในการทำวิจัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด

สมมติฐานงานวิจัย

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในการดำเนินการวิจัยนี้ใช้วิธีแบบผสม (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย สาเหตุที่เลือกอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เนื่องจากในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ซึ่งข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสร้างรายได้ให้เกษตรกรในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยมีเกษตรกรที่ปลูกข้าวทั้งหมด 6,006 ราย และข้าวยังเป็นพืชที่นิยมปลูกมากที่สุดในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้าจังหวัดเชียงราย โดยส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรายย่อยที่มีลักษณะต่างคนต่างทำ (สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงป่าเป้า, 2558) โดยมีเกษตรกรเพียง 312 ราย ที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งมีจำนวนน้อย (โครงการแปลงใหญ่, 2560) จึงเป็นเหตุผลที่เลือกศึกษาในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยมีจำนวนทั้งหมด 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 273 ราย และ 2. กลุ่มศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านโป่งเทวี ตำบลโป่งเทวี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 39 ราย รวมทั้งสิ้น 312 ราย (โครงการแปลงใหญ่, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 การเลือกกลุ่มที่ศึกษาสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรูปแบบโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ได้เลือกประธานนาแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยวิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ประธานนาแปลงใหญ่ 2) ประธานทีมเมล็ดพันธุ์ 3) ประธานทีมจัดการดินและปุ๋ย 4) ประธานทีมบริหารจัดการศัตรูข้าว 5) ประธานทีมเครื่องจักรกล ซึ่งในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 ราย
2. กลุ่มศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านโป่งเทวี ตำบลโป่งเทวี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 ราย รวมทั้งสิ้น จำนวน 10 ราย

ส่วนที่ 2 การเลือกกลุ่มที่ศึกษาสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์จากเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 312 ราย มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาโดยใช้สูตรคำนวณการประมาณขนาดตัวอย่าง ของ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อน 0.05 จากเกษตรกรทั้งหมด 312 ราย

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของ Taro Yamane ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

โดยแทนค่า n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนเกษตรกรทั้งหมด

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มที่ระดับ 0.05

แทนค่าจากสูตร ได้ดังนี้

$$n = \frac{312}{1+312(0.05^2)}$$

$$n = 175 \text{ ราย}$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 ราย

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกใช้หน่วยเป็นวิเคราะห์เป็นรายคน โดยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากจากรายชื่อเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และเนื่องจากจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่มมีจำนวนแตกต่างกัน จึงได้มีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n_i = \frac{N_i n}{N}$$

โดยแทนค่า n_i คือ ขนาดตัวอย่างของเกษตรกรในแต่ละกลุ่ม
 n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N คือ ขนาดของประชากรทั้งหมด
 N_i คือ ขนาดของประชากรในแต่ละกลุ่ม

จากการคำนวณได้ตัวอย่างเกษตรกรจำแนกตามแต่ละกลุ่ม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่ม	เกษตรกร (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวตำบลเวียง	273	153
2. กลุ่มศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านโป่งเทวี	39	22
รวม	312	175

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์ ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ อำเภอเวียงป่าเป้า จำนวน 10 ท่าน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สำหรับข้อคำถามหรือประโยคสำหรับการสนทนาได้ประยุกต์มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก

เพื่อที่จะนำการตัดสินใจของทีมประธานนาแปลงใหญ่ในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มาใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ส่วนที่ 2 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) สร้างขึ้นโดยอาศัยข้อมูลทฤษฎีจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากวิธีการวิเคราะห์เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากการศึกษาเชิงคุณภาพในส่วนที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question)

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการทำนา พื้นที่ในการทำนา ลักษณะการถือครองพื้นที่ในการทำนา รายได้ในการทำนา แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา
3. ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำนา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายโดยที่ลักษณะคำถามแบบปรนัยคือ ถูกและผิด รวมทั้งหมด 12 ข้อคำถาม ทั้งในแบบของคำถามเชิงบวก และคำถามเชิงลบ

ตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก ผู้วิจัยได้สร้างข้อความโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบตามความคิดเห็นและประสบการณ์ของแต่ละคน โดยใช้มาตรวัด 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's scale) โดยกำหนดคะแนนความสำคัญ 5 ระดับ ได้แก่ (ชิต แดงปรก, 2551: 6-7)

มีความสำคัญมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มีความสำคัญมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
มีความสำคัญปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน

มีความสำคัญน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
มีความสำคัญน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยลักษณะของข้อคำถามปลายเปิด (Open-ended Question)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่
 - ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ อำเภอเวียงป่าเป้าจังหวัดเชียงราย จำนวน 10 ราย โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
 - ส่วนที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการเก็บข้อมูลเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ รวมทั้งสิ้น จำนวน 175 ราย
2. การเก็บรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการค้นคว้าจากตำรา วารสาร เอกสาร วิชาการ ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอเวียงป่าเป้า กรมการข้าว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสื่ออินเทอร์เน็ต

การทดสอบเครื่องมือ

การดำเนินการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) และความสมบูรณ์ของภาษา (Wording) โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ท่าน โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบสอบถามโดยพิจารณาเป็นรายข้อ โดยใช้วิธี การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item–Objective Congruence : IOC)

$$\text{จากสูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่

IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ΣR คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง

+1	หมายถึง	สอดคล้อง
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ไม่สอดคล้อง

แบบสัมภาษณ์มีความเที่ยงตรงต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถ้าน้อยกว่าถือว่าไม่สอดคล้องควรนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยผู้วิจัยใช้ทดสอบคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จากผลการทดสอบค่า IOC พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 สามารถนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างได้

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อทดสอบกับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอแม่สรวย คือ กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนแสงแก้วเจดีย์หลวง ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย รวมทั้งสิ้น 30 ครัวเรือน จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าหาความเชื่อมั่น โดยวิเคราะห์ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha)

$$\text{จากสูตร} \quad \alpha = \frac{N}{N-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

โดยที่	α	คือ	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	N	คือ	จำนวนข้อคำถาม
	$\sum S_i^2$	คือ	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

โดยค่าความเชื่อมั่นที่ได้จะต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 หมายความว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเที่ยงตรงที่น่าเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยจริงได้

จากผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 12 ข้อ พบว่ามีค่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวม (α) เท่ากับ

.827 และข้อคำถามเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบใหญ่ จำนวน 51 ข้อ พบว่ามีค่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวม (α) เท่ากับ .779 ซึ่งค่าถามทั้งหมด 2 ประเด็นค่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมเกิน 0.70 ดังนั้นจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไปได้

3. การตรวจสอบความยากง่ายของแบบทดสอบ (Difficulty) เป็นการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดความรู้เป็นรายข้อ เพื่อให้ทราบว่าแบบทดสอบในแต่ละข้อมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยลักษณะข้อสอบจะเป็นแบบเลือกตอบ ถูก = 1 ผิด = 0 โดยแบ่งกลุ่ม 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) จำนวนผู้ที่ตอบถูกในกลุ่มสูง 2) จำนวนผู้ที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ โดยใช้การแบ่ง 50%

จากสูตร	$P = \frac{R_H + R_L}{N_H + N_L}$
โดยกำหนดให้	P คือ เป็นค่าดัชนีความยากของข้อสอบแต่ละข้อ
	R_H คือ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในกลุ่มสูง
	R_L คือ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ
	N_H คือ จำนวนผู้สอบที่ตอบในกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
	N_L คือ จำนวนผู้สอบที่ตอบในกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ

เกณฑ์การพิจารณาระดับค่าความยากง่าย ดังต่อไปนี้

0.80-1.00	คือ ข้อสอบที่ง่ายมาก ควรตัดทิ้งหรือนำไปปรับปรุง
0.60-0.79	คือ ข้อสอบที่ค่อนข้างง่าย ใช้ได้ดี
0.40-0.59	คือ ข้อสอบที่มีความยากง่ายปานกลาง
0.20-0.39	คือ ข้อสอบที่มีค่อนข้างยาก ใช้ได้ดี
0.00-0.19	คือ ข้อสอบที่ยากมาก ควรตัดทิ้งหรือนำไปปรับปรุง

โดยข้อคำถามที่จะสามารถนำไปใช้ได้ต้องมีค่าความยากง่ายต้องอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 จากผลการทดสอบความยากง่ายของข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 12 ข้อ พบว่าแต่ละข้อมีค่าดัชนีความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.50-0.767 ซึ่งอยู่ในช่วงข้อสอบที่มีความยากง่ายปานกลางถึงค่อนข้างง่าย ใช้ได้ดี จึงเหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไปได้

4. การตรวจสอบอำนาจการจำแนก (Discrimination) เป็นการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดความรู้เป็นรายข้อ เพื่อให้ทราบว่าแบบทดสอบในแต่ละข้อมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยลักษณะข้อสอบจะเป็นแบบเลือกตอบ ถูก = 1 ผิด = 0 โดยแบ่งกลุ่ม 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. จำนวนผู้ที่ตอบถูกในกลุ่มสูง 2. จำนวนผู้ที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ โดยใช้การแบ่ง 50%

จากสูตร	$r = \frac{R_H - R_L}{(N_H + N_L) / 2}$
---------	---

r	คือ ค่าอำนาจการจำแนก
R_H	คือ จำนวนผู้ที่ตอบข้อทดสอบข้อนั้นถูกในกลุ่มคนเก่ง
R_L	คือ จำนวนผู้ที่ตอบข้อทดสอบข้อนั้นถูกในกลุ่มคนไม่เก่ง
N_H	คือ จำนวนผู้สอบที่ตอบในกลุ่มเก่ง
N_L	คือ จำนวนผู้สอบที่ตอบในกลุ่มไม่เก่ง

โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าอำนาจการจำแนกออกเป็นช่วง ดังต่อไปนี้

0.60-1.00	หมายถึง ดีมาก
0.40-0.59	หมายถึง ดี
0.20-0.39	หมายถึง พอใช้
0.10-0.19	หมายถึง ต่ำมากต้องปรับปรุง
0.00-0.09	หมายถึง ต่ำมากต้องปรับปรุง
<0.00	หมายถึง ตีกลับ ต้องปรับปรุง

โดยข้อคำถามที่จะสามารถนำไปใช้ได้ต้องมีค่าอำนาจการจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2 ถึง 1.00 จากการทดสอบอำนาจการจำแนกของข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 12 ข้อ พบว่าแต่ละข้อมีค่าอำนาจการจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33-0.66 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมาก เหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก โดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/FW (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) โดยผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่และเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย

(Mean , \bar{X}) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.)

2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ประกอบด้วยคำถาม 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบถูกต้อง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1	คะแนน
ถ้าตอบไม่ถูกต้อง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	0	คะแนน

โดยผู้วิจัยแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับ จึงได้ช่วงคะแนน จากสูตร

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \text{พิสัย/จำนวนชั้น} \\ &= (\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด})/\text{จำนวนชั้น} \\ &= \frac{12-0}{3} = 4 \end{aligned}$$

ผู้วิจัยแปลความหมายระดับความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ได้ดังนี้

9-12 คะแนน หมายถึง เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก

5-8 คะแนน หมายถึง เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

0-4 คะแนน หมายถึง เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับน้อย

3. การวิเคราะห์ระดับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

โดยใช้มาตรวัด 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's scale) โดยกำหนดคะแนนความสำคัญ 5 ระดับ ได้แก่ (ชิต แดงปรก, 2551: 6-7)

มีความสำคัญมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มีความสำคัญมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
มีความสำคัญปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
มีความสำคัญน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
มีความสำคัญน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การพิจารณาความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยอิงเกณฑ์ตามระดับคะแนน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และอุษาวดี จันทรสุนธิ, 2537) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง มีความสำคัญมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง มีความสำคัญปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง มีความสำคัญน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด

4. การพิสูจน์สมมติฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบปกติ (Enter Method) ใช้ทดสอบหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยใช้ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 , 0.01

ระยะเวลาในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 10 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ปีพ.ศ.2561 ถึง เดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2562

ตารางที่ 3 ระยะเวลาในการวิจัย

กิจกรรม	ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย									
	พ.ศ. 2561							พ.ศ. 2562		
	มิ.ย. .	ก.ค. .	ส.ค. .	ก.ย. .	ต.ค. .	พ.ย. .	ธ.ค. .	ม.ค. .	ก.พ. .	มี.ค. .
1. จัดทำโครงร่างร่างวิทยานิพนธ์										
2. ส่งโครงร่างวิทยานิพนธ์										
3. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างวิจัยเชิงคุณภาพ										
4. เก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ										
5. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวิจัยเชิงปริมาณ										
6. ทดสอบแบบสอบถาม										
7. เก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ										
8. วิเคราะห์ข้อมูลและแปรผล										
9. เขียนรายงานวิทยานิพนธ์										
10. จัดพิมพ์วิทยานิพนธ์										

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษา ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม 2) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 3) เพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 5) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ตามกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นประเด็นต่างๆที่เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ ในรูปแบบของตารางและคำบรรยายประกอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยได้คัดเลือกกลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 ราย จากผลการสัมภาษณ์ เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆที่เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยประธานแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการรวมกลุ่ม (ปัญหาการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำ) 2) ปัญหาด้านการผลิต และ 3) ปัญหาด้านการตลาด

1. ปัญหาด้านการรวมกลุ่ม (ปัญหาการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำ) พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าในการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำส่งผลทำให้ขาดอำนาจการต่อรองซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต ขาดการได้รับฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการทำนากับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น รวมไปถึงการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำยังทำให้เกิดปัญหาการขาดเงินทุนในการผลิต

2. ปัญหาด้านการผลิต พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าเมล็ดพันธุ์ข้าว ค่าปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพง อีกทั้งการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ แรงงานขาดแคลนและมีราคาแพง รวมไปถึงการผลิตไม่ได้มาตรฐาน GAP

3. ปัญหาด้านการตลาด พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าราคาข้าวตกต่ำในฤดูการเก็บเกี่ยว ขาดแหล่งรวบรวมผลผลิตในฤดูการเก็บเกี่ยว แหล่งจำหน่ายผลผลิตมีจำกัด รวมไปถึงการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด

1) ด้านการรวมกลุ่ม พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการพิจารณาค้นหาทางเลือกในแก้ไขปัญหาว่าต้องมีการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวและจัดจำหน่ายข้าว การรวมกลุ่มเพื่อให้การได้รับฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน การรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น รวมไปถึงการรวมกลุ่มจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิต

2) ด้านการผลิต พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการพิจารณาค้นหาทางเลือกในแก้ไขปัญหาว่าต้องมีการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้เอง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี การมีการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทดแทนแรงงานคน รวมไปถึงการผลิตตามมาตรฐาน GAP

3) ด้านการตลาด พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการพิจารณาค้นหาทางเลือกในแก้ไขปัญหาว่าต้องมีการจัดหาแหล่งรวบรวมผลผลิต การแปรรูปสินค้าข้าว การหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้า

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด

1. ด้านการรวมกลุ่ม พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและทำให้ได้ปัจจัยการผลิตที่ถูกกลงเพื่อในการลดต้นทุนการผลิต การรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตและทำให้ได้ราคาผลผลิตที่สูงขึ้นมีตลาดรองรับแน่นอน การรวมกลุ่มกันยังทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำมาพัฒนาการผลิตและการตลาดข้าวให้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงทำให้ได้รับการช่วยเหลือและได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะได้ลดการจ้างแรงงานและได้ความรู้ข่าวสารจากเพื่อเกษตรกร รวมไปถึงการรวมกลุ่มยังสามารถกู้ยืมเงินที่ให้อัตราดอกเบี้ยต่ำ

2. ด้านการผลิต พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าต้องสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพการผลิตได้

3. ด้านการตลาด พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าต้องมีแหล่งรวบรวมผลผลิต ในฤดูกาลเก็บเกี่ยวเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตตกต่ำ สามารถแปรรูปสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ทำให้มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการจัดจำหน่าย และต้องมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้มีตลาดที่รองรับผลผลิตที่แน่นอน

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด

1. ด้านการรวมกลุ่ม พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มการผลิตข้าวให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต ต้องการรวมกลุ่มเพื่อให้การได้รับฝึกอบรมและการศึกษาดูงานและเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น รวมไปถึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิต

2. ด้านการผลิต พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากโครงการฯมีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร และส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพื่อใช้เองภายในกลุ่ม ส่งเสริมและให้ความรู้ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี รวมไปถึงให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพการผลิตตามมาตรฐาน GAP

3. ด้านการตลาด พบว่า กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลว่าตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากโครงการฯมีการส่งเสริมให้ความรู้ในการแปรรูปสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โครงการฯมีการจัดหาแหล่งรวบรวมผลผลิตและมีการจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้า

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

เพศ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สองในสามเป็น (ร้อยละ 66.3) เป็นเพศชาย และ (ร้อยละ 33.7) เป็นเพศหญิง (ตารางที่ 4)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งนี้อาจเหตุผลมาจากเพศชายมีหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว และถือเป็นส่วนสำคัญของการใช้แรงงานในการทำนาเนื่องจากเพศชายมีโครงสร้างร่างกายที่ใหญ่และแข็งแรง ซึ่งสามารถทำการเกษตรที่ต้องใช้พละกำลังมาก ได้ดีกว่าเพศหญิง อีกทั้งจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเพศหญิงส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ในการสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมในการทำนาที่ไม่ใช้แรงมากเกินไป

อายุ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีอายุเฉลี่ย 56.31 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุด 24 ปี และสูงสุดมีอายุ 79 ปี โดยมีเกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.0) อายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา (ร้อยละ 40.0) มีอายุระหว่าง 61-70 ปี (ร้อยละ 22.9) มีอายุไม่เกิน 50 ปี และ (ร้อยละ 22.9) มีอายุมากกว่า 70 ปี (ตารางที่ 4)

จากผลการศึกษาเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเริ่มเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ และส่วนหนึ่งได้เข้าสู่วัยผู้สูงอายุแล้ว ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการการทำงานถือเป็นอาชีพหลักในการสร้างรายได้และเป็นวิถีชีวิตตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เหตุผลดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงความชำนาญ และความเชี่ยวชาญจากประสบการณ์ในการทำงานมาอย่างยาวนาน การจะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นๆ หรือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตจากการทำนาจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก อีกทั้งถ้ามีการเปลี่ยนแปลงอาชีพต้องมีการเริ่มเรียนรู้ใหม่ ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างยังคงไว้ซึ่งการทำงานอยู่และสะท้อนถึงผลการศึกษาวิจัยที่ว่ากลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยอยู่ 56 ปี

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สองในสาม (ร้อยละ 62.9) มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า รองลงมา (ร้อยละ 15.4) จบมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 15.4) จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (ร้อยละ 6.3) จบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรืออนุปริญญา และ (ร้อยละ 6.3) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี) (ตารางที่ 4)

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเกินกว่าครึ่งมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่า เนื่องจากระบบการศึกษาสมัยอดีตเป็นการศึกษาที่มีภาคบังคับอยู่ในระดับประถม ซึ่งค่านิยมในสังคมเกษตรกรรมถือว่าการมีรายได้เลี้ยงดูคนในครอบครัว รวมถึงการทำให้ครอบครัวของตนเองมีกินมีใช้เป็นสิ่งที่สำคัญ ส่งผลให้ความสนใจในการที่จะเข้ารับการศึกษา หรือเมื่อได้เข้าศึกษาต้องจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาเนื่องจากความจำเป็นต้องออกมาเป็นแรงงานช่วยครอบครัว

สถานภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.4) มีสถานภาพสมรส รองลงมา (ร้อยละ 7.4) มีสภาพโสด (ร้อยละ 6.9) มีสถานภาพหม้ายและ (ร้อยละ 2.3) มีสถานภาพหย่าร้าง (ตารางที่ 4)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่ากลุ่มเกษตรกรตัวอย่างสามในสี่มีสถานภาพสมรส ทั้งนี้อาจมีเหตุผลสืบเนื่องจากการที่กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีอายุอยู่ในช่วงวัยผู้สูงอายุ หรือจากค่าเฉลี่ย 56 ปี ที่เมื่อย้อนกลับไปในอดีตจะพบว่า การสร้างครอบครัวของผู้ชายและการออกเรือนของผู้หญิงถือเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ อีกทั้งเป็นส่วนสำคัญให้เกิดการยอมรับจากสังคม ตลอดจนการสมรสหรือการแต่งงานถือว่าเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับตัวเอง ทั้งในด้านการมีทายาทในการสืบสกุลและด้านการหารายได้จากการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

(n=175)

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	116	66.3
หญิง	59	33.7
อายุ (ปี)		
ไม่เกิน 50	40	22.9
51-60	70	40.0
61-70	59	33.7
มากกว่า 70	6	3.4
$\bar{x} = 56.31$ Min-Max = 24-79 SD.= 9.382		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	110	62.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	27	15.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	24	13.7
ปวส. หรืออนุปริญญา	11	6.3
ปริญญาตรี	3	1.7
สถานภาพ		
โสด	13	7.4
สมรส	146	83.4
หม้าย	12	6.9
หย่าร้าง	4	2.3

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 3.92 คน โดยต่ำสุดมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คน และสูงสุด 8 คน โดยสองในสาม (ร้อยละ 66.3) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน รองลงมา (ร้อยละ 25.7) มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 4 คน และ (ร้อยละ 8.0) มีสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง ไม่เกิน 2 คน (ตารางที่ 5)

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ครัวเรือนละ 4 คน ซึ่งปัจจุบันนิยมการมีบุตรน้อยเป็นอย่างมากซึ่งแตกต่างจากอดีตที่จะนิยมมีบุตรจำนวนมาก อีกทั้งการมีบุตรจำนวนมากในปัจจุบันต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูง

จำนวนแรงงานในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีแรงงานในการทำนาต่อครัวเรือนเฉลี่ย 1.75 คน โดยต่ำสุดมีแรงงาน 1 คน และสูงสุดมี 6 คน ซึ่งส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.2) มีแรงงานอยู่ระหว่าง ไม่เกิน 2 คน รองลงมา (ร้อยละ 13.1) มีจำนวนแรงงาน 3-4 คน และ (ร้อยละ 1.7) มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่มีมากกว่า 4 คน (ตารางที่ 5)

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการทำนาของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีเพียงครัวเรือนละ 2 คนเท่านั้น แรงงานในแต่ละครัวเรือนส่วนใหญ่จะอยู่ในแบบคู่สามีภรรยา เนื่องจากบุตรหลานของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรจะอยู่ในช่วงวัยเรียน หรือ คนรุ่นใหม่มีงานสบายโดยทำงานนอกภาคการเกษตร จึงทำให้แรงงานในครัวเรือนมีค่อนข้างน้อย

พื้นที่ในการทำนา

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีพื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 5.85 ไร่ โดยต่ำสุดมีที่ดินในการทำนาเพียง 1 ไร่ และสูงสุด 20 ไร่ ซึ่งมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) เกษตรกรมีที่ดินในการทำนาอยู่ระหว่าง 3-6 ไร่ รองลงมา (ร้อยละ 20.0) เกษตรกรมีที่ดินในการทำนาอยู่ระหว่าง 7-10 ไร่ (ร้อยละ 15.4) เกษตรกรมีที่ดินในการทำนาไม่เกิน 2 ไร่ และ (ร้อยละ 12.0) เกษตรกรมีที่ดินในการทำนามากกว่า 10 ไร่ (ตารางที่ 5)

จากการศึกษาพื้นที่ในการทำนาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีพื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 5.85 ไร่ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ในการทำนามากพอสมควร

ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.1) เป็นของตนเอง รองลงมา (ร้อยละ 20.6) เช่าพื้นที่ทำนา และ (ร้อยละ 2.3) ของญาติพี่น้อง (ตารางที่ 5)

จากการศึกษาเกษตรกรมีการถือครองที่ดินในการทำนาเป็นของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นที่ของตนเองสะดวกในการเข้าร่วมโครงการมากกว่าการเช่าผู้อื่น

รายได้ในการทำนา

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 74,474.29 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการทำนาค่ำสุดที่ 18,000 บาทต่อปี และสูงสุดที่ 270,000 ต่อปี โดยเกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.9) มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาทต่อปี รองลงมา (ร้อยละ 36.0) มีรายได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 13.7) มีรายได้ระหว่าง 100,001-150,000 บาทต่อปี และ (ร้อยละ 3.4) มีรายได้มากกว่า 150,000 บาทต่อปี (ตารางที่ 5)

จากการศึกษาพบว่ารายได้ในการทำนาของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่มีรายได้น้อยสุดและรายได้สูงสุด จากการสัมภาษณ์และการสังเกตเพิ่มเติมพบว่า รายได้ในการทำนาของแต่ละครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับขนาดวิธีการจัดการ จำนวนพื้นที่ในการทำนา รอบฤดูกาลทำนาต่อปี ชนิดของพันธุ์ข้าวที่ปลูก และลักษณะการจำหน่าย เช่น จำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือจำหน่ายเป็นข้าวเพื่อบริโภค เป็นต้น

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกือบสองในสาม (ร้อยละ 60.6) ใช้เงินทุนของตนเองในการทำนา รองลงมา (ร้อยละ 28.0) กู้ยืมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ 6.3) กู้ยืมสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ 2.3) ธนาคารพาณิชย์ (ร้อยละ 1.7) ญาติพี่น้อง (ร้อยละ 1.1) นายทุน (ตารางที่ 5)

จากผลการศึกษาพบว่าแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนาส่วนใหญ่ไม่ได้กู้เงินมาใช้ในการทำนา ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้าส่วนใหญ่จะทำนาค่วมกัน 2 ฤดู คือ นาปี และ นาปรัง ซึ่งเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะนำเงินที่ได้ไปลงทุนในฤดูต่อไป แต่ก็ยังมีเกษตรกรอีกจำนวนหนึ่งที่มีการกู้ยืมเงินทุนจากแหล่งอื่นมาใช้ในการทำนา เนื่องจากไม่มีเงินลงทุนในการทำนาจากปัญหาราคาข้าวตกต่ำทำให้เกิดการขาดทุน

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

(n=175)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
ไม่เกิน 2	14	8.0
3-4	116	66.3
มากกว่า 4	45	25.7
$\bar{X} = 3.92$ Min-Max = 2-8 SD.= 1.224		
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
ไม่เกิน 2	149	85.2
3-4	23	13.1
มากกว่า 4	3	1.7
$\bar{X} = 1.75$ Min-Max = 1-6 SD.= 0.911		
พื้นที่ในการทำนา (ไร่)		
ไม่เกิน 2	27	15.4
3-6	92	52.6
7-10	35	20.0
มากกว่า 10	21	12.0
$\bar{X} = 5.85$ Min-Max = 1-20 SD.= 3.637		
ลักษณะถือครองที่ดินในการทำนา		
เป็นของตนเอง	135	77.1
เช่า	36	20.6
ญาติ พี่น้อง	4	2.3

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n=175)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ
รายได้จากการทำนา (บาทต่อปี)		
ไม่เกิน 50,000	63	36.0
50,001-100,000	82	46.9
100,001-150,000	24	13.7
มากกว่า 150,000	6	3.4
$\bar{X} = 74,474.29$ Min-Max = 18,000-270,000 SD.= 38619.395		
แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา		
ทุนของตนเอง	106	60.6
สหกรณ์การเกษตร	11	6.3
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	49	28.0
ธนาคารพาณิชย์	4	2.3
นายทุน	2	1.1
ญาติพี่น้อง	3	1.7

ลักษณะทางสังคม**ประสบการณ์ในการทำนา**

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 30 ปี โดยมีประสบการณ์ต่ำสุด 5 ปี สูงสุด 50 ปี ซึ่งเกษตรกรเกินครึ่ง (ร้อยละ 56.0) จะมีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 16-30 ปี รองลงมา (ร้อยละ 30.9) มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 31-45 ปี (ร้อยละ 6.9) มีประสบการณ์ไม่เกิน 15 ปี และ (ร้อยละ 6.3) มีประสบการณ์มากกว่า 45 ปี (ตารางที่ 6)

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนา เฉลี่ย 30 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้ามีประสบการณ์ในการทำนามาเป็นเวลานาน จึงมีความรู้ความสามารถในการผลิตข้าวเป็นอย่างดี

การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 2 กลุ่ม โดยต่ำสุดคือ ไม่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มของชุมชนเลย และสูงสุดร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของชุมชนอยู่ที่ 5 กลุ่ม ซึ่งเกษตรกรเกินครึ่ง (ร้อยละ 54.3) มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอยู่ระหว่าง 1-2 กลุ่ม รองลงมา (ร้อยละ 32.6) มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มระหว่าง 3-4 กลุ่ม (ร้อยละ 9.1) ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม และ (ร้อยละ 4.0) มีการเป็นสมาชิกกลุ่มมากกว่า 4 กลุ่ม (ตารางที่ 6)

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการให้ประโยชน์ต่อสังคม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรจะมีการเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างน้อย 1-2 กลุ่ม และส่วนมากเกี่ยวข้องกับการเกษตรเนื่องจากเป็นผลมาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาล ที่ต้องการส่งเสริมและพัฒนาภาคการเกษตร

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เฉลี่ยประมาณ 3 ครั้งต่อเดือน โดยต่ำสุดได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ คือ 1 ครั้งต่อเดือน และสูงสุดอยู่ที่ 6 ครั้งต่อเดือน โดยเกษตรกรสองในสาม (ร้อยละ 64.6) ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ไม่เกิน 2 ครั้งต่อเดือน รองลงมา (ร้อยละ 32.0) ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อยู่ระหว่าง 3-4 ครั้งต่อเดือน และ (ร้อยละ 3.4) ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มากที่สุดจากโทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน และส่วนน้อยที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จาก ผู้นำท้องถิ่น วิทยู เพื่อนเกษตรกรหรือญาติพี่น้อง หนังสือพิมพ์ หนังสือ วารสาร และ อินเทอร์เน็ต (ตารางที่ 6)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มากที่สุดจากโทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน เนื่องจากภาครัฐ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ให้กับเกษตรกรได้รับทราบ

วัตถุประสงค์ เป้าหมายเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อีกทั้งโทรศัพท์มือถือ เป็นช่องทางในรับข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและง่ายต่อการเข้าถึงของเกษตรกร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี โดยต่ำสุดคือ ไม่เคยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรเลย และสูงสุด คือ 6 ครั้งต่อปี โดยเกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.9) มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรอยู่ระหว่าง 1-2 ครั้งต่อปี รองลงมา (ร้อยละ 22.3) มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรมากกว่า 4 ครั้งต่อปี (ร้อยละ 22.3) มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรอยู่ระหว่าง 3-4 ครั้งต่อปี และ (ร้อยละ 6.3) ไม่เคยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร (ตารางที่ 6)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากหลายปัจจัย เช่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรตั้งอยู่ห่างไกลในแต่ละหมู่บ้านทำให้การเดินทางของเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก

การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีการเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี โดยต่ำสุดคือ ไม่มีการเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรและสูงสุดอยู่ที่ 5 ครั้งต่อปี โดยเกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.0) มีการเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรอยู่ระหว่าง 1-2 ครั้งต่อปี รองลงมา (ร้อยละ 33.7) มีการเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร 3-4 ครั้งต่อปี (ร้อยละ 10.3) ไม่มีการเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร และ ร้อยละ 4.0 มีการเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรมากกว่า 4 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 6)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความสนใจในการเข้าร่วมอบรมหรือดูงานด้านการเกษตร เนื่องจากจะทำให้ได้ความรู้ไปพัฒนาการผลิตข้าวได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ไม่มีการเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร เนื่องมาจากเกษตรกรติดภารกิจในการทำงานที่มีความสำคัญกว่าการเข้ารับการฝึกอบรม ไม่มีความสะดวกที่จะเข้าอบรมเนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ไกลจากสถานที่จัดอบรม และการประชาสัมพันธ์ในการจัดอบรมยังไม่ทั่วถึง

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะสังคม

(n=175)

ลักษณะทางสังคม	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน (ปี)		
ไม่เกิน 15	12	6.9
16-30	98	56.0
31-45	54	30.9
มากกว่า 45	11	6.3
$\bar{X} = 29.91$ Min-Max = 5-50 S.D.= 8.876		
การเป็นสมาชิกกลุ่มของชุมชน (กลุ่ม)		
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มของชุมชน	16	9.1
1-2	95	54.3
3-4	57	32.6
มากกว่า 4	7	4.0
$\bar{X} = 2.20$ Min-Max = 0-5 S.D.= 1.135		
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริม การเกษตรแบบแปลงใหญ่		
รวมทุกช่องทางการรับข่าวสาร (ครั้งต่อเดือน)		
ไม่เกิน 2	86	49.1
3-4	64	36.6
มากกว่า 4	25	14.3
$\bar{X} = 2.88$ Min-Max = 1-6 S.D.= 1.336		
เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ครั้งต่อเดือน)		
ไม่เคย	34	19.4
เคย 1 ครั้ง	120	68.6
เคย 2 ครั้ง	21	12.0
$\bar{X} = .9257$ Min-Max = 0-2 S.D.= .55726		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=175)		
ลักษณะทางสังคม	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ
เพื่อนเกษตรกรหรือญาติพี่น้อง (ครั้งต่อเดือน)		
ไม่เคย	111	63.4
เคย 1 ครั้ง	50	28.6
เคย 2 ครั้ง	14	8.0
$\bar{x} = .4457$ Min-Max = 0-2 S.D.= .63984		
ผู้นำท้องถิ่น (ครั้งต่อเดือน)		
ไม่เคย	121	69.1
เคย 1 ครั้ง	53	30.3
เคย 2 ครั้ง	1	0.6
$\bar{x} = .3143$ Min-Max = 0-2 S.D.= .47775		
หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือวารสาร (ครั้งต่อเดือน)		
ไม่เคย	170	97.1
เคย 1 ครั้ง	5	2.9
$\bar{x} = .0286$ Min-Max = 0-1 S.D.= .16708		
วิทยุ (ครั้งต่อเดือน)		
ไม่เคย	165	94.3
เคย 1 ครั้ง	8	4.6
เคย 2 ครั้ง	2	1.1
$\bar{x} = .0690$ Min-Max = 0-2 S.D.= .29614		
โทรทัศน์ (ครั้งต่อเดือน)		
ไม่เคย	42	24.0
เคย 1 ครั้ง	92	52.6
เคย 2 ครั้ง	33	18.9
เคย 3 ครั้ง	8	4.6
$\bar{x} = 1.0400$ Min-Max = 0-3 S.D.= .78316		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=175)

ลักษณะทางสังคม	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ
อินเทอร์เน็ต (ครั้งต่อเดือน)		
ไม่เคย	164	93.7
เคย 1 ครั้ง	10	5.7
เคย 2 ครั้ง	1	0.6
$\bar{X} = .0686$ Min-Max = 0-2 S.D.= .27519		
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร (ครั้งต่อปี)		
ไม่เคยมีการติดต่อเจ้าหน้าที่ทางด้าน การเกษตร	11	6.3
1-2	89	50.9
3-4	36	20.6
มากกว่า 4	39	22.3
$\bar{X} = 2.71$ Min-Max = 0-6 S.D.= 1.875		
การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร (ครั้งต่อปี)		
ไม่เคยมีการเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน	18	10.3
1-2	91	52.0
3-4	59	33.7
มากกว่า 4	7	4.7
$\bar{X} = 2.09$ Min-Max = 0-5 S.D.= 1.351		

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบทดสอบความรู้เป็นจำนวนทั้งหมด 12 ข้อ จากนั้นได้นำมาตรวจนับคะแนน เพื่อจัดระดับความรู้ของเกษตรกรออกเป็น 3 ระดับ คือ

9-12 คะแนน หมายถึง เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก

5-8 คะแนน หมายถึง เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

0-4 คะแนน หมายถึง เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับน้อย

จากการทดสอบระดับความรู้พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับมาก ความรู้เฉลี่ย 9.22 คะแนน โดยมีคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 2 คะแนน และสูงสุด 12 คะแนน โดยเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากร้อยละ 64.0 เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.9 และมีความรู้ในระดับน้อย ร้อยละ 9.1 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

(n=175)

ระดับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตร แบบแปลงใหญ่	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับน้อย	16	9.1
เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง	47	26.9
เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก	112	64.0
$\bar{X} = 9.22$	Min-Max = 2-12	S.D. = 2.754

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ตอบถูกต้องตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปมีจำนวน 4 ข้อ โดยเรียงจากข้อที่ตอบถูกสูงสุด คือ ข้อที่ 1 โครงการนาแปลงใหญ่ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิตและการบริหารจัดการร่วมกันตลอดจนการจัดการด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ 83.4 รองลงมาคือ ข้อที่ 6 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการนาแปลงใหญ่ คือ กรมการข้าว ร้อยละ 82.9 ข้อที่ 2 โครงการนาแปลงใหญ่เป็นโครงการที่รวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองทางด้านการตลาดในการจำหน่ายผลผลิตเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 82.3 ข้อที่ 9 โครงการนาแปลงใหญ่

จำเป็นต้องจับพิกัด GPS เป็นรายแปลงของเกษตรกรเพื่อให้รู้ตำแหน่งการปลูกพืช ร้อยละ 80.6 (ตารางที่ 8)

กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ตอบถูกระหว่างร้อยละ 70.00 ถึง ร้อยละ 79.99 มีจำนวน 7 ข้อ โดยเรียงจากข้อที่ตอบถูกสูงสุด คือ ข้อที่ 11 โครงการนาแปลงใหญ่ ต้องมีมาตรฐาน GAP เพียงอย่างเดียว ร้อยละ 78.3 ข้อที่ 8 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรไม่อยู่ในหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการนาแปลงใหญ่ ร้อยละ 77.7 ข้อที่ 5 โครงการนาแปลงใหญ่เป็นการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียวร้อยละ 75.4 ข้อที่ 10 โครงการนาแปลงใหญ่จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ เช่น QR code บาร์โค้ด เป็นต้น ร้อยละ 75.4 ข้อที่ 7 หน่วยงานสนับสนุนโครงการนาแปลงใหญ่ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และกรมส่งเสริมสหกรณ์ ร้อยละ 74.3 ข้อที่ 3 โครงการนาแปลงใหญ่ก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 74.3 ข้อที่ 12 โครงการนาแปลงใหญ่มีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสนับสนุนจำนวน 3 ปีร้อยละ 72.0 (ตารางที่ 8)

กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ตอบถูกตั้งแต่ร้อยละ 69.99 ลงมา มีจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อที่ 4 การลดต้นทุนในโครงการนาแปลงใหญ่ คือการลดปริมาณการใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 66.3 (ตารางที่ 8)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้มากที่สุดในเรื่องของโครงการนาแปลงใหญ่ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิตและการบริหารจัดการร่วมกันตลอดจนการจัดการด้านการตลาด

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรกรจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

(n=175)

คำถามความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตร แบบแปลงใหญ่	ผลคำตอบ	
	ตอบ	ตอบไม่
	ถูกต้อง	ถูกต้อง
	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
1 โครงการนาแปลงใหญ่ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต และการบริหารจัดการร่วมกันตลอดจนการจัดการด้าน การตลาด	146 (83.4)	29 (16.6)
2 โครงการนาแปลงใหญ่เป็นโครงการที่รวมกลุ่มเพื่อสร้าง อำนาจการต่อรองทางด้านการตลาดในการจำหน่ายผลผลิต เพียงอย่างเดียว	144 (82.3)	31 (17.7)
3 โครงการนาแปลงใหญ่ก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต เพียงอย่างเดียว	128 (73.1)	47 (26.9)
4 การลดต้นทุนในโครงการนาแปลงใหญ่ คือการลดปริมาณการ ใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว	116 (66.3)	59 (33.7)
5 โครงการนาแปลงใหญ่เป็นการบูรณาการของหน่วยงาน ภาครัฐเพียงอย่างเดียว	132 (75.4)	43 (24.6)
6 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการนาแปลงใหญ่ คือ กรมการข้าว	145 (82.9)	30 (17.1)
7 หน่วยงานสนับสนุนโครงการนาแปลงใหญ่ เช่น กรมส่งเสริม การเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และกรมส่งเสริมสหกรณ์	130 (74.3)	45 (25.7)
8 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรไม่อยู่ใน หน่วยงานที่สนับสนุนโครงการนาแปลงใหญ่	136 (77.7)	39 (22.3)
9 โครงการนาแปลงใหญ่จำเป็นต้องจับพิกัด GPS เป็นรายแปลง ของเกษตรกรเพื่อให้รู้ตำแหน่งการปลูกพืช	141 (80.6)	34 (19.4)

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n=175)

คำถามความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตร แบบแปลงใหญ่	ผลคำตอบ		
	ตอบ	ตอบไม่	
	ถูกต้อง	ถูกต้อง	
	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)	
10	โครงการนาแปลงใหญ่จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบ ตรวจสอบย้อนกลับ เช่น QR code บาร์โค้ด เป็นต้น	132 (75.4)	43 (24.6)
11	โครงการนาแปลงใหญ่ ต้องมีมาตรฐาน GAP เพียงอย่างเดียว	137 (78.3)	38 (21.7)
12	โครงการนาแปลงใหญ่มีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่ม ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดย สนับสนุนจำนวน 3 ปี	126 (72.0)	49 (28.0)

**ตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของ
เกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย**

การวิเคราะห์เหตุผลการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่ง
ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาการค้นหาทางเลือก 3) การ
ประเมินผลทางเลือก 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก ระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง มีความสำคัญมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง มีความสำคัญปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง มีความสำคัญน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

(n=175)

เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	\bar{x}	S.D.	ระดับความสำคัญ
ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา	4.34	.44109	มาก
ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก	4.35	.34164	มาก
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก	4.42	.42609	มาก
ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก	4.41	.47155	มาก
รวม	4.38	.34765	มาก

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม (ปัญหาการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำ) 2) ปัญหาด้านการผลิต และ 3) ปัญหาด้านการตลาด

1. ด้านการรวมกลุ่ม (ปัญหาการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำ)

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ การพิจารณาถึงปัญหาการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำของเกษตรกรจึงทำให้ขาดอำนาจการต่อรองซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.74) และเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาถึงปัญหาการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำจึงทำให้การได้รับฝักอกรรมและการศึกษาดูงานมีจำกัด 2) การพิจารณาถึงการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำปัญหาการขาดเงินทุนในการผลิต 3) การพิจารณาถึงปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการทำนา กับเพื่อนเกษตรกรรายอื่นมีจำกัด (ค่าเฉลี่ย 4.37, 4.35 และ 4.18 ตามลำดับ) (ตารางที่ 10)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงปัญหาการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำของเกษตรกรจึงทำให้ขาดอำนาจการต่อรองซื้อปัจจัยการผลิตและ

จำหน่ายผลผลิต เนื่องจากการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้เกิดการขาดอำนาจการต่อในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต

2. ปัญหาด้านการผลิต

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.22) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ การพิจารณาถึงปัญหาปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพง (ค่าเฉลี่ย 4.69) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาถึงการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ 2) การพิจารณาถึงปัญหาเมล็ดพันธุ์ข้าวมีราคาแพง 3) การพิจารณาถึงปัญหาการผลิตไม่ได้มาตรฐาน GAP 4) การพิจารณาถึงปัญหาแรงงานขาดแคลนและมีราคาแพง (ค่าเฉลี่ย 4.27, 4.26 , 4.21 และ 3.69 ตามลำดับ) (ตารางที่ 10)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงปัญหาปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพง เนื่องจากปุ๋ยเคมีและสารเคมีในตลาดโลกมีการทรงตัวอยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

3. ปัญหาด้านการตลาด

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 2 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาถึงปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำในฤดูการเก็บเกี่ยว และ 2) การพิจารณาถึงปัญหาขาดแหล่งรวบรวมผลผลิตในฤดูการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.73 และ 4.52 ตามลำดับ) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาถึงปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง 2) การพิจารณาถึงปัญหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตมีจำกัด (ค่าเฉลี่ย 4.30 และ 4.08 ตามลำดับ) (ตารางที่ 10)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำในฤดูการเก็บเกี่ยว เนื่องจากความต้องการขายมากกว่าความต้องการซื้อจึงทำให้ราคาตกต่ำ อีกทั้งผลผลิตไม่ได้มาตรฐานการผลิต

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา

(n=175)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา	ระดับความสำคัญ				\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด			
1. ด้านการรวมกลุ่ม (ปัญหาการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำ)							
1.1 การพิจารณาถึงปัญหาการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำของเกษตรกรจึงทำให้ขาดอำนาจการต่อรองข้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต	145 (82.9)	17 (9.7)	10 (5.7)	3 (1.7)	4.74	.643	มากที่สุด
1.2 การพิจารณาถึงปัญหาการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำจึงทำให้การได้รับปีกอบรมและการศึกษาดูงานมีจำกัด	129 (73.7)	11 (6.3)	9 (5.1)	22 (12.6)	4.37	1.171	มาก
1.3 การพิจารณาถึงปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขและพัฒนาพัฒนาการทำงานกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่นมีจำกัด	118 (67.4)	10 (5.7)	14 (8.0)	26 (14.9)	4.18	1.299	มาก
1.4 การพิจารณาถึงการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำปัญหาการขาดเงินทุนในการผลิต	110 (62.9)	33 (18.9)	17 (9.7)	14 (8.0)	4.35	.989	มาก
เฉลี่ยรวม					4.41	.71834	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(n=175)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา	ระดับความสำคัญ					S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
2. ปัญหาด้านการผลิต							
2.1 การพิจารณาถึงปัญหาเมล็ดพันธุ์ข้าวมีราคาแพง	122 (69.7)	11 (6.3)	14 (8.0)	22 (12.6)	6 (3.4)	4.26	1.236 มาก
2.2 การพิจารณาถึงปัญหาค่าปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพง	143 (81.7)	17 (9.7)	8 (4.6)	7 (4.0)	-	4.69	.740 มากที่สุด
2.3 การพิจารณาถึงการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ	91 (52.0)	50 (28.6)	26 (14.9)	6 (3.4)	2 (1.1)	4.27	.917 มาก
2.4 การพิจารณาถึงปัญหาแรงงานขาดแคลนและมีราคาแพง	50 (28.6)	28 (16.0)	90 (51.4)	6 (3.4)	1 (0.6)	3.69	.946 มาก
2.5 การพิจารณาถึงปัญหาการผลิตไม่ได้มาตรฐาน GAP	96 (54.9)	44 (25.1)	20 (11.4)	5 (2.9)	10 (5.7)	4.21	1.121 มาก
เฉลี่ยรวม						4.22	.44249 มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(n=175)

ระดับความสำคัญ	ระดับความสำคัญ					S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด	\bar{x}		
3. ปัญหาด้านกรตลาด							
3.1 การพิจารณาถึงปัญหาราคาสผลผลิตตกต่ำในฤดูการเก็บเกี่ยว	145 (82.9)	14 (8.0)	15 (8.6)	1 (0.6)	4.73	.636	มากที่สุด
3.2 การพิจารณาถึงปัญหาขาดแหล่งรวบรวมผลผลิตในฤดูการเก็บเกี่ยว	135 (77.1)	16 (9.1)	12 (6.9)	4 (2.3)	4.52	1.039	มากที่สุด
3.3 การพิจารณาถึงปัญหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตมีจำกัด	90 (51.4)	40 (22.9)	26 (14.9)	7 (4.0)	4.08	1.201	มาก
3.4 การพิจารณาถึงปัญหาการผูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง	119 (68.0)	22 (12.6)	10 (5.7)	16 (9.1)	4.30	1.196	มาก
เฉลี่ยรวม					4.41	.66808	มาก

หมายเหตุ เกณฑ์การแปลผล

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ความสำคัญมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ความสำคัญมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ความสำคัญปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ความสำคัญน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ความสำคัญน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด

1. ด้านการรวมกลุ่ม

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการพิจารณาค้นหาทางเลือก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.33) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 2 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการผลิตข้าว 2) การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.58 และ 4.51 ตามลำดับ) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการได้รับฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน 2) การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในแลกเปลี่ยนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น 3) การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.31, 4.18 , และ 4.09 ตามลำดับ) (ตารางที่ 11)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด มี 2 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการผลิตข้าว 2) การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าว เนื่องจากการรวมกลุ่มช่วยทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต

2. ด้านการผลิต

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการพิจารณาค้นหาทางเลือก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.37) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ การพิจารณาทางเลือกในการลดใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.63) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาทางเลือกในการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้เอง 2) การพิจารณาทางเลือกในการมีการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทดแทนแรงงาน 3) การพิจารณาทางเลือกในการผลิตตามมาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 4.37 , 4.29 และ 4.23 ตามลำดับ) (ตารางที่ 11)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การพิจารณาทางเลือกในการลดใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ เนื่องจากค่าปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพงทำให้เกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญถึงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี

3. ด้านการตลาด

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการพิจารณาค้นหาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาทางเลือกในการซื้อขายล่วงหน้า (ค่าเฉลี่ย 4.59) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาทางเลือกในการจัดหาแหล่งรวบรวมผลผลิต 2) การพิจารณาทางเลือกในการหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น 3) การพิจารณาทางเลือกในการแปรรูปสินค้าข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.43 , 4.26 และ 4.12 ตามลำดับ) (ตารางที่ 11)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาทางเลือกในการซื้อขายล่วงหน้า เนื่องจากปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อที่จะทำให้มีตลาดที่รองรับแน่นอนและมีราคาที่สูงขึ้น

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา

(n=175)

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก	ระดับความสำคัญ					\bar{x}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด			
1. ด้านการรวมกลุ่ม								
1.1 การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการผลิตข้าว	130 (74.3)	28 (16.0)	6 (3.4)	11 (6.3)	-	4.58	.832	มากที่สุด
1.2 การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าว	120 (68.6)	30 (17.1)	20 (11.4)	5 (2.9)	-	4.51	.808	มากที่สุด
1.3 การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการได้รับปีกอมรมและการศึกษาดูงาน	100 (57.1)	41 (23.4)	22 (12.6)	12 (6.9)	-	4.31	.939	มาก
1.4 การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น	105 (60.0)	29 (16.6)	13 (7.4)	23 (13.1)	5 (2.9)	4.18	1.197	มาก
1.5 การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิต	78 (44.6)	57 (32.6)	28 (16.0)	1 (0.6)	11 (6.3)	4.09	1.093	มาก
เฉลี่ยรวม						4.33	.41985	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n=175)

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาทางเลือก	ระดับความสำคัญ				\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด			
2. ด้านการผลิต							
2.1 การพิจารณาทางเลือกในการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้เอง	88 (50.3)	72 (41.1)	10 (5.7)	1 (0.6)	4.37	.812	มาก
2.2 การพิจารณาทางเลือกในการลดใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์	131 (74.9)	28 (16.0)	13 (7.4)	1 (0.6)	4.63	.746	มากที่สุด
2.3 การพิจารณาทางเลือกในการมีการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทดแทนแรงงาน	110 (62.9)	28 (16.0)	17 (9.7)	18 (10.3)	4.29	1.078	มาก
2.4 การพิจารณาทางเลือกในการผลิตตามมาตรฐาน GAP	98 (56.0)	43 (24.6)	18 (10.3)	8 (4.6)	4.23	1.101	มาก
เฉลี่ยรวม					4.37	.53529	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n=175)

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาคุณค่าทางเลือก	ระดับความสำคัญ					S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
3. ด้านการตลาด							
3.1 การพิจารณาคุณค่าทางเลือกในการจัดหาแหล่งรวบรวมผลผลิต	107 (61.1)	53 (30.3)	3 (1.7)	8 (4.6)	4 (2.3)	4.43	.913 มาก
3.2 การพิจารณาคุณค่าทางเลือกในการปรับปรุงสินค้าเข้า	101 (57.7)	14 (8.0)	46 (29.3)	8 (4.6)	6 (3.4)	4.12	1.151 มาก
3.3 การพิจารณาคุณค่าทางเลือกในการหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น	101 (57.7)	40 (22.9)	16 (9.1)	14 (8.0)	4 (2.3)	4.26	1.065 มาก
3.4 การพิจารณาคุณค่าทางเลือกในการซื้อขายล่วงหน้า	127 (72.6)	36 (20.6)	3 (1.7)	6 (3.4)	3 (1.7)	4.59	.832 มากที่สุด
เฉลี่ยรวม						4.35	.51639 มาก

หมายเหตุ เกณฑ์การแปลผล

- ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ความสำคัญมากที่สุด
- ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ความสำคัญมาก
- ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ความสำคัญปานกลาง
- ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ความสำคัญน้อย
- ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ความสำคัญน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด

1. ด้านการรวมกลุ่ม

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการประเมินผลทางเลือก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.46) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 2 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและทำให้ได้ปัจจัยการผลิตที่ถูกกลงเพื่อในการลดต้นทุนการผลิต 2) การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตและทำให้ได้ราคาผลผลิตที่สูงขึ้นมีตลาดรองรับแน่นอน (ค่าเฉลี่ย 4.70 และ 4.63 ตามลำดับ) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้มีแหล่งเงินทุนในการกู้ยืมที่ให้อัตราดอกเบี้ยต่ำ 2) การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำมาพัฒนาการผลิตและการตลาดข้าวให้ดียิ่งขึ้น 3) การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้ได้รับการช่วยเหลือและได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะได้ลดการจ้างแรงงานและได้ความรู้ข่าวสารจากเพื่อนเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.42, 4.30 และ 4.25 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและทำให้ได้ปัจจัยการผลิตที่ถูกกลงเพื่อในการลดต้นทุนการผลิต และ 2) การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตและทำให้ได้ราคาผลผลิตที่สูงขึ้นมีตลาดรองรับแน่นอน เนื่องจากการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและทำให้ได้ปัจจัยการผลิตที่ถูกกลงเพื่อในการลดต้นทุนการผลิต และ การรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตและทำให้ได้ราคาผลผลิตที่สูงขึ้นมีตลาดรองรับ

2. ด้านการผลิต

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการประเมินผลทางเลือก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 3 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.44) โดยเกษตรกรมีการพิจารณา

ระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 3 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถพัฒนาคุณภาพการผลิตได้ 2) การพิจารณาถึงทางเลือกที่จะเลือกต้องสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ 3) การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถเพิ่มผลผลิตได้ (ค่าเฉลี่ย 4.48 , 4.45 และ 4.41 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมาก 3 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถพัฒนาคุณภาพการผลิตได้ 2) การพิจารณาถึงทางเลือกที่จะเลือกต้องสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ และ 3) การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถเพิ่มผลผลิตได้ เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการผลิต ที่ให้ผลผลิตได้มาตรฐาน และทำให้ราคาสูงขึ้น อีกทั้งลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต ยังเป็นการบริหารจัดการการผลิตผลผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพและได้กำไรสูงสุด

3. ด้านการตลาด

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการประเมินผลทางเลือก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.34) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ 1) การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 4.57) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องมีแหล่งรวบรวมผลผลิตในฤดูกาลเก็บเกี่ยวเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตตกต่ำ 2) การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกทำให้มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการจัดจำหน่าย 3) การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกสามารถแปรรูปสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.33, 4.30 และ 4.14 ตามลำดับ) (ตารางที่ 12)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน เนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำผู้ให้ข้อมูลจึงต้องการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้มีตลาดรองรับและมีการต่อราคาได้

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของแต่ละผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก (n=175)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก	ระดับความสำคัญ			\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย			
1. ด้านการรวมกลุ่ม						
1.1 การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อขายการผลิตและทำให้ได้ปัจจัยการผลิตที่ถูกลงเพื่อไม่การลดต้นทุนการผลิต	145 (82.9)	10 (5.7)	6 (3.4)	4.70	.729	มากที่สุด
1.2 การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการจัดหาหน้ำข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการจำหน่ายผลิตและทำให้ได้ราคาผลิตที่สูงขึ้นมีตลาดรองรับแน่นอน	138 (78.9)	14 (8.0)	7 (4.0)	4.63	.798	มากที่สุด
1.3 การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำมาพัฒนาการผลิตและการตลาดข้าวให้ดียิ่งขึ้น	114 (65.1)	27 (15.4)	15 (8.6)	4.33	1.024	มาก
1.4 การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้ได้รับการช่วยเหลือและได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะได้ลดการจ้างแรงงานและได้ความรู้ข่าวสารจากเพื่อเกษตรกร	109 (62.3)	8 (4.6)	12 (6.9)	4.25	1.206	มาก
1.5 การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้มีแหล่งเงินทุนในการกู้ยืมที่ให้อัตราดอกเบี้ยต่ำ	120 (68.6)	15 (8.6)	10 (5.7)	4.42	1.019	มาก
เฉลี่ยรวม				4.46	.52709	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

(n=175)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก	ระดับความสำคัญ					\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2. ด้านการผลิต								
2.1 การพิจารณาถึงทางเลือกที่จะเลือกต้องสามารถลดต้นทุนการผลิตได้	95 (54.3)	66 (37.7)	11 (6.3)	3 (1.7)	-	4.45	.692	มาก
2.2 การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถเพิ่มผลผลิตได้	92 (77.1)	68 (12.6)	9 (5.1)	6 (3.4)	-	4.41	.744	มาก
2.3 การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถพัฒนาคุณภาพการผลิตได้	106 (60.6)	53 (30.3)	10 (5.7)	6 (3.4)	-	4.48	.757	มาก
เฉลี่ยรวม						4.44	.47597	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

(n=175)

ระดับความสำคัญ	ระดับความสำคัญ					S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
3. ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก							
3.1 การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องมีแหล่งรวบรวมผลผลิตในฤดูกาลเก็บเกี่ยวเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตตกต่ำ	101 (57.7)	46 (26.3)	13 (7.4)	14 (8.0)	1 (0.6)	4.33	.960 มาก
3.2 การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกสามารถแปรรูปสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	104 (59.4)	12 (6.9)	44 (25.1)	10 (5.7)	5 (2.9)	4.14	1.148 มาก
3.3 การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกทำให้มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อขยายต่อการจัดจำหน่าย	119 (68.0)	18 (10.3)	14 (8.0)	20 (11.4)	4 (2.3)	4.30	1.157 มาก
3.4 การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน	128 (73.1)	35 (20.0)	5 (2.9)	4 (2.3)	3 (1.7)	4.61	.802 มากที่สุด
เฉลี่ยรวม						4.34	.59061 มาก

หมายเหตุ เกณฑ์การแปลผล

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ความสำคัญมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ความสำคัญปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ความสำคัญน้อยที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ความสำคัญมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ความสำคัญน้อย

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก ขั้นตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด

1. ด้านการรวมกลุ่ม

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการตัดสินใจเลือกทางเลือก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.45) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 2 ประเด็น คือ 1) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มการผลิตข้าวเพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต 2) ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มจัดจำหน่ายข้าวเพื่ออำนาจการต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.59 และ 4.53 ตามลำดับ) และเกษตรกรการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิต 2) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มเพื่อให้การได้รับฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน 3) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น (ค่าเฉลี่ย 4.45, 4.34 และ 4.31 ตามลำดับ) (ตารางที่ 13)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ 1) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มการผลิตข้าวเพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต 2) ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มจัดจำหน่ายข้าวเพื่ออำนาจการต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลต้องการรวมกลุ่มการผลิตข้าวเพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต

2. ด้านการผลิต

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการตัดสินใจเลือกทางเลือก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ 1) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากโครงการฯ มีส่งเสริมและให้ความรู้ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี (ค่าเฉลี่ย 4.53) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 3

ประเด็น ได้แก่ 1) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์และส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพื่อใช้เองภายในกลุ่ม 2) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการสนับสนุนเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร 3) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการส่งเสริมและให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพการผลิตตามมาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 4.34 , 4.31 และ 4.25 ตามลำดับ) (ตารางที่ 13)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีส่งเสริมและให้ความรู้ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเนื่องจากปุ๋ยเคมีและสารเคมีราคาแพงจึงอยากได้ความรู้และปรับเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี

3. ด้านการตลาด

จากการศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขั้นตอนการตัดสินใจเลือกทางเลือก ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญโดยรวมค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ 1) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้า (ค่าเฉลี่ย 4.64) และเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการจัดหาแหล่งรวบรวมผลผลิต 2) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น 3) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการส่งเสริมให้ความรู้ในการแปรรูปสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.41, 4.33 และ 4.19 ตามลำดับ) (ตารางที่ 13)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยเกษตรกรพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำผู้ให้ข้อมูลจึงต้องการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้มีตลาดรองรับและมีการต่อรองราคาได้

ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก (n=175)

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก	ระดับความสำคัญ				x̄	S.D.	แปลผล	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย				น้อยที่สุด
1. ด้านการรวมกลุ่ม								
1.1 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มการผลิต	126 (72)	35 (20.0)	7 (4.0)	6 (3.4)	1 (0.6)	4.59	.774	มากที่สุด
1.2 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มจัดจำหน่ายข้าวเพื่ออำนาจอกรต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต	131 (74.9)	22 (12.6)	10 (22.79)	8 (1.47)	4 (5.51)	4.53	.958	มากที่สุด
1.3 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มเพื่อให้บริการได้รับปีกอมรรวมและการศึกษาดูงาน	116 (66.3)	19 (10.9)	24 (13.7)	16 (9.1)	-	4.34	1.027	มาก
1.4 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น	116 (66.3)	27 (15.4)	12 (6.9)	10 (5.7)	10 (5.7)	4.31	1.178	มาก
1.5 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิต	124 (124)	21 (12.0)	17 (9.7)	11 (6.3)	2 (1.1)	4.45	.981	มาก
เฉลี่ยรวม						4.45	.56991	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=175)

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก	ระดับความสำคัญ					S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
2. ด้านการผลิต							
2.1 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากโครงการที่มีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์และส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพื่อใช้เองภายในกลุ่ม	88 (50.3)	73 (41.7)	5 (2.9)	4 (2.3)	5 (2.9)	4.34 .876	มาก
2.2 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากโครงการมีส่งเสริมและให้ความรู้ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี	142 (81.1)	15 (8.6)	11 (6.3)	6 (3.4)	1 (0.6)	4.66 0.792	มากที่สุด
2.3 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากโครงการมีการสนับสนุนเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร	108 (61.7)	33 (18.9)	16 (9.1)	17 (9.7)	1 (0.6)	4.31 1.028	มาก
2.4 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากโครงการมีการส่งเสริมและให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพการผลิตตามมาตรฐาน GAP	110 (62.9)	29 (16.6)	16 (9.1)	10 (5.1)	10 (5.1)	4.25 1.186	มาก
เฉลี่ยรวม						4.39 .55283	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=175)

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก	ระดับความสำคัญ					S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
3. ด้านการตลาด							
3.1 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากโครงการที่มีการจัดหาแหล่งรวบรวมผลผลิต	124 (70.9)	21 (12.0)	10 (5.7)	18 (10.3)	2 (1.1)	4.41 1.057	มาก
3.2 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากโครงการที่มีการส่งเสริมให้ความรู้ในการปรับปรุงสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	81 (46.3)	66 (37.7)	8 (4.6)	20 (11.4)	-	4.19 .967	มาก
3.3 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากโครงการที่มีการจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น	114 (65.1)	35 (20.0)	18 (10.3)	7 (4.0)	1 (0.6)	4.33 1.265	มาก
3.4 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากโครงการที่มีการเชื่อมโยงการในตลาดการซื้อขายล่วงหน้า	131 (74.9)	29 (16.6)	11 (6.3)	4 (2.3)	-	4.64 .704	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม						4.39 .68255	มาก
หมายเหตุ เกณฑ์การแปลผล							
ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	ความสำคัญมากที่สุด					ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ความสำคัญมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	ความสำคัญปานกลาง					ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ความสำคัญน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	ความสำคัญน้อยที่สุด					

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Enter Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (ตัวแปรเกณฑ์) กับตัวแปรอิสระ (ตัวแปรพยากรณ์) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป (วาร์ เฟ็งสวีสต์, 2553: 183-240) ว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเชิงลบกับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรอิสระจากการทบทวนวรรณกรรม ทั้งหมด 16 ตัวแปร โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา
2. ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน พื้นที่ในการทำนา รายได้ในการทำนา แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา
3. ข้อมูลลักษณะทางสังคม ได้แก่ ประสบการณ์การทำนา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร

4. ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ในส่วนของตัวแปรตาม คือ เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระด้วยตนเอง
2. การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

1. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระด้วยตนเอง

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) หากมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสูงกว่า 0.80 แสดงว่าตัวแปรคู่หนึ่งมีความสัมพันธ์กันสูงก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตนเอง (Multicollinearity) เป็นการละเมิดข้อสมมุติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ที่ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวแปรต้องเป็นอิสระกัน

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระด้วยกันเองที่นำเข้ามาสมการ โดยกำหนดสัญลักษณ์ตัวแปร ดังต่อไปนี้

ตัวแปร/การกำหนดสัญลักษณ์	รายละเอียด
ตัวแปรตาม	
DECIS	เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
ตัวแปรอิสระ	
SEX	เพศ
AGE	อายุ
STAT	สถานภาพ
EDU	ระดับการศึกษา
MEMB	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
LAB	จำนวนแรงงานในครัวเรือน
LAND	พื้นที่ในการทำนา
LAND_H	ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา
INC	รายได้จากการทำนา
BUD	แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา
EXP	ประสบการณ์ในการทำนา
GROUP	การเป็นสมาชิกกลุ่ม
INFO	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
CONT	การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร
TRAIN	การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร
KNOW	ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระด้วยกัน

ตัวแปร	DECIS	SEX	AGE	STAT	EDU	MEMB	LAB	LAND	LAND_H	INC	BUD	EXP	GROUP	INFO	CONT	TRAIN
SEX	.051															
AGE	.062	.116														
STAT	-.011	.040	-.006													
EDU	.166*	.052	.607**	-.025												
MEMB	.169*	.042	.090	-.168*	-.002											
LAB	.089	-.224**	.101	-.157*	.034	.675**										
LAND	.059	.041	-.056	-.007	-.123	.218**	.106									
LAND_H	.085	.072	.154*	-.023	.089	-.051	-.085	-.223**								
INC	.050	-.004	-.095	-.105	-.094	.175*	.043	.685**	-.166*							
BUD	-.153*	-.056	-.139	-.108	.082	-.076	.030	-.206**	-.105	-.116						
EXP	-.005	.117	.694**	-.031	.412**	.029	.096	-.042	.084	-.062	.046					
GROUP	.245**	.009	.158*	.065	.042	.088	.051	-.007	.048	-.099	-.178*	-.048				
INFO	.338**	.008	-.042	-.017	.020	-.002	.055	-.019	.043	-.058	-.090	-.140	.175*			
CONT	.432**	-.044	.056	.096	-.067	.120	.104	.193*	.099	.170*	-.236**	-.073	.184*	.128		
TRAIN	.546**	.045	.108	.074	.058	.115	.089	.109	-.026	.086	-.200**	-.003	.255**	.184*	.640*	
KNOW	.557**	.012	.064	-.065	.112	.029	.084	-.051	.127	-.040	-.196**	-.039	.291**	.324**	.320**	.540**

หมายเหตุ

- มีความสัมพันธ์เชิงตรงกันข้าม

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่พบว่า ไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหา (Multicollinearity) อันเป็นการละเมิดเงื่อนไขเบื้องต้นในการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545) ดังนั้นจึงสามารถนำตัวแปรอิสระเหล่านี้มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในรูปแบบของสมการถดถอยได้

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากตัวแปรอิสระทั้งหมด ทั้งหมด 16 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) สถานภาพ (STAT) ระดับการศึกษา (EDU) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (MEMB) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LAB) พื้นที่ในทำนา (LAND) ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา (LAND_H) รายได้ภาคการเกษตร (INC) แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร (BUD) ประสบการณ์ในการทำนา (EXP) การเป็นสมาชิกกลุ่ม (GROUP) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (INFO) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร (CONT) การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร (TRAIN)) ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (KNOW) เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระใดมีผลต่อเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (DECIS) (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 การกำหนดสัญลักษณ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ดังต่อไปนี้

ตัวแปร/การกำหนดสัญลักษณ์	รายละเอียด	การวัด
ตัวแปรตาม		
DECIS	เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	ค่าเฉลี่ย
ตัวแปรอิสระ		
SEX	เพศ	ชาย=1,หญิง=0
AGE	อายุ	จำนวน (ปี)
STAT	สถานภาพ	สมรส=1,อื่นๆ=0

ตัวแปร/การกำหนด สัญลักษณ์	รายละเอียด	การวัด
EDU	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า=1, อื่นๆ=0
MEMB	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)
LAB	จำนวนแรงงานในครัวเรือน	จำนวน (คน)
LAND	พื้นที่ในการทำนา	จำนวน (ไร่)
LAND_H	ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา	เป็นของตนเอง = 1 , อื่นๆ=0
INC	รายได้จากการทำนา	จำนวน (บาทต่อปี)
BUD	แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา	ทุนของตนเอง = 1 , อื่นๆ=0
EXP	ประสบการณ์ในการทำนา	จำนวน (ปี)
GROUP	การเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน (กลุ่ม)
INFO	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบ ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	จำนวน (ครั้งต่อเดือน)
CONT	การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร	จำนวน (ครั้งต่อปี)
TRAIN	การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้าน การเกษตร	จำนวน (ครั้งต่อปี)
KNOW	ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริม การเกษตรแบบแปลงใหญ่	คะแนน (0-12)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยการใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้า (Enter Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (ตัวแปรเกณฑ์) กับตัวแปรอิสระ (ตัวแปรพยากรณ์) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเชิงลบกับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด หรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรอิสระจากการทบทวนวรรณกรรม ทั้งหมด 16 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) สถานภาพ (STAT) ระดับการศึกษา (EDU) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

(MEMB) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LAB) พื้นที่ในการทำนา (LAND) ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา (LAND_H) รายได้จากการทำนา (INC) แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำ (BUD) ประสบการณ์ในการทำนา (EXP) การเป็นสมาชิกกลุ่ม (GROUP) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (INFO การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร (CONT) การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร (TRAIN)) ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (KNOW) เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (DECIS) ซึ่งจะได้รูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ ดังนี้

$$DECIS = b_0 + b_1SEX + b_2AGE + b_3STAT + b_4EDU + b_5 MEMB + b_6 LAB + b_7 LAND + b_8 LAND_H + b_9INC + b_{10} BUD + b_{11} EXP + b_{12} GROUP + b_{13} INFO + b_{14} CONT + b_{15} TRAIN + b_{16} KNOW$$

โดยที่ DECIS = ตัวแปรตามของสมการถดถอยพหุคูณ (เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่)

b_0 = ค่าคงที่

$b_1 \dots b_{16}$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การพบว่า ค่า Sig.F เท่ากับ .000 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในด้านภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีทั้งหมด 6 ตัวแปร โดยมี 1 ตัวแปรที่มีผลเชิงลบ คือ อายุ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมี 5 ตัวแปรที่มีผลเชิงบวก คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร และความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมด 16 ตัวแปรสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อยู่ร้อยละ 47.90 ($R^2 = .479$) ขณะที่อีก 52.10 มาจากปัจจัยอื่นๆ (ตารางที่ 17)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตาม คือ เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในด้านภาพรวม สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. อายุ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรที่มีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีผลทำให้ค่าคะแนนความสำคัญเฉลี่ยของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ลดลง .008 คะแนน
2. ระดับการศึกษา สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรที่มีระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจะมีค่าคะแนนความสำคัญเฉลี่ยของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าระดับประถมศึกษา .156 คะแนน
3. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพิ่มขึ้น 1 ครั้งต่อเดือน จะมีผลทำให้ค่าคะแนนความสำคัญเฉลี่ยของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น .046 คะแนน
4. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ครั้งต่อปี จะมีผลทำให้ค่าคะแนนความสำคัญเฉลี่ยของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น .032 คะแนน
5. การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรที่มีการฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ครั้งต่อปี จะมีผลทำให้ค่าคะแนนความสำคัญเฉลี่ยของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น .060 คะแนน
6. ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีผลทำให้ค่าคะแนนความสำคัญเฉลี่ยของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น .035 คะแนน

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่		
	B	t	Sig.
1. เพศ	.019	.414	.679
2. อายุ	-.008	-2.431	.033*
3. สถานภาพ	-.007	-.122	.903
4. ระดับการศึกษา	.156	2.852	.005**
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.036	1.755	.081
6. จำนวนแรงงานในครัวเรือน	-.016	-.561	.575
7. พื้นที่ในการทำนา	.000	-.016	.987
8. ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา	.027	.531	.596
9. รายได้จากการทำนา	1.764E-007	.241	.810
10. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา	-.025	-.538	.591
11. ประสบการณ์ในการทำนา	.004	1.286	.200
12. การเป็นสมาชิกกลุ่ม	.017	.898	.371
13. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	.046	2.820	.005**
14. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร	.032	2.175	.031*
15. การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร	.060	2.656	.009**
16. ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	.035	3.677	.000**
ค่าคงที่	3.767	18.575	.000**
R ² =0.479 (47.90%) F=9.080 Sig.F=0.000**			

หมายเหตุ

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สามารถสรุปในส่วนของปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
จากการศึกษาพบว่า

1. ขั้นตอนในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วมโครงการมีหลายขั้นตอนทำให้เกษตรกรเกิดความสับสน
2. มีความยุ่งยากในการจัดทำข้อมูลเกษตรกรและการบันทึกพิกัด GPS รายแปลง
3. มีความยุ่งยากในการจัดทำแผนการผลิตใน แอปพลิเคชั่น Rice เวลา
4. เมล็ดพันธุ์ข้าวที่สนับสนุนไม่เพียงพอกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
5. เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับมีความล่าช้าไม่ทันต่อฤดูกาลผลิต

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
จากการศึกษาพบว่า

1. โครงการฯควรลดขั้นตอนในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
2. โครงการฯควรลดขั้นตอนในการวางแผนการผลิตบนแอปพลิเคชั่นวางแผนการผลิตข้าว (Rice เวลา)
3. โครงการฯควรสนับสนุนเครื่องแป็คข้าว
4. โครงการฯควรสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มากขึ้นและเร็วขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรและควรสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปรับปรุงบำรุงดิน เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และปอเทือง เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
จากการศึกษาพบว่า

1. การให้คำแนะนำหรือติดตามของเจ้าหน้าที่ไม่มีความต่อเนื่อง
2. การฝึกอบรมเน้นวิชาการมากกว่าการปฏิบัติ
3. ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมฝึกอบรมมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
จากการศึกษาพบว่า

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรให้คำแนะนำและติดตามผลความต่อเนื่อง
2. การฝึกอบรมควรเน้นวิชาการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติ
3. ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมฝึกอบรมควรมีการเรียบเรียงให้เกษตรกรเข้าใจได้ง่าย

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษา ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม 2) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 3) เพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 5) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยการวิจัยนี้ใช้วิธีแบบผสม (Mixed Methods) คือ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก จากกลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยการสุ่มตัวอย่างวิธีแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 ราย และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยได้กลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 175 ราย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกเป็นประเด็นต่างๆที่กลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ที่ให้เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และ ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน เพื่อใช้ทดสอบความสัมพันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS/PC)

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาคั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยได้คัดเลือกประธานนาแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 ราย จากผลการสัมภาษณ์ เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก โดยกลุ่มประธานนาแปลงใหญ่ให้เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำแนกเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรวมกลุ่ม 2) ด้านการผลิต และ 3) ด้านการตลาด

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56 ปี มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีแรงงานในครัวเรือนในใช้การทำนาเฉลี่ย 2 คน พื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 5.85 ไร่ มีรายได้ในการทำนาเฉลี่ย 74,474.29 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนาส่วนใหญ่ใช้ทุนของตนเอง มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 30 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 2 กลุ่ม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เฉลี่ยประมาณ 3 ครั้งต่อเดือน การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางด้านการเกษตรเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี การเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับมาก ความรู้เฉลี่ย 9.22 คะแนน โดยมีคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 2 คะแนน และสูงสุด 12 คะแนน โดยเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากร้อยละ 64.0 เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลางร้อยละ 26.9 และมีความรู้ในระดับน้อย ร้อยละ 9.1

ตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 4.38 โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนพบว่าเกษตรกรมีการพิจารณาความสำคัญในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา มีค่าเฉลี่ย 4.34 ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก มีค่าเฉลี่ย 4.35 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก มีค่าเฉลี่ย 4.42 ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก มีค่าเฉลี่ย 4.41

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา ก่อนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ปัญหาการขาดการรวมกลุ่ม (ปัญหาการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำ)

ผลการศึกษาปัญหาการขาดการรวมกลุ่ม (ปัญหาการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำ) พบว่าเกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงปัญหาการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำของเกษตรกรจึงทำให้ขาดอำนาจการต่อรองซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.74)

ปัญหาด้านการผลิต

ผลการศึกษาปัญหาด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงปัญหาค่าปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพง (ค่าเฉลี่ย 4.69)

ปัญหาด้านการตลาด

ผลการศึกษาปัญหาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำในฤดูการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.73)

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก ก่อนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ด้านการรวมกลุ่ม

ผลการศึกษาด้านการรวมกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการผลิตข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.58)

ด้านการผลิต

ผลการศึกษาด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาทางเลือกในการลดใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.63)

ด้านการตลาด

ผลการศึกษาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาทางเลือกในการซื้อขายล่วงหน้า (ค่าเฉลี่ย 4.59)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก ก่อนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ด้านการรวมกลุ่ม

ผลการศึกษาด้านการรวมกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและทำให้ได้ปัจจัยการผลิตที่ถูกลงเพื่อในการลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.70)

ด้านการผลิต

ผลการศึกษาด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถพัฒนาคุณภาพการผลิตได้ (ค่าเฉลี่ย 4.48)

ด้านการตลาด

ผลการศึกษาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 4.57)

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก ขั้นตอนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ด้านการรวมกลุ่ม

ผลการศึกษาด้านการรวมกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มการผลิตข้าวเพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.59)

ด้านการผลิต

ผลการศึกษาด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากโครงการฯ มีส่งเสริมและให้ความรู้ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี (ค่าเฉลี่ย 4.53)

ด้านการตลาด

ผลการศึกษาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีการพิจารณาระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากโครงการฯ มีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้า (ค่าเฉลี่ย 4.64)

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 16 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม คือ เหตุผลการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อยู่ร้อยละ 47.90 ($R^2 = .479$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีทั้งหมด 6 ตัวแปร โดยมี 1 ตัวแปรที่มีผลเชิงลบ ได้แก่ อายุ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมี 5 ตัวแปรที่มีผลเชิงบวก ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ระดับการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร และความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาขั้นตอนในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วมโครงการยุ่งยาก โดยมีความยุ่งยากในการจัดทำข้อมูลเกษตรกรและการบันทึกพิกัด GPS รายแปลง และมีความยุ่งยากในการจัดทำแผนการผลิตใน แอปพลิเคชันวางแผนการผลิตข้าว (Rice เวลา) อีกทั้งปัญหาเรื่องเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สนับสนุนไม่เพียงพอและได้รับมีความล่าช้าไม่ทันต่อฤดูกาลผลิต จึงมีข้อเสนอแนะโครงการฯควรลดขั้นตอนในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และควรลดขั้นตอนในการวางแผนการผลิตบนแอปพลิเคชัน Rice เวลา อีกทั้งโครงการฯควรสนับสนุนเครื่องแป็คข้าว เมล็ดพันธุ์พืชปรับปรุงบำรุงดิน

และสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มากขึ้นและเร็วขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในการให้คำแนะนำหรือติดตามของเจ้าหน้าที่ไม่มีความต่อเนื่อง และการฝึกอบรมเน้นวิชาการมากกว่าการปฏิบัติ รวมไปถึงข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมฝึกอบรมมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน จึงมีข้อเสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรให้คำแนะนำและติดตามผลความต่อเนื่อง และการฝึกอบรมควรเน้นวิชาการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติ รวมไปถึงข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมฝึกอบรมควรมีการเรียบเรียงให้เกษตรกรเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 อภิปรายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยอภิปรายผลเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัญหา เกษตรกรมีการพิจารณาถึงการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำของเกษตรกรทำให้ขาดอำนาจการต่อรองซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต การทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำทำให้การได้รับฝึกอบรมและการศึกษาดูงานมีจำกัด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการทำนากับเพื่อนเกษตรกรรายอื่นมีจำกัด การทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำ

ปัญหาการขาดเงินทุนในการผลิตการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาค้นหาทางเลือก เกษตรกรมีการพิจารณาถึงการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น ขั้นตอนที่ 3 ประเมินทางเลือก เกษตรกรมีการพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้ได้รับการช่วยเหลือและได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะได้ลดการจ้างแรงงานและได้ความรู้ข่าวสารจากเพื่อนเกษตรกร และขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก เกษตรกรมีการพิจารณาถึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากต้องการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น การผลิตไม่ได้มาตรฐาน GAP ราคาผลผลิตตกต่ำในฤดูการเก็บเกี่ยว แรงงานขาดแคลนและมีราคาแพง ค่าปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพง การทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำปัญหาการขาดเงินทุนในการผลิต การทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำของเกษตรกรจึงทำให้ขาดอำนาจการต่อรองซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต แหล่งจำหน่ายผลผลิตมีจำกัด และการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ชิต แดงปรก (2551: 42-44) กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัญหา เกษตรกรมีการพิจารณาถึงขาดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและขายผลผลิต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและการพัฒนาอาชีพกับเกษตรกรรายอื่นๆ ขาดเงินทุนหมุนเวียน ทำให้ดินสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดินจากสารตกค้างของปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร ใช้เงินทุนในการทำเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากปุ๋ยเคมีและสารเคมีแนวโน้มและมีการปรับราคาตลอด และไม่สามารถส่งผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดที่ห่างไกลชุมชนได้ ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาค้นหาทางเลือก เกษตรกรมีการพิจารณาถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกันในหมู่สมาชิก ขั้นตอนที่ 3 ประเมินทางเลือก เกษตรกรมีการพิจารณาถึงการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกสามารถแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพได้ดีกว่า สามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด และขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก เกษตรกรมีการพิจารณาถึงการเข้าร่วมกิจกรรมสามารถที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลในหมู่สมาชิกจะสร้างความเข้มแข็งมั่นคงได้และยังยืนต่อการประกอบอาชีพ และสอดคล้องกับ พุฒิสรรค์ เครือคำ (2559: 65-69) กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาว พบว่า ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัญหา เกษตรกรมีการพิจารณาถึงผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดจะไม่สามารถจำหน่ายได้ ขาดแคลนแรงงานในการผลิตต้องจ้างแรงงานที่ใช้ค่าสูงในบางฤดูกาล ต้นทุนสูงในการซื้อปัจจัยในการผลิตเช่น ปุ๋ยและสารเคมี ขาดเงินทุนในการลงทุนปลูกไม้ผลในระยะเริ่มต้นซึ่งมีค่าใช้จ่ายมาก ราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่แน่นอนในแต่ละฤดูกาลผลิต ขาดการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลเขตหนาวในพื้นที่ทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองเรื่องราคาจำหน่าย เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง และไม่มีตลาดท้องถิ่นกว้างขวาง

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยอภิปรายผลปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พบว่ามีทั้งหมด 6 ตัวแปร โดยมี 1 ตัวแปรที่มีผลเชิงลบ คือ อายุ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมี 5 ตัวแปรที่มีผลเชิงบวก คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับการศึกษา การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร และความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อายุ จากผลการศึกษา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยทัตต์ กาบบัว (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอายุมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร และสอดคล้องกับ จิรวรรณ เลิศคุณลักษณะ (2555: บทคัดย่อ) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อายุมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

ระดับการศึกษา จากผลการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ จิรวรรณ เลิศคุณลักษณะ (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวก และสอดคล้องกับ วัลลภ พรหมทอง (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าระดับการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จากผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มี

ความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญประภา ราหุล (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสอดคล้องกับ รัฐชาติ พรธธา (2558: บทคัดย่อ) ได้ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรอย่างมีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร จากผลการศึกษา พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยทัตต์ กาบบัว (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร และสอดคล้องกับ พุฒิสรรค์ เครือคำ (2559: 68) ได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง

การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร จากผลการศึกษา พบว่า การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยทัตต์ กาบบัว (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร และสอดคล้องกับ พุฒิสรรค์ เครือคำ (2559: 68) ได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง พบว่า การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง

ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จากผลการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ เอกพงค์ จอมขันเงิน (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำ

การเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ และสอดคล้องกับ สุพรรณณี เลขกลาง (2555) ได้ศึกษาการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่าความรู้มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ควรให้คำแนะนำและชักชวนเพื่อนเกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ โดยชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับในการเข้าร่วมโครงการฯ ที่จะทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพ ตลอดจนการเชื่อมโยงตลาดในการซื้อขายล่วงหน้า เนื่องจากเกษตรกรให้ความสำคัญในประเด็นเหล่านี้มากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจให้เกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ควรเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารแก่เกษตรกรที่มีอายุมากเพิ่มมากขึ้น โดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะได้รับในการเข้าร่วมโครงการที่จะทำให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพ ตลอดจนการเชื่อมโยงตลาดในการซื้อขายล่วงหน้า เนื่องจากเกษตรกรให้ความสำคัญในประเด็นเหล่านี้มากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ กับเกษตรกรที่มีอายุมากให้เกิดการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง ยังเน้นการส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ Young Smart Farmer อายุระหว่าง 17 ถึง 45 ปี เพื่อที่จะให้เกษตรกรรุ่นใหม่ได้นำความรู้ไปใช้พัฒนากลุ่มต่อไป
2. ควรมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกรมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการและสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มตามวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป

3. ควรมีการกระจายข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ให้กับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวให้ทั่วถึงมากขึ้นยิ่งขึ้น ทั้งในด้านสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม โดยให้เจ้าหน้าที่เข้าไปประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ และในด้านของสื่อมวลชน โดยให้การสื่อผ่านมวลชนขนาดใหญ่ ได้แก่ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงเกษตรกรได้ง่ายที่สุด

4. ควรจะมีการเพิ่มเจ้าหน้าที่เพื่อส่งเสริมและฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่ให้ทั่วถึงและต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเกษตรและประชาสัมพันธ์ถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการแก่เกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ควรมีการติดตามให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาทั้งด้านการผลิตและด้านการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายต่อไป

2. ควรศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่กับเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจและสัตว์เศรษฐกิจชนิดอื่นๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรแปลงใหญ่ต่อไป

3. ควรศึกษาเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อที่จะหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพและเกิดความสำเร็จต่อไป

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ธีระพงษ์. 2560. นโยบายเกษตรแปลงใหญ่กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา www.ecojournal.ru.ac.th/journals/ClickLink?id=63 (30 มิถุนายน 2561).
- กรมการข้าว. 2558. โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ricethailand.go.th/web/index.php/2017-04-05-07-50-40> (24 ธันวาคม 2560).
- . 2560. โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่หลักเกณฑ์ใหม่). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ricethailand.go.th/web/index.php/2017-04-05-07-50-40> (25 ธันวาคม 2560).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2559. ระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER066/.../00000227.PDF> (25 มิถุนายน 2561).
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2559. คู่มือการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER057/.../00000233.PDF (29 มิถุนายน 2561).
- . 2561a. พัฒนางานด้านข้าว. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.moac.go.th/news-preview-401591791369> (25 สิงหาคม 2561).
- . 2561b. สรุปสาระสำคัญโครงการตามนโยบายสำคัญ (Agenda) 15 โครงการ. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.moac.go.th/dwl-files-401291791023> (2 พฤษภาคม 2561).
- กุลชลี ไชยน์นตา. 2539. กระบวนการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์.
- โครงการแปลงใหญ่. 2560. สมาชิกแปลงใหญ่. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://bigfarm60.doae.go.th/bigfarm60masterlist.php?start=21> (25 มีนาคม 2560).
- จิราวรรณ เลิศคุณลักษณ์. 2555. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- ชรินทร์ ศิริแก้ว. 2556. **ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเร่ง พด.7 เพื่อการป้องกันแมลงศัตรูพืช อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยทัตต์ กาบบัว. 2552. **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ชิต แดงปรก. 2551. **กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ชูชัย เทพสาร. 2546. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือก บริษัทรักษาความปลอดภัย : กรณีศึกษา ผู้ประกอบการซื้อ-ขาย แลกเปลี่ยนรถยนต์ ในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถวัลย์ วรเทพพิพิงษ์. 2530. **แนวความคิดกระบวนการและโครงสร้างการตัดสินใจ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สมาธรรม.
- ทองใบ สุดซารี. 2542. **ทฤษฎีองค์การ: วิเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ พิมพ์ครั้งที่ 2.** อุบลราชธานี: ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธงชัย สันติวงษ์. 2539. **องค์การและการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2542. **การสื่อสาร-รณรงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์เน้นการเจาะจงกลุ่ม.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รั้วเขียว.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2540. **ส่งเสริมการเกษตร.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนามาศ ตริวิรรรกุล. 2543. **ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พลากร วิชาสวัสดิ์. 2557. **ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสนใจของการตัดสินใจรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟิงเกอร์ปรีน แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- พิเชฐ ไชยวงศ์. 2558. **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกข้าวสีของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พิมพ์สุจี ทับเคลียว. 2553. **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พุดิสรรค์ เครือคำ. 2559. **กระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง.** รายงานการวิจัย. คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เพ็ญประภา ราหุล. 2556. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มันทนี ยมจินดา. 2539. **มนุษย์กับธรรมชาติ พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐชาติ พรรษา. 2558. **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ราม ป้อมทอง. 2541. **กระบวนการตัดสินใจเลือกระบบห้องสมุดอัตโนมัติของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.** มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- รำไพ แสงเมือง. 2540. **ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัลลภ พรหมทอง. 2551. **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** รายงานการวิจัย. คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2553. **สถิติประยุกต์ สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วุฒิชัย จำนงค์. 2523. **พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ พิมพ์ครั้งแรก.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ศรัณย์ ชุมภูเมือง. 2556. **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีสุรางค์ ทีนะกุล. 2542. **การคิดและการตัดสินใจ.** กรุงเทพฯ: บริษัทเวิร์คเวฟ เอ็นดูเคชั่น.
- ศูนย์วิจัยข่าวเชียงราย. 2561. **การผลิตและการตลาดข้าวจังหวัดเชียงราย.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://cri-rrc.ricethailand.go.th/index.php> (8 สิงหาคม 2561).
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และอุษาวดี จันทรสนธิ. 2537. **การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน: จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ เอกสารการสอนชุดวิชาสถิติวิจัยและการประเมินผลการศึกษาหน่วยที่ 1-5.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงป่าเป้า. 2558. **แผนพัฒนาการเกษตร**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://wiangpapao.chiangrai.doae.go.th/> (15 มีนาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 (20 ตุลาคม 2561).
- สำนักงานส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร. 2559. **คู่มือโครงการสนับสนุนสินเชื่อให้กลุ่มชาวนาผู้ผลิตข้าวแบบแปลงใหญ่**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.agriman.doae.go.th/large%20plot.html> (27 เมษายน 2561).
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. 2560. **สถิติการส่งออก**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://oldweb.oae.go.th/oae_report/export_import/export_result.php (19 พฤษภาคม 2561).
- สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร. 2561. **คู่มือโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.agriman.doae.go.th/home/agri1/agri1.1/8888/51.%20Manual%202561.pdf> (5 พฤษภาคม 2561).
- สิริรัตน์ พิษิตพร. 2546. **ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2545. **การใช้สถิติในงานวิจัยอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานสากล**. กรุงเทพฯ: โกลบอลอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น.
- สุพรรณณี เลขกลาง. 2555. **การตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เสาวภา ธรรมบุตร. 2525. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพครู : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาครูในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรรควุฒิ ทัดสนสองชั้น. 2526. **เรื่องของข้าว**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพีซีไร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรรถพล มนตรี. 2558. **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัจฉรา โพธิ์ดี. 2556. **ข้าวกับเศรษฐกิจอาเซียน**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://stouonline.stou.ac.th/courseware/courses/agriculture/.../Agriculture%20module1.pdf> (1 กรกฎาคม 2561).

- อัชชะกิจ, รศนา. 2537. **กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัทธ์ พิศาลวานิช. 2554. การเปรียบเทียบศักยภาพการผลิตและการค้าข้าวไทยและเวียดนามในตลาด
อาเซียน. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**,31(2), 158-170.
- เอกพงศ์ จอมขันเงิน. 2552. **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตร
แบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไอรัก ด้อยสมุท. 2556. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของ
นิสิตปริญญาตรี คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Harrison, Frank E. 1981. **The Managerial Decision-Making Process**. Boston:
Houghton Mifflin Company.
- Rogers, Everett M. 1983. **Diffusion of Innovations**. 3rd.ed. New York: The Free Press.
- Yamane, Taro. 1973. **Statistics : an introductory analysis**. 3. S. l. Harper International.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

จัดทำโดย

นายถิรพันธ์ ปิ่นหย่า

นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตำบล..... อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. จบการสัมภาษณ์เวลา.....น.

ตำแหน่ง.....

คำชี้แจง เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) การประเมินผลทางเลือก และ 4) การตัดสินใจเลือกทางเลือก

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา

ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) เกษตรกรมีการพิจารณาถึงสภาพปัญหาใด

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก

ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) เกษตรกรมีการพิจารณาทางเลือกใดในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่)

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก

ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) เกษตรกรมีการพิจารณาถึงคุณลักษณะของทางเลือกใดที่จะใช้แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่)

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก

ท่านมีการพิจารณาหรือเหตุผลที่ได้ทำการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่)

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเชิงปริมาณ

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่องการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

จัดทำโดย

นายฉัตรพันธ์ ปิ่นหย่า

นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตำบล..... อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ผลิต
ข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโครงการนาแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่
อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลง
ใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริม
การเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมค่าลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ตามความเป็นจริง

ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพ

โสด สมรส หม้าย หย่าร้าง

4. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. อนุปริญญาหรือปวส.
 ปริญญาตรี อื่นๆ ระบุ.....

ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. สมาชิกในครัวเรือน จำนวน..... คน

2. แรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการทำนา จำนวน..... คน

3. พื้นที่ในการทำนา จำนวน.....ไร่

4. ลักษณะการถือครองที่ดินในการทำนา

เป็นของตนเอง เช่า อื่นๆ ระบุ.....

5. รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน จำนวน..... บาท/ปี

รายได้จากการทำนา จำนวนบาท/ปี

รายได้นอกภาคการเกษตร จำนวนบาท/ปี

6. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทุนตนเอง สหกรณ์ ธ.ก.ส.
 ธนาคารพาณิชย์ นายทุน ญาติพี่น้อง
 กองทุนหมู่บ้าน อื่นๆ (ระบุ).....

ข้อมูลลักษณะทางสังคมของเกษตรกร

1. ประสบการณ์ในการทำงาน..... ปี
2. ก่อนเข้าร่วมโครงการ ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรหรือไม่
 - ไม่เป็น เป็น
 - ถ้าเป็น ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - สหกรณ์การเกษตร กลุ่มลูกค้า ธกส.
 - กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - อื่นๆ ระบุ.....
3. ก่อนเข้าร่วมโครงการ ท่านรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
 - เพื่อนบ้านหรือเพื่อนเกษตรกร ญาติพี่น้อง จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
 - ผู้นำท้องถิ่น จำนวน.....ครั้งต่อปี
 - หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือวารสาร จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
 - วิทยุ จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
 - โทรทัศน์ จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
 - อินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และไลน์ จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
 - อื่นๆ ระบุ..... จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
4. ก่อนเข้าร่วมโครงการ ท่านเคยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรหรือไม่
 - ไม่เคย เคย
 - ถ้าเคย ท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงป่าเป้า จำนวน.....ครั้งต่อปี
 - กรมการข้าว จำนวน.....ครั้งต่อปี
 - อื่นๆ ระบุ..... จำนวน.....ครั้งต่อปี
5. ก่อนเข้าร่วมโครงการ ท่านเคยผ่านการฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่หรือไม่
 - ไม่เคย เคย จำนวน.....ครั้งต่อปี
 - ฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับ.....

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยคำถาม 12 ข้อ คำชี้แจง จงอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ถูกหรือผิดตามความเข้าใจของท่าน

ข้อความคำถาม	ถูก	ผิด
1. โครงการนาแปลงใหญ่ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิตและการบริหารจัดการร่วมกันตลอดจนการจัดการด้านการตลาด		
2. โครงการนาแปลงใหญ่เป็นโครงการที่รวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองทางด้านการตลาดในการจำหน่ายผลผลิตเพียงอย่างเดียว		
3. โครงการนาแปลงใหญ่ก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตเพียงอย่างเดียว		
4. การลดต้นทุนในโครงการนาแปลงใหญ่ คือการลดปริมาณการใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว		
5. โครงการนาแปลงใหญ่เป็นการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว		
6. หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการนาแปลงใหญ่ คือ กรมการข้าว		
7. หน่วยงานสนับสนุนโครงการนาแปลงใหญ่ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และกรมส่งเสริมสหกรณ์		
8. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรไม่อยู่ในหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการนาแปลงใหญ่		
9. โครงการนาแปลงใหญ่จำเป็นต้องจับพิกัด GPS เป็นรายแปลงของเกษตรกร เพื่อให้รู้ตำแหน่งการปลูกพืช		
10. โครงการนาแปลงใหญ่จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ เช่น QR code บาร์โค้ด เป็นต้น		
11. โครงการนาแปลงใหญ่ ต้องมีมาตรฐาน GAP เพียงอย่างเดียว		
12. โครงการนาแปลงใหญ่มีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสนับสนุนจำนวน 3 ปี		

ตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับพิจารณาความสำคัญ

คะแนนความสำคัญ 5 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญมากที่สุด

คะแนนความสำคัญ 4 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญมาก

คะแนนความสำคัญ 3 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญปานกลาง

คะแนนความสำคัญ 2 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญน้อย

คะแนนความสำคัญ 1 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา ให้ผู้สัมภาษณ์ถามเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลว่าก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลได้มีการพิจารณาถึงสภาพปัญหาใดเป็นสำคัญ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา	ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ปัญหาการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำ					
1.1 ท่านพิจารณาถึงปัญหาการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำของเกษตรกรจึงทำให้ขาดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต					
1.2 ท่านพิจารณาถึงปัญหาการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำจึงทำให้การได้รับฝึกรวมและการศึกษาดูงานมีจำกัด					
1.3 ท่านพิจารณาถึงปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการทำนาให้กับเพื่อนเกษตรกรรายอื่นมีจำกัด					
1.4 ท่านพิจารณาถึงการการทำนาในลักษณะต่างคนต่างทำปัญหาการขาดเงินทุนในการผลิต					

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา	ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. ปัญหาการผลิต					
2.1 ท่านพิจารณาถึงปัญหาเมล็ดพันธุ์ข้าวมีราคาแพง					
2.2 ท่านพิจารณาถึงปัญหาค่าปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพง					
2.3 ท่านพิจารณาถึงการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ					
2.4 ท่านพิจารณาถึงปัญหาแรงงานขาดแคลนและมีราคาแพง					
2.5 ท่านพิจารณาถึงปัญหาการผลิตไม่ได้มาตรฐาน GAP					
3. ปัญหาการตลาด					
3.1 ท่านพิจารณาถึงปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำในฤดูการเก็บเกี่ยว					
3.2 ท่านพิจารณาถึงปัญหาขาดแหล่งรวบรวมผลผลิตในฤดูการเก็บเกี่ยว					
3.3 ท่านพิจารณาถึงปัญหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตมีจำกัด					
3.4 ท่านพิจารณาถึงปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง					

คำชี้แจง ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก ให้ผู้สัมภาษณ์ถามเกษตรกรให้ข้อมูลว่า ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลได้มีการพิจารณาทางเลือกใดเป็นสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่)

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาค้นหาทางเลือก	ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านการรวมกลุ่ม					
1.1 ท่านพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการผลิตข้าว					
1.2 ท่านพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าว					
1.3 ท่านพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการได้รับฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน					
1.4 ท่านพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มในการแลกเปลี่ยนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น					
1.5 ท่านพิจารณาทางเลือกการรวมกลุ่มจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิต					
2. ด้านการผลิต					
2.1 ท่านพิจารณาทางเลือกในการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้เอง					
2.2 ท่านพิจารณาทางเลือกในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี					
2.3 ท่านพิจารณาทางเลือกในการมี การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทดแทนแรงงาน					
2.4 ท่านพิจารณาทางเลือกในการผลิตตามมาตรฐาน GAP					
3. ด้านการตลาด					
3.1 ท่านพิจารณาทางเลือกในการจัดหาแหล่งรวบรวมผลผลิต					
3.2 ท่านพิจารณาทางเลือกในการแปรรูปสินค้าข้าว					
3.3 ท่านพิจารณาทางเลือกในการหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น					
3.4 ท่านพิจารณาทางเลือกในการซื้อขายล่วงหน้า					

คำชี้แจง **ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก** ให้ผู้สัมภาษณ์ถามเกษตรกรให้ข้อมูลว่า ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) เกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลได้มีการพิจารณาถึงคุณลักษณะของทางเลือกใดเป็นสำคัญที่จะใช้แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก	ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านการรวมกลุ่ม					
1.1 ท่านพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการผลิตข้าวทำให้เกิดอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและทำให้ได้ปัจจัยการผลิตที่ถูกกลงเพื่อในการลดต้นทุนการผลิต					
1.2 ท่านพิจารณาถึงการรวมกลุ่มในการจัดจำหน่ายข้าวทำให้เกิดอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตและทำให้ได้ราคาผลผลิตที่สูงขึ้นมีตลาดรองรับแน่นอน					
1.3 ท่านพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานเพื่อที่จะนำมาพัฒนาการผลิตและการตลาดข้าวให้ดียิ่งขึ้น					
1.4 ท่านพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทำให้ได้รับการช่วยเหลือและได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนเกษตรกรเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะได้ลดการจ้างแรงงานและได้ความรู้ข้าวสารจากเพื่อนเกษตรกร					
1.5 ท่านพิจารณาถึงการรวมกลุ่มให้มีแหล่งเงินทุนในการกู้ยืมที่ให้อัตราดอกเบี้ยต่ำ					
2. ด้านการผลิต					
2.1 ท่านพิจารณาถึงทางเลือกที่จะเลือกต้องสามารถลดต้นทุนการผลิตได้					
2.2 ท่านพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถเพิ่มผลผลิตได้					

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลทางเลือก	ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.3 ทําานพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องสามารถพัฒนาคุณภาพการผลิตได้					
3. ด้านการตลาด					
3.1 ทําานพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องมีแหล่งรวบรวมผลผลิตในฤดูกาลเก็บเกี่ยวเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตตกต่ำ					
3.2 ทําานพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกสามารถแปรรูปสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม					
3.3 ทําานพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกทำให้มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการจัดจำหน่าย					
3.4 ทําานพิจารณาถึงทางเลือกที่เลือกต้องมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน					

คำชี้แจง **ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก** ให้ผู้สัมภาษณ์ถามเกษตรกรให้ข้อมูลว่า ได้มีการพิจารณาทางเลือกใดเป็นสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่)

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก	ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านการรวมกลุ่ม					
1.1 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากต้องการรวมกลุ่มการผลิตข้าวเพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต					
1.2 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากต้องการรวมกลุ่มจัดจำหน่ายข้าวเพื่ออำนาจการต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต					
1.3 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากต้องการรวมกลุ่มเพื่อให้การได้รับฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน					
1.4 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากต้องการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนรู้และช่วยเหลือกันกับเพื่อนเกษตรกรรายอื่น					
1.5 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากต้องการรวมกลุ่มในการจัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิต					
2. ด้านการผลิต					
2.1 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์และส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพื่อใช้เองภายในกลุ่ม					
2.2 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีส่งเสริมและให้ความรู้ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี					

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกทางเลือก	ความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.3 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการมีการสนับสนุนเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร					
2.4 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการส่งเสริมและให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพการผลิตตามมาตรฐาน GAP					
3. ด้านการตลาด					
3.1 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการจัดหาแหล่งรวบรวมผลผลิต					
3.2 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการส่งเสริมให้ความรู้ในการแปรรูปสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม					
3.3 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น					
3.4 ท่านตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯเนื่องจากโครงการฯมีการเชื่อมโยงการตลาดในการซื้อขายล่วงหน้า					

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ปัญหาและอุปสรรคด้านโครงการ

.....

.....

.....

.....

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรคด้านการส่งเสริมการเกษตร

.....

.....

.....

.....

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ผลการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตร
แบบแปลงใหญ่

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.827	12

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
KNOW1	7.27	9.857	.402	.821
KNOW2	7.20	10.028	.369	.823
KNOW3	7.40	9.421	.530	.810
KNOW4	7.23	9.357	.596	.804
KNOW5	7.20	10.166	.320	.827
KNOW6	7.20	9.821	.444	.817
KNOW7	7.23	9.289	.621	.802
KNOW8	7.27	9.857	.402	.821
KNOW9	7.23	9.702	.469	.815
KNOW10	7.30	9.390	.556	.808
KNOW11	7.23	9.357	.596	.804
KNOW12	7.13	9.844	.484	.814

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นข้อคำถามเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบ
ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.779	51

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
DECIS1.1.1	179.43	368.806	.293	.774
DECIS1.1.2	179.93	363.444	.311	.772
DECIS1.1.3	180.07	403.030	-.358	.797
DECIS1.1.4	179.67	382.023	-.010	.783
DECIS1.2.1	179.87	379.085	.047	.781
DECIS1.2.2	178.97	392.171	-.352	.786
DECIS1.2.3	179.23	384.185	-.054	.781
DECIS1.2.4	179.93	402.547	-.455	.794
DECIS1.2.5	179.73	358.478	.376	.770
DECIS1.3.1	179.33	375.747	.217	.776
DECIS1.3.2	179.63	350.723	.582	.763
DECIS1.3.3	179.70	394.493	-.314	.789
DECIS1.3.4	179.57	365.082	.416	.771
DECIS2.1.1	179.70	371.528	.172	.778
DECIS2.1.2	179.37	363.689	.354	.771
DECIS2.1.3	180.17	350.695	.454	.766
DECIS2.1.4	179.87	352.740	.462	.766
DECIS2.1.5	179.43	365.840	.362	.772
DECIS2.2.1	180.47	356.878	.400	.769
DECIS2.2.2	179.90	357.059	.387	.769
DECIS2.2.3	179.83	347.040	.686	.760
DECIS2.2.4	180.27	375.582	.159	.777

DECIS2.3.1	179.73	374.202	.159	.778
DECIS2.3.2	180.03	390.033	-.161	.789
DECIS2.3.3	179.57	378.806	.063	.780
DECIS2.3.4	180.43	377.978	.047	.782
DECIS3.1.1	181.07	367.513	.271	.774
DECIS3.1.2	180.33	352.506	.438	.767
DECIS3.1.3	180.17	336.902	.751	.754
DECIS3.1.4	180.20	343.959	.679	.758
DECIS3.1.5	180.17	359.454	.495	.767
DECIS3.2.1	180.40	376.662	.083	.781
DECIS3.2.2	179.80	382.648	-.020	.783
DECIS3.2.3	180.57	371.151	.173	.778
DECIS3.3.1	180.17	360.833	.318	.772
DECIS3.3.2	179.63	373.482	.151	.778
DECIS3.3.3	179.17	373.592	.285	.775
DECIS3.3.4	179.27	390.685	-.208	.787
DECIS4.1.1	179.17	385.730	-.122	.782
DECIS4.1.2	180.13	369.706	.199	.777
DECIS4.1.3	180.60	337.352	.738	.754
DECIS4.1.4	180.37	346.102	.629	.760
DECIS4.1.5	178.83	382.420	.003	.781
DECIS4.2.1	180.23	392.254	-.211	.789
DECIS4.2.2	180.27	367.720	.223	.776
DECIS4.2.3	180.20	386.234	-.090	.788
DECIS4.2.4	180.23	357.771	.390	.769
DECIS4.3.1	180.57	372.944	.175	.777
DECIS4.3.2	180.37	360.171	.398	.769
DECIS4.3.3	180.13	377.913	.082	.780
DECIS4.3.4	180.80	357.476	.495	.767

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ฉิรพันธ์ ปิ่นหย่า
เกิดเมื่อ	25 มีนาคม 2538
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2560 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2556 มัธยมศึกษา โรงเรียนอรุโณทัย จังหวัดลำปาง

